

ünsiyet 18

İLMİ, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLİK DERGİ

ISSN: 3023-7688

EYLÜL 2025

"Dinlerini parça parça edip, grup grup olanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi Allah'a kalmıştır, sonra (Allah) onlara yaptıklarını haber verecektir." (Enam, 159)

"Din hususunda onlara apaçık deliller verdik. Fakat onlar, kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki çekememezlik ve düşmanlık yüzünden ayrılığa düşmüşlerdi. Şüphesiz Rabbin, ayrılığa düştükleri şeylerde, kıyâmet günü aralarında hükmedecektir." (Casiye; 17)

"Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz." (Al-i İmran 103)

DOSYA

İHTİLAF ve TAASSUP

■ ABDULVAHİD SİPAHİOĞLU ■ ABDULHAMİD BAYIRBAŞ ■ CELALEDDİN SİPAHİOĞLU ■ ERDAL ERGENÇ ■ FİLİZ TURHAN
■ HARUN AYDIN ■ HASAN EKİNCİ ■ İBRAHİM ŞAHİN ■ İRFAN SETENCİ ■ MEHMET AYMAN ■ MEHMET GÖKTAŞ ■ METİN ŞİMŞEK
■ MUSTAFA DOĞU ■ MUSTAFA İBAKORKMAZ ■ NEZİR ERGENÇ ■ TURHAN ARSLAN ■ VEDAT ÖNAL

içindekiler

"Eşeğin Gölgesinde" Yaşayanlar HASAN EKİNCİ	5
İhtilaf mı, İftirak mı? İBRAHİM ŞAHİN	7
Düşünce Aşireti MUSTAFA İBAKORKMAZ	9
İttihad mı İhtilaf mı? CELALEDDİN SİPAHİOĞLU	10
Bir Hesabın Yerli Yerinde ve Zamanında Sorulması METİN ŞİMŞEK	11
Kanatlarınızın altı ne kadar sıcak? MEHMET GÖKTAŞ	12
Zaaflarımız MEHMET AYMAN	13
İhtilaf Neye Taassup Niye Bilen Var mı? TURHAN ARSLAN	14
Fıtratallah, Sıbğatallah, Hablullah MUSTAFA DOĞU	17
Ümmetin İhtilafı Gerçekten Rahmet midir? ABDÜLHAMİD BAYIRBAŞ	19
İhtilaf ve Taassup: Müslümanların Yarası, Ümmetin İmtihanı İRFAN SETENCİ	21
Neyin Taassubu? HARUN AYDIN	22
İhtilaf: Rahmet mi, Fitne mi? FİLİZ TURHAN	23
İhtilaf ve Taassup: Aklın Çoğulculuğu ile Zihnin Duvarları Arasında ERDAL ERGENÇ	24
"Dünya Nereye Gidiyor" Nüfus Oyunları Üzerinden Ademoğlunun Geleceği VEDAT ÖNAL	25
Öz'ü Gürleştirme Fetişizmi NEZİR ERGENÇ	29
Küresel Güney ABDULVAHİD SİPAHİOĞLU	30

İnsanın var olduğu yerde ayrı düşünmenin mutlaka olabileceği gerçeğini bilmekle beraber, fikir ayrılıklarını toplumsal ayrılığa dönüştürmemeyi becerebilecek gücün, otorite olduğunu unutmamak lazım.

Ümmetin ihtilafı, ya da ihtilaf

Bir gerçeği konuşmak, konunun tartışıldığı mevcut alanlar üzerinden yapılacak olursa, sonuca varmak maalesef mümkün olmuyor. Yani tarihin içinde, o günün sosyolojisine göre yapılmış tartışmaları ve sonuçlarını o günün aklıyla değerlendirmek yerine, var olan tartışmaların dışına çıkarak ana mihverden sapmadan bugünün aklıyla meseleyi değerlendirmek en doğru yaklaşımdır.

Ümmet elde var olan, fakat içine düştüğü bütün açmazlara dayanak olarak zikredilen “Ümmetimin ihtilafı rahmettir” delilinin sıhhatini tartışarak ömrünü tüketirken, ümmetin içine düştüğü acı durum, delilin sıhhatinden daha çok etkili olmuş ve ümmet parçalanmışlığın pençesinde kıvranmaya devam etmiştir.

Bir şeyin doğruluğunun ve sıhhatinin testi, ortaya çıkardığı sonuçtan bakılarak değerlendirilmeli değil mi? İhtilaf rahmetse ümmet bugün neden bir araya gelme saadetinden mahrum kalmış, farklı görüşlerde olması kaos doğurmuş ve birleşme konusunda insanların arasında derin uçurumlar oluşturmuştur?

İslam toplumunun ihtilafları artarak birbirine yabancılaşan unsurları, İslam toplumundan ayrı duruşlarını delile dayandırmış olmakla, haklılıklarını çevrelerindeki insanlara ispatlamış mı oldular? İslam toplumundan ayrı kalma talihsizliğini yaşayan bu ihtilaf sahipleri, zamanla ayrı duruşun gerekçelerini ikame edeceğiz diye, bir meseleden oluşan ayrışma noktasını, binlerce meseleye çıkarma bedbahtlığına düşmüşlerdir. Ayrışma noktasını çoğaltarak ana yapıdan kopan bu

insanlar, maalesef kendi meşruiyetlerine dayanak olması için, İslam toplumuyla bir araya gelemeyecek katılık-taki her bir fırkaya da İslam cemaati olarak bakma cehaletini ortaya koydular. Eğer bu insanlar her bir parçacığa cemaat gözüyle bakmazlarsa kendileri de otomatik olarak cemaatin dışında kalacaklardı. Halbuki cemaat ana kütlelenin adıdır, ayrışanlar, fırkalaşanlar cemaatten ayrıldıkları için hiçbir şekilde bu isme layık değildir.

İnsanın var olduğu yerde ayrı düşünmenin mutlaka olabileceği gerçeğini bilmekle beraber, fikir ayrılıklarını toplumsal ayrılığa dönüştürmemeyi becerebilecek gücün, otorite olduğunu unutmamak lazım.

Henüz Resulullah hayattayken bile ashabın kendi başına uygulamada serbest bırakıldığı olaylarda ayrılıkların, yorum farklılıklarının yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Birleştirici unsur, Allah'ın elçisi hayatta olduğu için ayrılıklar derinleşmeden üzeri kapatılmıştır. Fakat maalesef bugün bu ayrılık noktaları, delil gösterilerek ayrılıkların haklılığına pay çıkarmaya malzeme edilmişlerdir. Yani dememiz odur ki o günün ayrışma meselesi adına üzeri kapatılmış bir konu bugünün ayrışmasına delil olamaz.

O döneme ait ameli plandaki ayrı düşüncenin ürünü olan ihtilaflı davranışlar Resulullah'ın bazan seslenmesi, bazan gülümsemesi şeklindeki tavırlarıyla, problem olma noktasına erişememiş, Resulullah'ın varlığı meseleyi çözüme kavuşturmuştur. Fakat Resulullah'tan sonraki dönemlerde bu tür ihtilaflı konular Resulullah dönemindeki gibi basit görüş ayrılıkları gibi değerlendirme potansiyelini dışarı çıkarılmış ve ümmet temel ayrılık noktalarına savrulmuştur.

Burada Resulullah'ın davranışlarından ihtilaflı meselelerde her iki görüşünde olabilirliği ile ilgili tavırlar, ameli konular olarak karşımıza çıkar.

Yani hendek savaşından sonra alınan bir karar olan ikindi namazının Beni Kureyza yurduna varılmadan kılınmaması emri, acele edilmesi anlamında değerlendirilir. Namazı Beni Kureyza yurduna varmadan kılan fakat acele edenlerle, Beni Kureyza yurduna acil gitme işini gerçekleştiren ve namazı orada Resulullah ile kılanların davranışlarında “acele etme hikmeti” kavrandığı için iki tarafında davranışı hoş karşılanmıştır.

Fakat hayati konulardaki ihtilaflar Resulullah tarafından pek hoş karşılanmamıştır. Bir seriyyede kabile mensuplarından birinin Müslümanları görünce kelimeyi tevhide haykırması onun öldürülüp öldürülmemesi açısından tartışma konusu olur. Nihayetinde daha önceden Müslüman olmuş bu zatın korkudan Kelimeyi tevhide söylediği kanaatine varan Usame b. Zeyd adamı öldürür. Halbuki diğer sahabiler kelimeyi tevhide söylediği için öldürülmemesini savunmuşlardır. Nihayetinde bu durum dönüştürülür Resulullah'a arz edilir. Resulullah burada Beni Kureyza seferindeki hoş karşılama tavrı yerine kızgın bir tavırla karşılık vermiştir. Olayın faili Usame “o korktuğu için kelimeyi tevhide söyledi” iddiasını devam ettirmiş fakat “kalbini yarıp baktın mı?” azarlanmasıyla karşılaşmıştır.

Hakeza bir seferde yaralanmış bir sahabe ihtilam olduğu için gusletme gereği ortaya çıkmıştı. Kafatasından yaralı olan bu sahabenin kafasını yıkama ya da meshetme konusunda ortaya çıkan ihtilafın gusletme gereği şeklinde uygulanması sonucu adam kafatasından içeri su girmesi sebebiyle ölmüştü. Durum sefer dönüşünde Resulullah'a arz edilince “siz adamı öldürmüşsünüz” azarlamasıyla karşılaşmışlardır. Demek ki her ihtilaf hoş karşılanmamış duruma göre olumsuzluğu ortaya konmak suretiyle her ihtilafta rahmet olmayacağı da öğretilmiştir.

Ayrıca ümmetin bütünlüğüne kasteden ihtilaflar Resulullah tarafından hemen müdahale edilmek suretiyle ayrılığın ve fitnenin önüne geçilmiştir. Beni Mustalik gazvesinde Abdullah b. Ubey ile Hz. Ömer'in bir çalışanı arasındaki kavgada münafık Abdullah'ın “Medine'ye dönünce şerefli olanların şerefsizleri Medine'den sürme” ile tehdit ettiği kavgaya Resulullah acilen gelmiş ve müdahale etmiştir. Münafıkların reisi Abdullah'ın “böyle bir şey

demedim" diye geri adım atmasıyla meselenin üzeri kapatılmıştır. Çünkü buradaki ihtilaf toplumsal birliği tehdit eden bir ayrılık doğuracak tehlikeye sahiptir. Dolayısıyla böyle bir ayrılığın gelişmesine asla izin verilmemelidir.

Daha sonraki dönemler itibarıyla baktığımızda da otoritenin güçlü olabildiği dönemlerde yine ihtilafın önüne geçmek mümkün olmuştur. Ümmeti belki de tam ortadan ikiye bölebilecek temel konu olan Hz. Peygamberin vefatından sonraki halife seçimi meselesinde Hz. Ömer ve Hz. Ebu Bekir'in güçlü tavrı ihtilaf ortaya çıkmadan sorunu çözmüştür.

Hepimizin malumu olan Hz. Peygamberin cenazesi henüz defnedilmeden, Beni Saide sakifesinde bir araya gelen Ensar Hz. Peygamber sonrası liderlik konusunu halletmek için toplanmıştı. Konuyu haber alan Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir ile toplantının yapıldığı yere gelerek o gün için Ensar'ın düşünemediği bir konuyu dile getirerek liderlikte genel anlamda Arapların dikkat edeceği bir esasa vurgu yapmışlardı. Arap yarımadasında yaşayan Arapların Mekke'lilerin Kabe'nin dini konumu dolayısıyla kazanmış oldukları liderlik vasfının İslam'la birlikte de dikkate alınacağını, dolayısıyla Ensar'ın liderliğinin onaylanmayacağı

anlayışını o toplantıda ortaya koydular. O gün toplantıda bu görüş onay gördüğüne göre Ensar da aynı görüşü kabul etmiş anlamı çıkar. İmam Kureyş'ten, yardımcısı Ensar'dan kararı bu anlayışın sonucudur.

Ümmeti daha Hz. Peygamberin vefatından sonra bölüp parçalayacak bir ihtilaf, otoriter ve ümmete sırasıyla riyaset edecek iki sahabe tarafından, olayın henüz başında ayrılığa sebebiyet verilmeyecek şekilde, o gün adına külli bir karara bağlanarak bertaraf edilmiştir. Fakat daha sonraları aynı konuda, aynı liderlik karakteri ortaya konmadığı için ümmeti sonraki asırlarda derinden etkileyecek ihtilaflar, taassup derecesinde fanatik kitleler doğurmuş ve belki de içinde bulunulan açmaza delil olsun diye ittifakı zedeleyici mevcut ihtilafı ayakta tutabilecek payanda deliller üretilmek durumunda kalınmıştır.

Burada otorite konusuna dikkat çekmek için maalesef yaşanan acı bir gerçeği dile getirmek gerekir. Çünkü otoriterin güçlü olmayışı başka ayrıştırıcı noktalardan ortaya çıkan ihtilafların sebebi olmuştur. İlk temel ayrışmanın sebebi, siyasi görünümlü, kabilecilik meselesi olmuştur. Ne yazık ki Hz. Peygamberin cahiliye adeti diye defalarca eleştirdiği konu olan kabile-

cilik 3. Halife ve Resulullah'ın damadı Hz. Osman döneminde Hz. Osman'ın yumuşak karakterinden istifade eden akrabaları tarafından devreye sokulmuş ve ihtilafın ateşi tutuşturulmuştur.

Daha sonraki yaşanan olaylarda da Hz. Osman'dan sonra hilafet görevini üslenen Hz. Ali'nin ümmet içinde var olan saygın kişiliği dahi ihtilafın önünü kesmeye yetmemiş, ayrılıkları artıran olaylar tırmanmıştır. Bugün hala, yaşanmış olaylara rağmen Hz. Ali'nin mağduriyeti kalbimizde derin hüzneler oluşturmakla beraber, ilimde derinliğinin, savaşlarda gösterdiği kahramanlıklarının siyasi anlamda derleyip toparlayıcı olmaya yeterli olmadığına şahitlik etmek zorunda kalıyoruz.

İhtilaf hiçbir zaman ümmetin birliği ve beraberliği konularında hayırlı neticelerin basamağı olmamıştır desek yanlış bir şey söylememiş oluruz. İlmi hal konuları diyebileceğimiz meselelerde bile ümmet birleştirici tavırlar ortaya koyamamıştır. Buna en çarpıcı örnek Şam'daki Emevî'ye camisinde dört mezhebin farklı farklı namaz kılabileceği imkânın oluşturulmasıdır. Bu uygulamanın insanlar üzerinde Müslümanların birbirlerine ne kadar toleranslı davrandığı anlayışını bırakmış olması da ayrıca şaşılacak bir durumdur.

Şeytana sorsak, ittifak mı ihtilaf mı diye ihtilafa kalıbını basar. Çünkü o ihtilafları kullanarak fesadı yayar. Bu sebeple ihtilafın meşrulaştırılması adına söylenmiş ne kadar söz varsa öncelikle uzak durulmalı, uzak durma imkânı yoksa iyiye yorarken dahi iyice düşünmeliyiz.

Hak olan ittifaktır, ihtilaf ise yerine göre dalalet, yerine göre butlandır en hafifinden ayrılık vesilesidir. Hak ittifaktan yanadır, şeytan ise ayrılığın tohumu ihtilaftan yana. Hakkın neticesi tevafuktur. Batılınki ise taassup. Çünkü taassup körü körüne olmaktır.

Editör

“Eşeğin Gölgesinde” Yaşayanlar

Ne söylediğimiz kadar, nasıl söylediğimiz de önemlidir ve bunun Allah katında sorumluluğu vardır. İnsanlarla tartışırken ne kadar haklı olursan ol, yine de meramını kaba bir şekilde anlatmak tepki çeker. Kuran’da insanların iletişimde yapılmaması gereken şeylerden biri de yine eşek benzetmesi üzerinden verilir.

Atina’da önemli bir soruna çözüm aranırken kürsüye fikrini söylemek için ünlü hatip Demostenes çıkar. Ancak, kekeme olduğundan sözünü dinlemez. İnsanlar sürekli kendi aralarında konuşmakta, hatibi dinlememektedir. Bunun üzerine Demostenes, “size bir hikaye anlatıp ineceğim” diye bağırır ve sessizlik olunca anlatmaya başlar.

“Bir yolcu Abdera’dan (Antik Yunanda bir kent) Megara’ya gitmek için bir eşek kiralamış. O eşeğin üzerinde, eşeğin sahibi de yayan olarak yanlarında olmak üzere beraber yola çıkmışlar. Derken öğle sıcağı bastırmış, biraz dinlenmek ve öğle yemeği yemek için durmuşlar ama hiç gölgelik yokmuş.

Eşeği kiralayan sıcaktan bunalmış vaziyette şöyle çaresizce etrafına bakınırken eşeğin gölgesini farketmiş ve oraya oturmuş.

Eşeğin sahibi hemen “Ama benim, ben size yalnızca eşeği kiraladım, gölgesini değil!” diye çıkmış.

Eşeği kiralayan, “Şaka ediyorsun herhalde, eşekle gölgesi beraber gider, bu böyledir” demiş.

Eşeğin sahibi, “Hayır, eşek başka şeydir gölgesi başka, size eşeği kiraladım, gölgesini de kiralamak istiyorsanız onun için ayrıca para vermelisiniz” diye diretmiş.

Böylece eşeğin gölgesi konusunda, bir tartışma başlamış ve anlaşmazlığı yargıya taşımak için yola koyulmuşlar.”

Hikâyeyi dinleyen herkes dikkat kesilmiş ve hikâyenin sonunu merakla beklerken Demostenes bu noktada kürsüden inmiş ve uzaklaşmaya başlamış.

Dinleyiciler, “Hey, ne oldu sonunda?” “Hikâyenin sonunu anlat” diye bağışmaya başlayınca Demostenes kürsüye tekrar dönmüş ve demiş ki; “Ben sizin için çok önemli bir konuda bir şeyler anlatmaya çalışıyorum ama siz hala “eşeğin gölgesini” merak ediyorsunuz. Artık ne fikrimi söyleyeceğim, ne de öykünün sonunu” diyerek oradan ayrılmış.”

Kısa bir bölümünü aktardığım Christoph M. Wieland’ın “Abderalı- Eşeğin Gölgesi Davası” hikâyesi; sadece gülünç bir hikâye değil; fikirlerin ne kadar kolay çarpıtıldığını, küçük ihtilafların nasıl büyük çatışmalara dönüşebileceğini gösteren, sonunda herkesin müdahil olduğu ve bağnazlığın toplumsal bölünmelere nasıl yol açtığını gösteren temsili bir anlatımdır.

2- “...seslerin en çirkinini, şüphesiz eşeklerin sesidir!”

Ne söylediğimiz kadar, nasıl söylediğimiz de önemlidir ve bunun Allah katında sorumluluğu vardır. İnsanlarla tartışırken ne kadar haklı olursan ol, yine de meramını kaba bir şekilde anlatmak tepki çeker. Kuran’da insanların iletişimde yapılmaması gereken şeylerden biri de yine eşek benzetmesi üzerinden verilir. “Yürüyüşünde tabî ol. Sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkinini, şüphesiz eşeklerin sesidir!” (Lokman 19)

Eşek sesi, Araplar nezdinde çirkin sesle ilgili bir temsili anlatımdır. Hasan el-Basri’den yapılan bir rivayete göre Allah’ın ilgili ayette eşek sesini örnek olarak zikretme sebebi şudur: Müşrikler cahiliye döneminde bir birlerine karşı yüksek sesle övünme yarışına girer, bağırıp çağırarak hitap ederlerdi. İçlerinden hangisinin sesi daha yüksek çıkarsa, o kimse daha izzetli ve kudretli addedilir, sesi az çıkan kimse ise zلیل duruma düşerdi. Bu sebeple, Allah, “En çirkin ses, eşek sesidir.” mealindeki ifade ile bir bakıma, “şayet sestten dolayı her hangi bir saygınlık söz konusu olsaydı en saygın varlık eşek olurdu.” demek suretiyle, müşrikleri benzetme yoluyla eşek mesabesine indirdi.” (Maverdi)

İnsanlar arasındaki ihtilaflar temelde iki kısımdır: Birisi, bizi daha iyiye götüren, kaybettiğimiz hikmetleri bulduran, bizi hakikate ulaştıran ihtilaflar/ tartışmalardır. İhtilaflı rahmet kılan, her şeyden önce farklı düşüncelerin ortaya çıkaracağı yeni hakikatler-

dir. Diğeri ise, daha çok nefsi arzulara dayalı, pek çok açıdan anlamsız, gayesiz, insanlara bir faydası olmayan, hatıta toplumda fitne çıkararak parçalayan tartışmalardır. Birçoğunun sebebi, bilgisizlik, taklit ve taassuptur. Taraf- lar kendi pozisyonlarını mutlak doğru olarak görmeye başladığında, dinleme ve uzlaşma yerini inatlaşmaya bırakır. Taassup, herhangi bir tarafa bağlılık- tan dolayı delili apaçık ortaya kondu- ğunda bile gerçeği kabul etmeme şek- linde ortaya çıkar.

17. Yüzyılın ortalarında Kadızade- ler ve Sivasiler örneği vardır. Osmanlı farklı cephelerde savaşırken dönemin Ayasofya kürsüsünde oturan Kadızâ- de Mehmed Efendi ile Sultanahmet kürsüsünde oturan Abdülmecit Sivâsî Efendi, mevcut ortamda öncelikli ol- mayan konularda dini konular hak- kındaki tartışmalar üzerinden âdeti toplumu karşı karşıya getiriyorlardı ve ilginçtir ki günümüzde de hala tartışı- lan meseleler üzerinden her cuma bir- birlerine saldırıyorlardı. Zamanla iki tarafın da bağnaz/ mutaassıp taraftar- ları oluşmuştu. Nihayetinde bir cuma namazı sonrası maalesef iki taraf bir- birine girer ve pek çok insan bundan zarar görür.

Günümüzde temel gaye popüler olmak ve ne pahasına olursa olsun kar- şı tarafı alt etmek olunca, gündemde tutulan bu ihtilaflı konular İslam’ın karşı karşıya kaldığı meydan okumala- ra da karşılık vermiyor/ veremiyor. Ek- ranlarda, sosyal medyalarda dinin en temel asıllarının sürekli hoşgörüsüz ve çatışmacı bir dille sürekli “hocalar” ta- rafından tartışılması bizi daha ahlaklı, daha adaletli, daha merhametli kılma- dığı gibi, ne ilmimizi ne de hikmeti- mizi artırıyor, bilhassa genç kuşakları dinden soğutuyor. Neticede kuralı- sız, kısır tartışmalar pek çok kimsenin imanı üzerinde şüphe tohumları ek- mekte ve dinden pek çok insanı uzak- laştırmaktadır.

“Dinlerini parça parça edip grupla- ra ayrılanlardan olmayın! (Bunlardan)

Müslümanlar için düşünmenin, çok hayati bir sorumluluk olduğu gerçeği her nedense hiç hatırlanmıyor. Bugün, toplumlarımızda, ahlaki-entelektüel iklimin mevcut durumu, düşünen insanı dehşete düşürüyor.

her grup, kendi yanında bulunanla sevinmektedir.” (Rum 32)

İslam hususunda yapılan yorum ve görüşler, tarihte olduğu gibi günümüzde de farklılaşacaktır. Çünkü insanın tabiatında farklılık vardır. Farklılıklar olması toplumu durağanlıktan kurtarır. Ayette de belirtildiği gibi çeşitlilik olacak ki, insanlar tanışsın (Hucurat 13), akletsin/ düşünsün ve insanlık tekâmül etsin. Ama ilmi tartışmalar taassubu doğurmamalıdır, fikirler de taassuptan doğmamalıdır.

“İslam toplumlarında, düşünen zihnin önceliğinin yerini, düşünmeyen, yalnızca itaat eden, atıl zihnin önceliği aldığı için, bu toplumlarda yaşanan ahlaki kuraklıklar, entelektüel kuraklıklar hiçbir şekilde hissedilmiyor. Müslümanlar için düşünmenin, çok hayati bir sorumluluk olduğu gerçeği her nedense hiç hatırlanmıyor. Bugün, toplumlarımızda, ahlaki-entelektüel iklimin mevcut durumu, düşünen insanı dehşete düşürüyor. İçerisinde yaşadığımız toplumda gerçekliğe duyulan ilgi ile hamasete duyulan ilgi arasında dipsiz uçurumlar var.” (Atasoy Müftüoğlu)

“İslam medeniyetinde, tartışmanın ihtilafı rahmete dönüştüren bir usulü, bir ahlakı vardır. Sorun ihtilafta değil; usulde ve *ihtilaf ahlakında*. İhtilaf ahlakı bireyleri aşan bir doğrunun olduğunu bize bildirir. Herkesi kuşatan bir hakikatin olduğuna inanmayı

ve o hakikatin peşine düşmeyi gerektirir. Hak bildiğimiz, hakikat bildiğimiz bir iddiayı müdafaa edelim derken kul hakkına tecavüz etmek, kardeşlik hukukunu çiğnemek ne kötü bir yoldur. Sahabeden itibaren bizim bir geleneğimiz var, “eleştirdiği görüş sahibine tartışmalarda dua ile başlayan” bir gelenek. (Mehmet Görmez)

“Allah’a ve Elçisi’ne itaat edin; birbirinizle çekişmeyin; sonra korkuya kapılırsınız da gücünüz gider. Sabredin (direnc gösterin)! Şüphesiz ki Allah sabredenlerle beraberdir.” (Enfal 46)

Bugün Müslümanların dikkat etmesi gereken önemli hususlardan biri de; *ihtilaf ve tartışmalarda ahlaki sorumluluğun elden bırakılmamasıdır*. Dini anlamada ve yorumlamada belirli bir usul ile hareket etmek, ihtilafı ayrılığa ve fitneye dönüştürmeyen bir hassasiyet, her bir Müslüman için vazgeçilmez görevdir. Ortaya çıkan tartışmaların konusu tedavüldeki olayların önemine göre öncelik arz etmelidir. Hayati önem taşıyan olaylar karşısında birlik olunarak, dönem dönem moda haline gelen geçici ama ilgi çekici ko-

nular, merak uyandırıcı tartışmalar/ ihtilaflar birincil sorunmuş gibi gündemde tutulmamalıdır. Unutmayalım ki bu tür konuların çoğu insanların zihni enerjisini sönmölemek veya başka taraflara kanalizasyon etmek için çıkarılır.

3- “... Kitap yüklü eşeğin örneği ”

Eşek benzetmesi üzerinden verilen diğer bir örnek; İsrailoğulları’dır. “Kendilerine Tevrat’ı taşıma sorumluluğu verilir de onu taşımayanların örneği, kitaplar taşıyan eşeğin örneği gibidir.” (Cuma 5) Kuran’da sık sık Tevrat’la yükümlü olan İsrailoğulları’nın kıssaları ele alınır. Tarihteki zelil ve günümüzdeki vahşi durumlarının başlıca sebepleri; bağnazlıklarının neticesinde kutsal kitaplarını tahrif etmekle kalmayıp, gerektiğinde “az bir pahaya satmaları”, sorumlu oldukları Tevrat’ı dünyevi menfaat, hırs ve hasetliklerinden dolayı arkalarına atmalarıdır.

Makalemizin başında Demostenes’in anlatmaya çalıştığı önemli konu neydi bilmiyoruz. Ama şu günlerde bizim birincil gündemimiz, Gazze’dir/ Gazze olmalıdır.

Kuran bu “kitap yüklü eşeklerin” ve yandaşlarının gerçekleştirmekte olduğu “vahşetin” üstesinden gelmenin yolunu yine bir eşek benzetmesi üzerinden verir. “Onlar sanki arslandan kaçan ‘yaban eşekleridir.’” (Müddesir 50) Yani, “ Ey İslam Ümmeti, Ey Erdemli İnsanlar! Siz arslan olmadıkça bu ‘kitap yüklü yaban eşekleri’ sizden ürküp, kaçmazlar.”

YAREN MEKTUPLARI

İhtilaf mı, İftirak mı?

Gökleri, yeri ve aralarındaki her şeyi hikmet ile, yerli yerince yaratan, “Ol!” dediği zaman her şey birden oluveren, tüm zamanların ve mekanların hâkimi, ilgisi ve bilgisi her şeyi kuşatmış, bütün hükümleri ve işleri yerli yerinde ve hikmetli, her şeyden haberdar olan (Bak.En-am:73) yüce Allah(cc)’ımıza Hamd ve sena olsun. Salat ve selam olsun yegâne önderimiz ve hayat örneğimiz (Bak.Ahzab:21) Hatem-ün Nebi/son elçi Muhammed Mustafa(sav) (Bak.Ahzab:40) efendimize. Sana ve tüm Mü’minlere de Selamların en özeli ve dualarında en güzeli (Bak. Yunus:10) ile selam ve dua olsun sevgili yarenim. Allah(cc)’ın selam, rahmet ve bereketi üzerine olsun. Ömrün hayırlı ve bereketli, nefsin mutmainne, (Bak.Fecr:27-30) neslin ise namazın vs. ibadetlerin kıymetini bilenlerden (Bak:İbrahim:40) ve hayra çağırıp kötülükten men ederek ebedi saadete erenlerden (Âl-i İmran:104) olsun dilerim.

Bak seninle ne paylaşacağım bu dostnâmem’de sevgili yârenim; Bu gün Rabbim ile olan günlük vuslat randevularımın dördüncüsünden sonra şiir okumak geldi içimden zaman zaman olduğu gibi ve kitaplığa yöneldim. Şiir kitaplarının olduğu raftan “Safahat” kitabı ilişiverdi gözüme “Beni oku” dercesine. Rasgele açiverdim ve “Ayrılık Hissi” şiirinden

“Girmeden bir millete tefrika, düşman giremez toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez...” mısraı yapışıverdi dilime.

Bir an daldım bu mısraların yazıldığı zamana ve yazdıran nedenlere; Fedakârlık ve ihanet öykülerinin yer aldığı, ihtilafların İslam düşmanları ve maşaları Müslüman maskeli hainlerce çıkarılan fitne söylemlerine kanan gafil Müslümanların da destekleriyle nasıl felakete dönüştürüldüğü sahneler! Ve çok yerinde ve asırlara yaslanacak derinlikte bir endişeyi tespit ederek şiirin kanatlarına tutuşturup ümmete çığlık olarak bıraktığını gördüm merhumun. Rabbimiz her fani gibi Mehmet Akif Ersoy üstadın da günah ve savrulmalarını affedip Rahmetiyle yar-

Yegane önderimiz Hz. Muhammed (as)ın tasviriyle; Bir vücudun organları gibi sancılanmayacak mıydık iman kardeşlerimizin başına bir hal geldiğinde? Bir binanın tuğlalar gibi kenetlenerek, saf saf olup direnmeyecek miydik her türlü zulüm karşısında?

lığasın dilerim.

Tüm eksik ve hatalarına rağmen büyük fedakârlıklar kuşanarak asırlara ve yüreklere adalet ve merhamet mührünü vurmaya gayret eden ecdat ile tebaasının arasına iblis ile el ele veren hangi fesat ehli (Bak.A’raf:27) hangi yollarla sokmuştur taassup denen illet ile aynı sonuçları doğuran tefrika denen fitneyi ki (Bak.Tevbe:107) İmâmesiz tesbih tâneleri gibi darmadağın etmiştir Muhammed ümmetini? Diye düşünürken içimdeki teessüre parmak basan;

“Gitme ey yolcu, berâber oturup ağlaşalım/ Elemim bir yüreğin kârı değil, paylaşalım:

Ne yapıp ye’simi kahreyleyeyim, bilmem ki?/Öyle dehşetli muhitimde dönen mâtem ki!..

Ah! Karşımda vatan nâmına bir kabristan/Yatıyor şimdi... Nasıl yerlere geçmez insan?” mısralarının figanını işittim;

Okurken satırların adeta inleyerek günümüz İslam dünyası(!)ndaki nice mustazafların iç parçalayan mazlumiyetini ve buna rağmen ümmet denilen milyonların hissiz, duygusuz adeta yaşayan ölümler gibi oluş zilletini resmettiğini gördüm.

İçim titredi sevgili yarenim; Ümmet coğrafyasında sayılarımız milyonlarla, totalde milyarlarla ifade edilmesine rağmen vatanlarımız, toplumlarımız darmadağın olduğu gibi zihinlerimiz de darmadağın ve yurtlarımız târümâr, namuslarımız pâyimâl, çocuklarımız lime lime, izzetimizde derin bir izmihlâl! Varsa yoksa ülke çıkarlarımız, ekonomimiz, müreffeh hayat beklentilerimiz, insanlık can çekişirken vicdanımızın üstüne yatarak görmüş olduğumuz tûli emel düşlerimiz!

“Fe eyne tezhebûn yârenim?” Bu

gidiş nereye? Nedir bu kanıksadığımız ve zilleti bile utandıracak hâl-i pür melâlimiz?

Hepsi şuurla yönetemediğimiz ihtilaflarımızın taassuba, taassuplarımızın tefrikaya, tefrikalarımızın iman ve idrak zaafına, bunu fırsat bilen düşmanlarımızın ürettiği fitne ve vesveselerle zaaflarımızın kin ve nefrete evrilmesinin eseri!

Oysa, biz Eşref-i mahlûkat olarak yaratılanlar (Bak.İsra:70) değil miydik sevgili dostum? Akıl ve irade azık kılınmamış mıydı dünya serüveninde bizlere? (Bak.İsra:15) Allah’(cc)ın nuru ile bakmaz mıydık olaylara? (H.Şerif) Kardeşlerimiz hakkında yayılan her bilgi ve haber kirliliklerini hemen kabul etmeyip araştırarak hareket edenlerden olmayacak mıydık? (Bak. Hucurat:6) Feraset ile bakıp dersler çıkarmayacak mıydık olup bitenlerden? (Bak.Hicr:75-77) Yegane önderimiz Hz. Muhammed (as)ın tasviriyle; Bir vücudun organları gibi sancılanmayacak mıydık iman kardeşlerimizin başına bir hal geldiğinde? Bir binanın tuğlalar gibi kenetlenerek, saf saf olup direnmeyecek miydik her türlü zulüm karşısında? (Bak.Saff:4) Heyhât ki heyhât! Ey iman edenler iman ediniz! (Bak.Nisa:136) ayetinin muhatabı tam da bizleriz; Taassuplaşan ihtilaflarımızın düşürdüğü bu bataktaki kokuşup kalmış halimizle, diye düşünüyorum, ne dersin?

Bizim bir başka handikabımız da; Her birimize ilahi bir nimet olarak ayrı bir kimlik, ayrı bir fitrat, ayrı bir kişilik verilmiş olması, her birimizin bir tanecik oluşumuz, her birimizin kendine has bir değerinin olması (Bak.Nisa:1) durumunu hazmedemeyip, buradaki hikmeti idrakten uzaklaşmamız bireysellik duygusuyla kıskırtıp benlik ve egomuzu beslemeye başladı alttan

alta! Böylesi sinsi tuzaklara düşen bireylerden oluşan uluslarımız tanış olmak ve yardımlaşmak için kavimler halinde yaratılmış olmamızı ve üstünlüğü mensup olduğumuz kavimden değil de takva/Allah (cc)a teslimiyet ile kazanacağımızı (Bak.Hucurat:13) unuttunca, cemaat, gurup ve kavimler olarak tekebbüre kapılmalarımız kışkırttıkça kışkırttı nefsimizi! Bu nedenle ayrılıp parçalanmamızın, gücümüzün elimizden gitmesinin (Bak.Enfal:46) müsebbipleri bizler olduk ama ya farkında olmadık bunun ya da bile isteye yapıp mazeretler üretir olduk akıl tutulması halimize!

Peki, nedir derinleştirilmemesi önerilen ve derinleştğinde taassuba mayalanarak ümmeti paramparça eden ihtilaf?

İhtilaf kavramı sözlük ve lügatlerde genel olarak bir meselede ayrı ayrı görüşlerin ortaya çıkması, söz veya davranışta birinin tuttuğu yoldan başka şekil ve tarzda bir yol tutmak anlamında bir terim sevgili yarenim. Ayrıca, anlaşmazlık, aykırılık, uyuşmazlık, ayrılık anlamlarına da gelen İhtilaf farklı bir görüşe sahip olma, farklı görüşlerden birini benimseme anlamları taşımasıyla da özünde diğer/öteki görüşlere karşı bir tavır alışı, karşı duruşu da ifade eder.

İnsan objektif olarak düşününce anlıyor ki; Aklın yolu bir olsa da sevgili yârenim, hevesler ayrı ayrı, umutlar ayrı ayrıdır. Özellikle de inananlar bakımından Kur'an kendileri için hüden/ yol gösterici (Bak.Bakara:2) Resul Hz. Muhammed (as) yaşam idolü/Nümüne-i imtisal-en güzel örnek (Bak.Ahzab:21) olsa da, ortak birçok sonuca ulaşmış olsalar da insanlar, buna rağmen düşünce ve yorumlarıyla, bakış açıları ve hayat felsefeleri gereği ayrı ayrı kararlara, ayrı ayrı sonuçlara ulaşmaları da söz konusu oluyor doğal olarak. Yani sevgili yârenim; İhtilaflar bazen bilgi/delillendirme de bazen de yorum/âyet, hadis, tarihi süreç vs. olayları değerlendirmeye de oluyor.

Bundandır ki; İnanca, amele, ilme, siyasete, ekonomiye vs. hayat gereksinimlerine dair İhtilafların çıkması olağandır düşünen ve akleden insanların aralarında. Ne zaman ki bu ihtilafları hikmet ve güzel öğüt ile yönetirse felaha erer insan. (Bak.Nahl:125) Öyle değil de nefislerinin kışkırtıcılığına (Bak.Yusuf:53) kapılarak yönetmeye kalkıştırlarsa İfrat ve tefrit yönelişler, (Bak.Maide:77) bencillik ve haksızlıklar derinleşir o zaman taassup/saplantı ve husumetler oluşmaya başlar.

İnsanı yarattıktan sonra gayesiz, başboş bırakmayan (Bak.Sâd:27) Allah(cc) her şeye nasıl bir ölçü, mizan koymuşsa (Bak.Kamer:49) Olaylara hik-

Öyle anlaşılıyor ki; İhtilaf etmek her ne kadar ayrılığı ifade etse de sağlıklı yönetildiği takdirde bir yanıyla zengin bakış açılarının gelişmesine de işaret ediyor. Önemli olan hikmetle ve Allah'ın nuruyla bakarak taassuba/ tüm insanlığa ve nesillere mâl olacak husumet ve iftirak/ ayrışmaya dönüştürmeden çözmek ve fırsata çevirmek olsa gerek.

metle yaklaşsınlar diye, inanç ve davranışlar için de itidal, vasat ümmet olma (Bak.Bakara:143) ve benzeri gibi ölçüler de koymuştur.

Öyle anlaşılıyor ki; İhtilaf etmek her ne kadar ayrılığı ifade etse de sağlıklı yönetildiği takdirde bir yanıyla zengin bakış açılarının gelişmesine de işaret ediyor. Önemli olan hikmetle ve Allah'ın nuruyla bakarak taassuba/ tüm insanlığa ve nesillere mâl olacak husumet ve iftirak/ ayrışmaya dönüştürmeden çözmek ve fırsata çevirmek olsa gerek.

Bu itibarla Allah(cc) ümmetin bütün mensuplarına fert, cemaat ve toplumlar olarak aklı ve ulaştığı sonuçları tartışılmaz kılarak taassup ve ihtilaf üretme yerine, istişare ile hareket etmek suretiyle akılları, idrak ve düşünceleri, bilgi ve tecrübeleri birleştirmeyi, ihtilafa neden olan ve olabilecek sorunları, işleri müşavere bereketi ile çözmeyi, (Bak.Şûrâ:38) bunun için de kılavuz ve itaat mercii edinilsin diye Vahy-i Kerim olan Kur'anı (Bak.Âl-i İmran:103) ve bizzat vahiy ile öğretip eğittiği bir kılavuz olan Hz. Muhammed(as) 1 ve Sünnet-i Seniyye'sini (Bak.Nisa:64) önermiştir.

İslam, her şeye rağmen devam eden ihtilaflardan ders çıkarmayı, hataları için tövbe ederek onları ümmet ve insanlık adına rahmete dönüştürmeyi (Bak.Furkan:70-71) tembihlemiştir insana.

Bunun için bilgiyi hiddete değil hikmete (Bak.Bakara:269) çeşni kılmak, sözü kılıç gibi değil ilaç gibi kullanmak, sözü dinlemek ve en güzeline uymak (Bak.Zümer:18) gerekir. Bu itibarla Rasulullah (sav) efendimizin "Her kim Allah(cc)'a ve ahiret gününe inanıyorsa ya hayır konuşsun ya da sussun" uyarısını aklımızdan hiç çıkarmamak durumundayız.

Ayrıca ümmetin söz ve hikmet ustalarından olan bilge Yunus'un söz söyleme ve sözün doğurduğu çeşitli sonuçları ile ilgili olarak söylemiş olduğu; "Söz ola kese savaşı/ söz ola kestire başı/ söz ola ağulu aşı/ yağ ile bal ede bir söz."

"Kişi bile söz demini/ demeye sözün kemini/ şu cihan cehennemini/

yedi uçmağ ide bir söz."

"Yunus imdi söz yatından/ söyle sözü gayetinden/Key sakın o şeh katından/ seni ırağ ede bir söz." Dizelelerindeki hikmetli uyarıya da kulak verebiliriz sözü haddini ve maksadını aştırarak ziyan etmemek ve ziyana vesile kılmamak, ihtilafları derinleştirerek taassup canavarına dönüştürmek için sevgili dostum.

Kur'an'daki kimi ayetlerde ihtilaf ve tefrikaya düşmenin kerih görülmesi ya ihtilafa götüren ahlak ve davranışın kerihliğinden (Bak.Âl-i İmran:19) ya vahyin mesajını gereğince kavrayamamaktan (Bak. Nisa:82) ya dinin ayakta tutulması için gayret etmeyip ihtilafa düşmekten (Bak. Şura:13) ya da vahiy ile her şey apaçık muhkem olarak bildirilmesine rağmen idrak etmeyerek ayrılığa düşmekten (Bak. Beyyine:4) kaynaklanmaktaydı. Bu bağlamda Bakara suresi 213 ayette insanların din konusunda tek bir ümmet iken aralarındaki kıskançlık ve bagy yüzünden ihtilafa düştükleri ve onların ıslahı için de peygamberler ve kitaplar gönderildiğine işaretle bu tür ihtilafların kötü bir yöneliş olduğuna dikkat çekilmektedir. Çünkü aralarındaki ihtilafları çözmek için gönderilen peygamber ve vahyi dikkate almayanlar kınanmış (Bak. Âl-i İmran:19) ve bu ifsad edici hale devam edildiği takdirde nihai kararı hesap gününde yegâne irade ve hüküm sahibi Allah(cc) tarafından verileceği şeklinde tehdit edilmişlerdir. (Âl-i İmran: 55)

Bu itibarla genel olarak bilinen ve takdir edilen kabuller zaviyesinden bakıldığında ihtilaf olarak görünse dahi fitri insan gerçeği ile birlikte Kur'an ve sahih sünnet ekseninden uzaklaşmadan insanın kendi özgün akıl, izan, tecrübe vs. birikimlerinden faydalanarak yaptığı her değerlendirmenin ümmet ve insanlık adına bir rahmet vesilesi olabilmesi mümkündür. Zira hangi şeyin hak katında muteber olacağını kimse kesin olarak bilemez. Bu hikmeti kavrayamamak insanı benimsemiği, inandığı, mutmain olduğu bir düşünce veya görüşü mutlak doğru, farklı olan inanç, düşünce ve amelleri de yanlış kabul ederek körü körüne ve ısrarla inkâr etme ve düşmanlık bes-

leme durumuna düşürür ki bu hal taassup denilen fitnenin bizatihi kendisidir.

Sözlüklerin hemen hepsinde “kuşatmak, sarmak, bağlamak” anlamındaki asb (usûb) kökünden türediği ve “kendi soyuna yardım etmek, körü körüne bağlanmak suretiyle tüm olumsuzluklarını içselleştirmek/ görmezden gelmek manasına gelen taassup genelde asabiyet ile eş anlamlı kabul edilir.

Bununla birlikte taassubun farklı derecelerinin bulunduğunu, taassup duygusundaki eksikliğin ümmette çözülmeye yol açmasına karşılık aşırı derecesinin de zulüm ve düşmanlık üreteceğini ifade etmek de mümkündür.

İslâm dünyasında 19. yüzyılın başlarından itibaren Batı karşısındaki gerileme sürecinin yol açtığı tepki psikolojisinin etkisiyle taassup kavramına “Kendi dinî ve millî değerlerine sarılıp kararlılıkla sahip çıkma” şeklinde “Mutaassıp” olma ya olumlu bir anlam yükleyenler olmuşsa da taassup özü itibarıyla her an patlamaya hazır bir bomba gibidir.

Ayrıca; Taassup ile istikamet ve Sebat’ın birbirine karıştırılmaması gerekli sevgili yârenim çünkü taassup; “İnandığı veya yaptığına yanlış olduğu deliller veya yaşam olarak apaçık görünmesine yahut doğru mu yanlış mı olduğu tam olarak bilinmemesine rağmen kafasına koyduğu şeyi sürdürme” saplantısıdır. Aynı kökten gelmiş olan Sebat ise; “Yanlılığı ortaya çıkmadığı sürece hak olduğuna inandığı şeye göre davranma” inanç, samimiyet ve isticrarıdır.

Hülâsa-i Kelam olarak sevgili yârenim; gayet fitri ve insani bir sonuç olarak ortaya çıkabilecek ihtilaflara rağmen bunu iftirak/ Taassuba dönüştürerek kötülük ve düşmanlık yönünde değil de iyilik ve takva üzerine yardımlaşma (Bak. Mâide:2), Fikir ve amel tartışmalarının doğru bilgilere, kanıtlara, aydınlatıcı kaynağa dayandırılması (Bak.Âl-i İmrân:66) Münazara ve tebliğlerin hikmetle ve güzellikle yapılması (Bak.Nahl:125), Dinde zorlama olamayacağı (Bak.Bakara:256) İnsanların aralarında olan ve bağnazlığa/ taassuba neden olan ihtilafların gerçeğinin Allah(cc) katında olduğu ve kıyamet günü hak ile hükmünü vereceği (Bak. Hac:69) ve benzeri nice ayetler ile taassubun reddedilip ittifakın özendirildiği gerçeğini her Akl-ı Selim sahibinin anlaması mümkündür vesselem. Muhabbetle. Yârenin.

MUSTAFA İBAKORKMAZ

Düşünce Aşireti

İnsanın halifelîği ile kendi arasında düştüğü, kan dökmeye kadar giden ihtilaf duygusu arasında bir bağlantı var mıdır? Acaba melekler Hz. Adem’in yaratılışıyla ilgili yeryüzünde kan döküleceğine yönelik itirazlarını ya da kaygılarını bu nedenle mi dile getirmişlerdi? Nitekim, daha Hz. Adem zamanında çocukları hilafa düşüp birbirleriyle karşı karşıya geldiler ve sonuçta ilk kan daha o vakit döküldü.

Daha sonrasında, genelde tüm insanlar, özelde Müslümanlar arasında yaşanan ihtilaf geriye doğru bir halef selef ilişkisiyle tarihin en başına kadar gidiyor. Yani ihtilaflarımızın kaynağı, esasen kesintisiz devam eden bir soya çekimdir. İkincisi, Halife olan insanın kaderinde ihtilaf kaçınılmazdır diyebiliriz. Çünkü hepimiz aynı genetiğe sahibiz. Hepimiz aynı soydan geliyoruz. Bu yönüyle ihtilaf insani bir özelliktir. Aksi takdirde insan değil, melek olurduk.

İhtilaf, olumsuz sonuçlarının yanı sıra, olumlu sonuçları da olan bir yönümüz. Yanlışın karşısında doğru, kötünün karşısında iyi, çirkinin karşısında güzel daima muhaliftir. Eğer bu muhalefet olmasa, yanlışlar, kötülükler ve çirkinlikler bizi kuşatır, şeytan ve dostlarının egemenliği iktidarını ilan ederdi. Çünkü dünya ve dünya hayatı buna teşnedir. Nefsimiz bize kötülükleri emretmekte, şeytan sürekli tuzaklarıyla yürümeye çalıştığımız dosdoğru yol üzerinde bizi sabırla tuzağa düşürmeye çabalamaktadır. Bu açıdan bakıldığında şeytan başta olmak üzere, kafirler, zalimler, müşriklerle sürekli bir ihtilaf halinde olduğumuz ortadadır. Dolayısıyla kimlere ve nelere karşı muhalif olmamız gerektiği de bellidir. Bununla birlikte kendi aramızda da ihtilafla düşmek kaçınmadığımız bir gerçekliktir. Din dilinin özellikleri, insan algılarının farklılıkları nedeniyle en temel konularda bile ihtilafla düşebiliriz. Nitekim, Efendimiz (sav) dünyadan ayrıldıktan hemen sonra, Sahabe arasında bile ihtilaflar olduğunu biliyoruz. Ardından gelen tüm zamanlar boyunca ihtilaflar hayatın değişik alanlarında devam etti. Siyasi, itikadi, fihki ve diğer konuların hepsinde savaşlara, yüzyıllar boyunca süren mihne dönemlerine yol açtı. Meşrepler ve mezhepler arası ihtilaflar nedeniyle bir çok alim ve taraftarları ya eziyet gördü.

Yaşananlar bellidir. Belli başlı ihtilaf konularımızın kökleri bu tarihtedir. Bir çok mesele geçmişten günümüze intikal etmiştir. Dolayısıyla eski meselelerin güncel taraftarları halen ihtilaf halindedir.

İşte tam da burada şunu belirtmek gerekiyor. Tıpkı insanın biyolojik soy ağacı gibi, bir de inanç ve düşüncelerinin soy ağacı olduğunu görmeliyiz. Müslümanların, halef selef silsilesiyle geçmişin problemlerini günümüzde de yaşıyor olmalarının nedeni bu.

Efendimiz (sav) “Ruhlar toplu (halde gezen) ordulardır. Onlardan (ezelde Allah-u Teala yolunda) birbirleriyle tanışanlar itilaf eder (anlaşır). Tanışmayanlar ise ihtilaf ederler (dünyada zıtlashırlar)” buyuruyor. Ruhlar alemine kadar uzanan bir geçmişe bağlı olarak, ruh, inanç ve düşünce akrabalarımız var. Bu akrabalık bağı nedeniyle benzerlerimizi bulduğumuzda gruplaşıyor, bize benzemeyenlerle doğrudan ihtilaf konumunu alıyoruz. Yaşadığımız bu durum bir nevi asabiyedir. O yüzden taassup deniyor, meşrebimizi çok önemsedüğümüz bağlılığa. Oysa ihtilafın rahmete dönüşmesi için de Efendimizin koyduğu ölçüler var. Mesela “Birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamette, birbirlerine şefkatte müminlerin misali, bir beden misalidir. Ondan bir uzuv rahatsız olsa, diğer uzuvlar uykusuzluk ve hararete ona eşlik ederler.”² Diyor. Günümüz itibarıyla, gözümüzün önünde Gazze’de yaşanan zulmü bu şekilde hissediyoruz. Fakat aramızda husumete ulaşan ihtilaflar nedeniyle fiili müdahale konusunda dünyanın bütün Müslümanları çaresiz, eli kolu bağlı, seyirci kalıyor.

Taassup konusunda yaşadığımız zaafıların en önemli nedenlerinden biri inanç ve düşünce soy ağacımızın köklerinde yer alan önemli isimlerdir. Bunlar yerine göre mezhep imamı, yerine göre filozof veya fikir adamı ya da büyük sufilerden biri olabilir. Biz çoğu zaman taraftarı olduğumuz birinin peşine düşüyor, onun ihtilaf ettiği isimlerle ve taraftarlarıyla bir ihtilafı taassupla sürdürüyor, rahmet olması gereken ihtilafı husumete dönüştürüyoruz. Üstelik neye, neden muhalefet ettiğimiz hakkında bilgiye de sahip olmadan bu hataya düşüyoruz. Efendimiz (sav) bu konuda da bize ölçüler vermiştir. “Mertebe itibarıyla insanların kıyamet günü Allah indinde en kötüsü, ahiretini, başkasının dünyası için helak eden kuldur.”³ Buyurur. Bir başka ölçü de yaygın olarak bilindiği halde, Efendimizin (sav) “İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız.”⁴ uyarısıdır. Birlikte düşünmemiz gereken bir başka uyarı da, taassubun körleştirme etkisi konusunda bizi aydınlatır. “Bir şeye karşı sevgin seni kör ve sağır eder ve onun eksiklerini görmez, kusurlarını işitmez olursun”⁵ Taassup dolayısıyla düştüğümüz durum bunlardan ibaret olsa gerektir.

1) [Buhârî, Enbiya 2; Müslim, Birr 159, (2638); Ebû Dâvud, Edeb 19, (4834)

2) Buhari, Edeb, 6011/4, Müslim, Birr, 67

3) Kütüb-ü Sitte, 17. Cilt, sf 546

4) Müslim, İman, 93, Tirmizi, Kıyame, 56

5) Kütüb-ü Sitte, 5903

İttihad mı İhtilaf mı?

Bugün ümmetin ihtilafı konusunun temel alanına oturan referans ihtilafları hem siyasi otoritenin yoksunluğu hem de olgun anlamda ilim adamının olmaması sebebiyle daha bir içinden çıkılmaz boyuta doğru ilerlemektedir.

İnsanlar arasında gerçekleşmesi kaçınılmaz hallerden biri düşünce ayrılıklarının bulunmasıdır. (hud 118) Fakat bunun ayrılığa vesile olacak nitelikte devam ettirilmesi, kaçınması arzu edilen bir durum olmamalıdır. Çünkü ittifakın toplumsal anlamda sağlayacağı yarar ile ihtilafın oluşturacağı hasar malum olan bir durumdur.

Bölünmek ve ihtilafları körüklemek Kur'an'ı ifade ile insanlara dünyada bir olma saadetinden mahrum kalma cezasını yaşatır, bunun sonucu olarak da ahiret azabının sebebi olur. (Ali İmran 105)

Ali imran suresi 103. Ayet genel anlamda bizim ittihadı delil olarak kullandığımız bir ayeti kerimedir. Çekişmenin gücü dağıtacağıyla ilgili Enfal suresi 46. ayette bir başka müracaat kaynağımızdır.

İslam tarihi itibarıyla baktığımızda ihtilaf kelimesinin felsefesi diyebileceğimiz tartışmalar genel anlamda fıkhi konuları kapsayan bir alan olarak görülmekle beraber, kelim ilminde de ihtilafın çok yaygın biçimde varlığı görülmektedir.

Bu iki alandaki ihtilaflar ümmete tahrip edici anlamda çok zarar vermiş gözükmezken, asıl olarak ihtilafın bulunmaması gerektiği siyasal alanda ihtilaflar maalesef ümmete ciddi manada zararlar vermiş ve ümmetin kanının dökülmesine sebep olacak nitelikte ayrılıklar doğurmuştur.

Hiz. Ali döneminde başlayan ve kelim alanından siyasi alana sıçrayan ihtilaflar vicdanları kanatacak birçok ayrılığın ve İslam adına olması gereken ittihadı aykırılığın örnekleriyle doludur.

Dönemsel anlamda İslam'ın yükselen trendinin karşısında İslam'ı zorlayacak bir gücün bulunmaması başlangıçta çok bir tehlike oluşturamazken ilerleyen süreçte bu siyasi parçalanmışlık hacılar ve Moğollar karşısında ümmete çok zarar vermiştir.

Özellikle zamanımızı baz alacak olursak, emperyalistlerin İslam ümmetini parçalama operasyonu saya-

bileceğimiz ulus devletçilik anlayışı ciddi olarak, İslam ümmetini asırlarca bir arada tutabilme güzelliğini başara-bilen Osmanlı devletinin yıkılışını gerçekleştirmiştir.

Emperyalistlerin yüzyıl önce ellerine aldıkları cetvellerle oluşturduğu ulus devletler bazında gerçekleştirilen haritalar, bugün yüzyıldır gerçekleştirilen stratejilerle ülkeleri daha küçük parçalara bölmek suretiyle daha kolay yönetilebilir hale getirilmek istenmektedir.

İş o kadar içinden çıkılamayacak boyutta ihtilaflara bezenmiş durumda ki, temelde bölünmüşlüğe sebep olan onular siyasi bilinçsizlikten öte bir hal almış, artık temel dini referanslar konusunda derin ihtilafların oluşturulması amacına hizmet eden bir ümmet görüntüsü ortaya çıkmıştır. Yüzyıl önce var olan ihtilafların çözümü konusunda ortalığı toparlayabilecek ilim adamı profili mevcutken siyasal anlamdaki güçsüzlük, ihtilafları ortadan kaldırmaya yeterli olamamıştır.

Bugün ümmetin ihtilafı konusunun temel alanına oturan referans ihtilafları hem siyasi otoritenin yoksunluğu hem de olgun anlamda ilim adamının olmaması sebebiyle daha bir içinden çıkılmaz boyuta doğru ilerlemektedir.

Hatta bugün ihtilaf konusu konuşmaya başlandığında nereden başlayalım diyebilecek bir durum bile yoktur. O kadar ki ilimle çözülebilecek konulara biraz malumat sahibi olan malumatfuruşların bilmiş edasıyla katıldıkları tartışmalar vesilesiyle çorba bile diyemeyeceğimiz karmaşık bir durum ortaya çıkmaktadır. Çünkü çorba kelimesi her ne kadar karışık durumları izah anlamında mecazen kullanılırsa da çorbanın açığa medar olacak bir şifa durumu söz konusudur.

İşin özüne dönecek olursak Ali İmran 103. Ayetteki ittifağa vurgu yapan temel konuma benzer bir hal yaşamaktayız. Allah'ın cc ayette dile getirdiği ateşten bir çukurun kenarında bulunma hali, yok olmaya yüz tutmuşluk diyebileceğimiz bir sosyolojik gerçekliği ifade etmektedir.

O günün sömürgecisi de bugünün sömürgecileri gibi yine Yahudilerdi. Medine'de var olan ve sayısal anlamda üstünlük sahibi Araplara aynı bugünün şartları olan ekonomik gerekçelerle üstünlük kurmuşlardı.

O gün Araplar o hale gelmişlerdi ki bulabilecekleri ilk vesileyle bu halden kurtulma arayışı içine girmişlerdi. Bu günün tabiriyle Allah'ın yanında yapmış oldukları bir iyilik vesilesiyle Allah onları peygambere denk getirerek içinde yaşadıkları bu ihtilaflardan onları hak üzere kılarak kurtarmıştı.

Bugün İslam ümmetinin içine düştüğü ihtilafların kökünde de Yahudiler ve onların oluşturdukları şer ittifakları mevcuttur. Fakat Müslümanların hali Evs ve Hazrec kabilelerinin içinde bulunduğu ihtilaftan daha derin bir görünüme ortaya koymaktadır.

O günün şartlarında Hz. Peygamberle akabede ilk olarak karşılaşan Hazreçlilerin gösterdiği feraseti gösterebilecek birileri şu an için görünmemekle beraber, Hz. Muhammed gibi bir aydınlık rehberi de ortaya çıkmış görünmemektedir. O gün

Hazrecliler kendilerini kurtarmayı bekledikleri bir mehdi anlayışına sahip miydi bilmiyorum ama bugün içine düştüğü çaresizlikten kendini kurtarma anlayışını mehdi kavramı ile perdeleyen ümmetin büyük bir çoğunluğu aciziyetini bu şekilde dile getirmektedir.

Yapmış olduğumuz bu takdir kader okumalarını, içine sindiremeyenler maalesef kurtulma adına ortaya konan çabaları destekleme anlayışında dahi ihtilafın bindir türlüyle bulunduğu yerden ahkam kesmektedir.

Ali İmran 103. Ayette beyan edilen kurtarma operasyonunda aktif güç Allah'tır insanlar değil. O günün şartlarında kurtulma çabası içinde olmalarını "Yahudilerin bahsettikleri bir peygamberin geleceği haberini, peygamberin misyonu olan birleştiricilik vasfıyla düşünmüş olma ihtimali çerçevesinde öne geçme arzusuyla" ifade etmiş olabilirler.

Akabe biatlarının ilkinde Hz. Peygambere inanma ve destekleme sözü verenler aynen şu cümleyi kurmuşlardı. “Yahudiler gelecek bir peygamberden bahsediyorlardı. Bu o olabilir, biz önce inanmak suretiyle Yahudilerin önüne geçelim.” Bu kararda ki tercihlerinin, içine düştükleri ve kurtulmayı beceremedikleri kökleşmiş ihtilaflarına şifa olacağını bilememelerine rağmen verdikleri kararların içinde en iyisi olduğunu ilerleyen süreçte görecektlerdi. Ancak emek vermeleri, çaba göstermeleri ve amaçlarının gerçekleşmesi için savaşmaları gerekiyordu.

İşin en ilginç tarafı ateşin kenarından çıkarılabilmeleri için kendi başlarında bulunan ihtilaf körükleyicisi Medine Yahudilerinden önce Mekke'nin müşrikleriyle savaşmaları gerekiyordu. Çünkü Medine'nin Yahudilerine üstünlük sağlayabilmek için ilk adımda Arap toplumunun konum itibarıyla kazanılmış tartışılmaz üstünlük vesilesine sahip olan ehlullah sıfatlı Mekkelilerine üstünlük sağlanmalıydı. İlk bakışta bu Medinelilerin aklının ucundan dahi geçirebilecekleri bir durum değildi.

Bu kadar lafı dolandırdıktan sonra bugünün ihtilafının çözümünün nerede olabileceğini aramak ve çözüme doğrudan katkı sağlayabilecek karar noktasında doğru tercih yapmak durumundayız.

İhtilafın felsefesi yapılmaması gereken bir konumdayız. Çünkü ihtilaf kelimenin etimolojik yapısından da anlaşılacağı üzere telaffuzun hançerede oluşturduğu zorluk gibi hayatın içinde de bir yığın zorluk meydana getirmektedir. Oysa karşı halleri anlatan ittifak kelimesinde var olan şeddenin vurguladığı şiddet ittifaka daha bir anlam kazandırmaktadır.

Ülkemizde İslami uyanışın başladığı günden bu tarafa ihtilafın dik alası İslamcı geçinen bizler tarafından sergilenmiştir. Bir çalışma başlatmak adına bir araya gelen birkaç kişi daha birkaç adım gittikten sonra bir meseleden dolayı ikiye bölünmüşler, ve bu bölünmüşlüğü'nün sebebini de başkalarına deklare etmek suretiyle oluşacak daha çok ihtilafın başlangıcında kerametmiş gibi ilan etmeye çalışmışlardır.

Gelinen son nokta itibarıyla Müslümanlar arasında İslam'a olan bakış açısından kaynaklı ihtilaf edilebilecek bir konu dahi kalmamış bulunmaktadır. Sadece internet üzerinden gerçekleştiren dedi ki demiş ki kabilinden ceviz kabuğunu doldurmayacak nitelikteki ihtilafların derinliği bile bizi yormaktadır.

METİN ŞİMŞEK

Bir Hesabın Yerli Yerinde ve Zamanında Sorulması

Hazreti Ömer'in halifeliliği döneminde, savaşlardan birinden hatırı sayılır miktarda ganimet elde edilmiştir. Ganimet beytül male aktarılır ve oradan, belirlenen usul ve yöntemlerle dağıtılırdı. Hazreti Ömer bir cuma hutbesi esnasında bir sahabe (bir çok kaynakta Hz. Selman-ı Farisi olduğu kaydedilir) tarafından sorgulanır: “-Ömer! üzerindeki elbisenin kumaşını tanıyorum. Son ganimettendir. Bizler de aynı kumaştan pay aldık. Bizlere verilen paydan bir tam elbise çıkmadığını herkes biliyor. Sen, nasıl oluyor da bu yetersiz paydan bir tam elbise yapabiliyorsun? Bu elbisenin hesabını vermeden o minberden konuşmak sana yasak!” Hazreti Ömer, o esnada cemaat içinde bulunan oğlu Abdullah'a: “-Kalk Abdullah, bu cevabı vermek sana düşüyor.” der. Abdullah: “-Doğru. Dağıtılan kumaştan tam bir elbise çıkmazdı. O yüzden Ben, bana düşen payı babama verdim. Ancak o şekilde bir elbise yapabildi.” diye açıklama yapar. Sorunun sahibi Sahabe: Ömer, şimdi oldu. hutbeye devam edebilirsin, konuşmanı yapabilirsin der.

Hz. Ömer'in hutbe esnasında beytül mal paylaşımı konusunda sahabe tarafından eleştiriye uğraması ve giydiği kumaşın hesabının sorulması nitelikli bir eleştiridir. Soruya cevap alınmıştır, çünkü haklı, yerinde ve zamanında bir soru, hesap sormasını bilen, varsa hakkını aramasını bilen yüksek bir toplum vardır. Cevap ve hesap verilmiştir, çünkü Allah korkusu olan, hakkın hukukun farkında bir idareci profili vardır.

Konu, hak, hukuk ve adalet konusudur. Hiç bir şekilde ertelenmez, sıraya konmaz. “Adalet gecikmez, tez verilmeli.” sözü, müslüman toplumlarda söylenmiş, bir dünya tasavvuruna, medeniyet ideasına dönüşmüştür. Belki de bu söz zaman içerisinde bir adalet eksikliğinde, bir talebin çağrısına dönüşmüş şekli de olabilir, kim bilir.

Tebaanın bir kısmı tarafından Hazreti Ömer'e verilen muhtıra, Onun sevenleri ve yakınları tarafından engellenmemiş, devletin bekası gerekçe gösterilerek soru ertelenmemiş, dış politika ve daha önemli meselelerin gerisine bırakılmamış, “Bizans geliyor”, “Sasani vuracak” korkusu, hesap vermeyi, dolayısıyla hakkı ve adaleti geciktirtmemiştir. Hemen, orada, anında cevaplanmış, vicdanlar rahatlatılmış, itimat tazelenmiştir. Gerçek bekanın ne olduğunun cevabı aslında tam olarak burada öğretilmiştir. Bekayı sağlamanın ve onu koruyup güvence altına almanın yolu, doğruları söyleyerek ümmeti rahat tutmaktan ve hesap verebilmekten geçer. Bekayı teminde teba ve idarecilerin üstüne düşen sadece budur. Gerisi için gerekli olan, çaba ve Allahın takdiridir.

Bu kıssa, bir bakıma halkı yönetme yükümlülüğünde olan her siyasi teşkilat için hatta kendini, idare eden kadroya alternatif gören her yapı için manifesto niteliğindedir. Bugün bu kıssayı Ömer övgüsüne dönüştürerek ele almak, onu ulaşılmaz bir konuma yükseltmeye, konuyu da bir ütöpik meseleye dönüştürmeye sebep olmuştur. Bu kıssadan alınması mümkün olan hisseyi alabilecek niteliği neden kaybettiğimizi, onu anlayacak kapasiteden neden düştüğümüzü enine boyuna düşünmemiz gerekir.

Sık sık ve her ortamda anlatılan, örnek olarak gösterilen bu ve benzeri kıssaların, asıl bağlamlarından kopartılarak, söz konusu hikayelerde geçen kişilerin tarihteki rollerine ve onlara atfedilen kudsîyetlerine saplanıp kalmak, verilmek istenen derslerle bu konulara muhatap olan her dönemdeki kitleler arasına aşılmaz duvarlar örmüş, anlatılmak isteneni ideale dönüştürmek değil, hikayedeki kişileri, belki yaşarken reddedecekleri bir ulaşılmazlığa koymuştur. Bu durum, örnek kişileri birer mite dönüştürmüştür. Mitin temel özelliği ise gerçek dışı, ıspatlanamaz ve bu özelliklerinden dolayı yaşam çağlarında örneklik edemez olmasıdır. Neticede geldiğimiz noktada Asr-ı Saadet çağı dediğimiz dönem, balı içinde kurumuş bir petek gibi işlevsiz, ders alınabilecek, sonuçlar ihtiva eden dinamiklerden yoksun bırakılmış, ve olimpos tipleri gibi anlatılıp geçilen mitolojik kahramanlar gibi ele alınır olmuştur. Onları anlama biçim ve derecemiz menkibeler düzeyine indirilmiş, böylelikle hem vahiyden, hem de vahyin aydınlatığı birinci kuşağın ışığında bugünün toplumları gereken faydayı almaktan aciz kalmışlardır. Bunun bana kalırsa en başta gelen sebebi, onları ele alış biçiminden dolayı, onlarla aramıza metod çürüklüğünden kaynaklanan engellerin yükselmesidir.

Kanatlarınızın altı ne kadar sıcak?

İslam tarihini biraz genişçe ele alan bütün kaynaklarda şu sahneyi görüyoruz:

Resûlullah (s.a.v) Efendimiz'in hastalığı ilerlemiş, Rabbine kavuşma vakti yaklaşmış, artık bu dünyadaki son saatlerini yaşıyor.

Namaz kılmak için mescide toplanan ashabını son olarak bir daha görmek için kaldığı hücre ile mescid arasındaki örtünün açılmasını istiyor, yanındakiler de açıyorlar. Bir de ne görsün, ashab-ı kiram saf saf olmuş toplanmış, Hz. Ebubekir (r.a) öne geçmiş ve onlara namaz kıldırarak. Allah Resûlünün (s.a.v) mübarek yüzüne öyle bir tebessüm geliyor, yüzü öyle bembeyaz oluyor, gözlerinin içi öylesine parlıyor ki, namaz kılmakta olan sahabe-i kiramın bile dikkatini çekiyor. Birinci safta onu yakından görenler şaşırıyorlar, heyecanlanıyorlar. Allah Rasûlünün hastalığının tamamen geçtiğini, artık iyileştiğini zannediyorlar. Hatta kalkıp geleceğini, namazı kendisinin kıldıracağını zannediyorlar ve ellerini çırparak Hz. Ebûbekir'in mihraptan çekilmesini istiyorlar. Fakat Allah Resûlü Aleyhisselam işaret ederek namazlarını bu şekilde tamamlamalarını istiyor.

Şimdi iyice düşünün, bir peygamberin bu dünyada görebileceği bundan daha muhteşem tablo ne olabilirdi? Bundan daha büyük bir mutluluk resmi ne olabilirdi?

Gerçi bu sahneden altı ay kadar önce kendisine inanan yüz binden fazla Müslümanla Arafat Vadisinde buluşmuş, onlara son söyleyeceklerini söylemiş ve arada bir "Elâ hel bellağ-tü/dikkat edin size tebliğ ettim mi?" diye sormuş, mahşeri Arafat vadisi tek ses olmuş ve "Evet, ey Allah'ın Rasûlü! Tebliğ ettin" diye cevap vermiş, sonra mübarek parmağını önce gökyüzüne kaldırmış ve sonra yüz binlerin üzerine indirmiş ve "Allahümmeşhed/Allah'ım şahid ol!" buyurmuş.

Bu da müthiş bir fotoğraf, yeryüzünde başka hiç kimsenin, hiçbir peygamberin şahid olamayacağı muazzam bir mutluluk fotoğrafı.

Fakat biz yine sonuncusuna dönelim, Hz. Ebubekir'in arkasında saf saf olmuş sahabenin fotoğrafına. Rasûlullah'ın mübarek yüzünü ay gibi parlatan o fotoğrafa.

İşte o anda Rasûlullah (s.a.v) Efendimizin mübarek ruh dünyasına girip, yüreğinde olup bitenleri bilmeyi, en azından hissetmeyi ve yazıya dökmeyi öyle çok isterdim ki. Ne ilmimiz, ne çapımız, ne de yüreğimiz bunu idrak edecek büyüklükte değil.

Fakat biz onun yerine, kendi dünyamızdan bazı sorular soralım kendi kendimize:

En dalgın anınızda bile, evinizin bahçesindeki serçelerin topluca ötüşü, fakat bu arada içlerinden birisinin biraz değişik ötüşü, feryat edercesine ayrı bir ses tonuyla ötüşü sizin hiç dikkatinizi çeker mi? Sonra başınızı kaldırıp dikkatlice baktığınızda o serçenin yuvasına ve yavrularına bir kedinin musallat olduğunun farkına varır mısınız?

Veya duvardaki yuvasına bir yaramaz çocuğun elini uzatmakta oluşunun farkına varır mısınız?

Yani, en dalgın halinizde bile sürüdeki serçelerden birisinin ötüşündeki o farklılığı duyar mısınız?

Siz hiç koyun güttünüz mü, süründen ayrılıp uzaklaşan koyunlarınız olur muydu? Başına bir tehlike gelmesi halinde sizin hiçbir şey yapamayacağınız mesafede sürüden uzaklaşan ko-

yunları gördükçe neler hissederdiniz?

Aksam sofraya oturduğunuzda ne kadar dalgın olursanız olun, çocuklarınızın yüz hattı dikkatinizi çeker mi? Sofraya uzanan kaşıklardan birisinin yavaşlığının veya ortadaki tabağa hiç gelip gitmediğinin farkına varır mısınız? Oyun oynayan çocukların yanından geçerken onlardan birinin mahzunca kenara çekilmiş olduğunu, oyuna katılmadığını, yüzünde bir burukluk olduğunu en dalgın anınızda bile görebildiğiniz olur mu hiç?

Bir sohbette, bir toplantıda, bir düğünde, bir cenazede, bir namaz çıkışında birbirlerine yakın akraba olan insanlardan bazılarının bazılarına soğukluğunu, birbirleriyle tokalaşmadıklarını veya yalandan tokalaştıklarını fark eder misiniz hiç?

Sizin hiç civcivleriyle birlikte anne tavuğu dikkatlice izlediğiniz oldu mu? Bir yiyecek bulduğunda tek bir sesle bütün yavrularını birkaç saniye içinde toplayıpverdiğini ve özellikle bir tanesini dışarıda, açıkta bırakmaksızın hepsini kanatlarının altına almasını hiç izlediniz mi?

Sizin de merhamet kanatlarınız var mıdır? Kendi kendinizi hiç yokladınız mı? Merhamet kanatlarınızın uzunluğu ne kadardır? Kanatlarınızın altı kaç kişi alabilir? Hiç düşündünüz mü, hiç denediniz mi, kanatlarınızın altında kimlere yer var?

Evet, kimleri alabilirsiniz merhamet kanatlarınızın altına?

Sonra, sizin kanatlarınızın altı ne kadar sıcak? Bu kanat meselesi üzerinde iyi düşünmelisiniz. Çünkü peygamberlerin en büyük vasıflarından birisi, onların merhamet kanatlarının olmasıdır. Allah Teâlâ kitabının birçok yerinde Rasûlullah (s.a.v)'a müminler üzerine merhamet kanatlarını germesini, müminleri merhamet kanatları altına almasını emretmiştir.

Eğer siz hayatınızda her an cereyan etmekte olan şu sahneleri yaşıyorsanız, hissediyorsanız, bu sahnelerde sizin yüreğinizin de bir nasibi varsa, elhamdülillah sizler Müslümanların birliğinden beraberliğinden mutluluk duyan, yüzleri parlayan, gözleri ışıltıya kaplı kişilersiniz, ne mutlu size!

Zaaflarımız

Zaten kendi ayıp ve zaaflarıyla bir ömür meşgul olan kişilerin de başkalarının ayıp ve günahlarıyla uğraşamayacağı gayet açıktır. Zira bu durum da kur'anda yasaklanmış bir zafiyettir.

Bismillah

Asıl maksadımıza geçmeden önce zaaf kelimesinin etimolojine/kökenine değinelim. Kelime Arapça kökenli zayıfladı, zayıf oldu anlamına gelen "Daufe": kelimesinin mastarıdır. Sonuna Türkçe çoğul eki olan "lar" ekini alarak çoğul yapılmıştır. Zaaf/lar- ımız/ zayıflık-lar-ımız / şeklinde yazılır ve okunur.

Kur'anı kerimde yaratmayla ilgili ayetler başlıca iki grupta toplanabilir. Birincisi; Yokken/yoktan yaratma ya da bir örneği olmaksızın yani ilk defa yaratma, diğeri de (ilk yaratılan nefisten) türetme, üretme ve çoğaltma anlamında yaratma.

İlk ve örneksiz yaratmada Allah insanın cismini (Fiziki ve biyolojik yanını, beşer olan tarafını) dört unsurdan (yani toprak, su, ateş ve hava) yarattığını muhtelif ayetlerde değişik ifade biçimleriyle zikreder. Sonra yarattığı varlığa kendi Ruhundan ilahi bir nefha/ruh kattıktan sonra insanın yaratılışının tamamlandığını ve yaratışı en güzel bir surette yaptığını da belirtir. "*Lekad halaknâ-l-insâne fî ahşeni takvim*"Tin/4. Bu ayetteki takvim kelimesini kıvam kelimesiyle ilişkilendirerek okuyalım.

"**Ardından onu güzel bir insan şeklinde düzenleyip ona rûhundan üfledi ... Ne kadar da az şükrediyorsunuz!**" Secde / 9. Sâd / 72 . Yaratılıştaki kıvamın güzelliği meselesi belki başka bir yazıya konu olabilir. Biz konumuza dönelim.

Özetle bir beden Ruhtan (Nefha'i İlahi) yaratılan insanın aynı zamanda zayıf yaratıldığından da başka bir ayette bahsediyor. "**İnsan zayıf yaratıldı**"¹Nisa, 28

Bu ayette zayıflığın ne tür bir zayıflık olduğuna dair bir açıklama yokken Rûm suresi 54. Ayet te bu zayıflığın fiziksel, biyolojik bir zayıflık olduğu açıkça belirtiliyor.

"Sizi güçsüz bir halde yaratan,

güçsüzlükten sonra size kuvvet veren, kuvvetli döneminizden sonra sizi tekrar güçsüz ve saçı başı ağarmış ihtiyaç hâline getiren Allah'tır. O, dilediğini yaratır. Çünkü O, her şeyi hakkıyla bilen ve her şeye gücü yetendir."

Fiziksel zayıflıklarımız hepimizin malumu olduğu için kısaca hatırlatıp geçelim. Örneğin; Anne karnında daha cenin halinde bir varlığın ne kadar zayıf ve korunmaya muhtaç olduğunu bilen rabbimiz o'nu en güvenli yerde anne rahminde kendi rahmetiyle kuşatıp kollayarak dokuz ay tutuyor. Takdir edilen dünya hayatına gözleri açtığında ise anne ve babasının merhametli kucağına emanet ediyor.

Bir ömür boyu hastalık veya engelli olmak gibi durumlarla mücadele eden insanların yanı sıra hepimiz yaşlılık ve beraberinde gelen başta tür hastalıklar/zafiyetlerle de mücadele etmek zorunda kayıyoruz.

Dört unsurdan yaratılan beşeri varlığımız elbette doğası gereği bu dört unsurun eksikliklerini de taşıyor. Bu eksiklikler de bizde açlık susuzluk, yorgunluk gibi bir takım zaaflar oluşturuyor. Biz de bir ömür bu zaafların telafisi için çabalayıp duruyoruz. Gelelim diğer zaaflarımıza.

Bunlar ilk bakışta bir birine yakın gibi görünmesine rağmen bazıları küçük nüanslarla birbirinden ayrılan psikolojik ve ahlaki zaaflarımızdır. Şimdi küçük bir tasnif yapalım.

1-Sadece Allah'ın ve kendimizin bildiği, sadece içimizden geçirdiklerimiz asla dışa vurup başkalarını şahit tutmadığımız zaaflarımız. Bu tür zaafları fiile dökmediğimiz sürece sonucundan mükellef değiliz. Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "**Yüce Allah, dile getirmediikleri veya yapmadıkları müddetçe, içlerinden geçirdikleri şeylerden dolayı ümmetimi sorumlu tutmaz.**" Nesâî, Talâk, 22

2- Kendimizin bile farkında olmadığımız, sonradan hatırlatılınca belki mahcup olup düzeltmeye çalıştığımız zaaflarımız yani hatalarımız veya günahlarımız.

3-Hem kendimizin hem başkalarının bildiği ve bizim onunla yaşamaya devam ettirdiğimiz psikolojik ve ahlaki zaaflarımız.

Bu zaafların bir çoğu toplum tarafından "ayıp" yasalar tarafından "suç" din tarafından da haram/günah olarak kabul edilip sorumluluk ve cezai yaptırım gerektiren zaaflardır.

Her insanda fitri/verili olarak bulunan unutkanlık, korku, öfke, isteme ve acelecilik gibi bir takım zaaflarımız da bir hikmete binaen bulunmakla birlikte yanlış yerde, zamansız ve ölçüsüz kullanıldığında zararlı, doğru zamanda ve yerinde kullanıldığında son derece faydalı sonuçlar doğurabilecek zaaflardır. Mesela; İnsan, unutkan bir varlıktır ve nişyan yani unutmak psikolojik bir zafiyettir. Bu zafiyet yaşam boyu devam ederse insana ve çevresindekilere zararı dokunabilir. İradi bir durum olmadığı ve 'kasd-ı mahsus' da bulunmadığı için ahlaki bir sorumluluk doğurmaz. Yani unutkan bir insan bu durumundan dolayı ahlak zayıflığı ile itham edilemez. Bu özellik Hz Âdemden bu yana tüm insanlığın fitri bir özelliğidir ve tedavisi de yoktur. Her insan az veya çok unuttur. "**Doğrusu daha önce Âdem'den ahit almıştık da, unuttu...**" Taha, 115

İnsanda bulunan ve ahlaki sorumluluk doğuran bir takım psikolojik zaafları da şöylece sıralamak mümkündür.

1-Arzu ve istek gücünün aşırılığı ve kontrol edilemeyişişinden doğan şehvet düşkünlüğü:

"Kadınlar, oğullar, yığınla altın ve gümüş, cins atlar, en'am (koyun, keçi, sığır, deve) ve ekinler gibi hubbu's-sehevat insanlara süslü gösterildi."Âl-i İmran, 14

Eğer insan kendisine verilen bu duyguları kontrol edemez ve ömrünü bu şeylerin sınırsızca temini konusunda heba ederse şüphesiz ki ziyan edenlerden olacaktır. Bu dünyalıkları sınırsızca temin etmeye çalışan nefsanî güce de **hırs** denir. Hırs'a da insandaki arzu gücü gibi kontrol edilemeyen derecede olursa ahlaki, dini ve yasal olarak olumsuz sonuçlar doğuran bir zafiyet halini alır. **"İnsan helu' (hırs-ı) yaratıldı. Kendisine bir zarar dokunduğunda feryadı basar. Bir mal isabet edince de, bunu başkalarından sakınır."**(Mearic, 19-21) **"Şayet bütün insanlar (küfürde) bir tek ümmet haline gelecek olmasalardı, Rahmân'ı inkâr edenlerin evlerinin tavanlarını gümüşten yapardık, keza üzerine çıkacakları merdivenleri de. Onların evlerine (gümüşten) kapılar ve üzerine yaslanacakları koltuklar yapardık. Daha nice altın ziynetler (verirdik). Bütün bunlar dünya hayatının geçici metaından ibarettir. Ahiret ise Rabbinin katında takva sahipleri içindir."**(Zuhurf, 33-35)

Kıskançlık: Başkalarının sahip olduğu bir takım özelliklerin ve elinde olan nimetlerin (kendinde olmadığı için) onda da olmamasını isteme hali

olan bu kötü haslet de yaklaşık aynı anlama gelen haset ile birlikte insanın ayıp veya günah olarak nitelendirilen ahlaki zaaflarından. Bazı insanlar Bu durumlarını ömür boyu içinde saklayıp başkalarına haset ederek yaşarlar, İnsanların iyi vasıflarına iyi niyetle imrenmek o iyi vasıfların kendisinde de olmasını istemek haset değil "gıpta" olarak değerlendirilir

"Ehl-i kitaptan birçoğu, sizi imanınızdan vazgeçirip yeniden küfre döndürmeyi isterler. Onlar, Hz. Muhammed'in peygamberliği ile ilgili gerçeği apaçık gördükten sonra, sırf içlerindeki kıskançlık yüzünden böyle yaparlar. Artık Allah'ın emri gelinceye kadar onları kendi halinde bırakın ve serzenişte bulunmayın. Şüphesiz Allah'ın her şeye gücü yeter." Bakara 109

Diğer taraftan Cimrilik/ketumluk, yalancılık: kibir/kendini beğenmişlik ve sahip olduklarıyla övünme /övüngeçlik ve başkalarından üstün olduğu zehabına kapılma, cehalet ve bunun farkında olamama hali, tembellik, kovucuk ve gybet, başkalarının ayıplarını araştırıp ardından olumsuz konuşma, iffetli insanlara, iftira etme vs..gibi başkaca birçok ahlaki zaaf insanlara

mahsustur.

Burada asl olan kişinin önce kendi zaafalarını tanımaya çalışması ve sonra da bu zaafaların kemâlat'a doğru evrilmesi konusunda çaba sarf etmesi gerekmektedir. Bu Allah'ın emridir. **"O Allah ki, hanginizin amelce daha güzel olduğunu ortaya koymak için ölümü ve hayatı yarattı"** (Mülk, 2)

Kur'an-ı Kerim, Sünnet'i- Nebevi ve İslam büyüklerinin/âlimlerinin bu konulardaki örnek söz ve davranışları bizlere tüm bu konularda rehber olacaktır. Zaten kendi ayıp ve zaaflarıyla bir ömür meşgul olan kişilerin de başkalarının ayıp ve günahlarıyla uğraşmayacağı gayet açıktır. Zira bu durum da kur'anda yasaklanmış bir zafiyettir. Kur'an-ı Kerim'de:

"Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahdır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çektiştirmesin. Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiriniz. O halde Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah, tevbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir." (el-Hucrât, 49/12) buyrulur.

TURHAN ARSLAN

İhtilaf Neye Taassup Niye Bilen Var mı ?

İhtilaf ve taassup, kişilerin kendini ve toplumu tanımamasının veya tanıyamamasının önündeki en büyük bentdir. İhtilaf ve taassup, bir kişilik ve kimlik meselesi olup, kişinin kendini bilmeme ve de kendiyi ve toplumla barışık olmama halidir.

İhtilaf : Geride kalmak ve biri diğerinin yerine geçmek, bir şeyin diğer bir şeyin peşinden gelmesi, gidip gelmek, ayrı görüşe sahip olmak, çekişmek, karşı gelmek, eşit olmamak, görüş ayrılığı, anlaşmazlık gibi manalara gelir. Terim olarak "söz veya davranışta birinin tuttuğu yoldan başka bir yol tutmak" demektir.

Kur'an'da ve hadislerde ihtilâf kelimesi mutlak olarak zikredildiğinde olumsuz anlamda kullanılmış, daima birlik olmak, tefrika ve ihtilâftan ka-

çınmak emredilmiştir.

Allahü Teala Kur'anda ihtilafa düşen toplumları uyarmak ve doğru yola sevk etmek için Rasüller göndererek şöyle buyurmuştur. **"(İnsanlar tek bir ümmetti. Allah, müjdeciler ve uyarıcılar olarak Rasüller gönderdi ve beraberlerinde, insanların ihtilafa düşükleri şeyler konusunda, aralarında hüküm vermek üzere kitapları hak olarak indirdi.....)** (Bakara.213). Rasüllerin beyanlarından sonra hâlâ **ihtilâflarını** sürdürenler ise birçok âyette kınanmış ve uyarılmıştır. **"Şüphesiz Allah katında din İslâm'dır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf, aralarındaki ihtiras ve aşırılık yüzünden ihtilafa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, bilsin ki Allah hesabı çok çabuk görendir."**(Ali İmran.19). **"Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ay-**

rılığa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır." (Ali İmran. 105). **"Onlara din konusunda açık deliller verdik. Ama onlar ancak kendilerine bilgi geldikten sonra, aralarındaki hasetten dolayı ayrılığa düştüler. Şüphesiz Rabbin, hakkında ihtilafa düştükleri şeyler konusunda kıyamet günü, aralarında hüküm verecektir."** (Casiye.17)

Taassup: "Bağnazlık" anlamında kullanılır. Bir görüş ve düşünceye, bir kişi ve topluluğa körü körüne bağlanmak, taraf olmak, akraba, kavim, aşiret, gurup, mezhep, parti ve takımının fertlerine aşırı ölçüde sevgi gösterip yardımcı olmak ve onları kayırmak anlamlarına gelir. Haklı mı haksız mı ayırımı yapmaksızın körü körüne bağlanmak kaydıyla insanın kendi kavim ve kabilesine yardım etmesi asabiyettir.

Güncel olarak taassup kavramının anlamı ve uygulaması şöyledir; Bir inancı bir düşünceyi bir ideolojiyi körü körüne kabul ve taklit ederek, detaylı okuyup anlayarak bir eleştiriye tabi tutmadan, kendi akli ve anlayışıyla anladığı şekilde başkasına dayatma ve başkalarının inanç, fikir ve düşüncelerini aşağılayıp baskı yoluyla yok etmeye çalışmaktır.

Taassubun karşıtı tesâhül, hoşgörü ve müsamahadır. Tek bir fikri katı ve kuralcı bir tavırla savunmak taassup iken, tersi hoşgörüdür. Hz. Ali (RA) ilk asabiyeti İblis'in tesis ettiğini belirtirken onu "Allah Teâlâ ile çekişen ve hakka karşı kibirlenen" olarak vasıflandırır. Taassupta üstünlük ve kibir fikri Yaratanın ölçülerine göre değil kişi ve toplumların kendi tasarladıkları ve kabul ettikleri ölçülere göredir.

Taassup o kadar büyük manevî bir hastalıktır ki Molla Sadrâ onu, insanın düşar olduğu kötü akıbetin iki sebebinden biri taassup diğeri ise dünya sevgisi ve şöhrettir. Taassup, büyülenme ve kibirden doğar. Mutaassıp, bilgilerini Yaratandan değil tartışmacı kişilerden alır. Bu ise şüphe ve inkâra neden olur. Taassubun temelinde anlayış yetersizliği ve insaniyetin azlığı bulunur. Anlayışsızlık ise taassuba neden olur. Mutaassıbın kınanmasının nedeni yaptığı hatanın, hata ve özür sahasını terk etmiş olmasıdır. Mutaassıp doğru veya yanlış olabileceğini akla getirmeksizin kendi düşüncelerini sınırsızca savunur, içerisinde bulunduğu sosyal ve siyasal topluluğu kayıtsız şartsız destekler ve başkalarına karşı ön yargılı davranır. Mutaassıp çoğulculuğa karşıdır, farklı fikirlerle kapalıdır ve düşmanca bir tavra sahiptir. İnsanın taassuba düşmesinin temel sebebi; varlığını ve varlığının devamlılığını, ait olduğu sosyal ve fiziki çevreye borçlu olarak görmesidir. Başka bir deyişle, mutaassıp insan, dünya hayatını kendisine bahşeden gerçek sebebi yani Rabbini tanımayıp aracı sebepleri gözünde büyütmesidir. Oysaki insanın bağlanması gereken gerçek sebep Allah'tır. Çünkü bütün mevcutlar gerçekte ona muhtaçtır. Çünkü O Es-Sameddir.

Mutaassıbın en belirgin özelliği atalara tapınmaktır. Atalarının yanlış inançlarını ve hayat tarzlarını körü körüne sürdürerek hak dine karşı direnen inkârcıların tutumlarını anlatıp eleştirme bağlamında taassuba işaret eden ifadeler birçok âyette yer almakta, insanlar düşünerek ve bilerek inanmaya çağrılmaktadır. Şöyle; "Onlara, "Allah'ın indirdiğine (Kur'an'a) ve Peygamber'e (Sünnete) gelin" denildiğinde onlar, "Babalarımızı üzerinde bulduğumuz din bize yeter" derler. Peki ya babaları bir şey bilmiyor ve doğru yolu

bulamamış olsalar da mı?" (Maide.104)

Hz. İbrahim (A.S) ın kavmi ile ilişkileri ve mücadelesinde yaşanan gerçekler Kur'an da şöyle ifadesini bulur; "Hani o, babasına ve kavmine, "Ne bu tapınıp durduğunuz heykeller?" demişti. (Enbiya.52)

"Babalarımızı bunlara ibadet ediyor bulduk" dediler. (Enbiya.53). İbrahim, "Andolsun, siz de, atalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz" dedi. (Enbiya.54). "Kendilerine, "Allah'ın indirdiğine uyun" denildiği zaman, "Hayır, biz babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız" derler. Şeytan, kendilerini cehennem azabına çağırıyor olsa da mı?" (Lokman.21) ayetleri çok açıktır.

Yukarıdaki ve benzeri ayetlerde Allah'ın bildirdiği gerçeklere uymaları istendiğinde atalarının tuttuğu yolda yürüyeceklerini söyleyen müşrikler, atalarının akla uygun davranıp davranmadığı, tuttukları yolun doğru olup olmadığı üzerinde düşünmeye davet edilmekte, bilinçsizce atalarının yolunu izleyenler çobanın sesine göre hareket eden sürüye benzetilerek, "İnkâr edenleri imana çağırın (peygamber) ile inkâr edenlerin durumu, bağırıp çağırmadan başka bir şey duymayan hayvanlara seslenen (çoban) ile hayvanların durumu gibidir. Onlar sağdırlar,

dilsizdirler, kördürler. Bundan dolayı anlamazlar." Bakara. (170-171).

Bu âyetleri yorumlarken, sapıklık içinde oldukları Allah tarafından bildirilen ataları taassupla taklit etmenin onları Allah'a eş tutma anlamına geldiğini belirten Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a göre "Gerçeğin ve iyinin ölçüsü Allah'ın buyruğu ve delile dayalı bilgi olduğundan geçmişi sırf kendi geçmişi diye taklit etmek taassuptur" diye tarif eder. (Hak Dini, I, 585-587).

Güncel olarak taassup kavramının anlamı ve uygulaması şöyledir; Bir inancı bir düşünceyi bir ideolojiyi körü körüne kabul ve taklit ederek, detaylı okuyup anlayarak bir eleştiriye tabi tutmadan, kendi akli ve anlayışıyla anladığı şekilde başkasına dayatma ve başkalarının inanç, fikir ve düşüncelerini aşağılayıp baskı yoluyla yok etmeye çalışmaktır.

Taassup fikrini yıkan kavramlar ise, müsamaha, hilm, teennî, sabır, sekînet vb. gibi kavramlardır.

Ayrıca Asabiyet kavramının geçtiği hadisi Şeriflerde kabile taassubu reddedilmiştir.

Taassubu en çok eleştiren İslâm âlimlerinden Gazzâlî'ye göre; "Bir sözü söyleyene göre değil gerçek olup olmadığına bakarak değerlendirmek gerekir". (El-Münâzîl, s.18-19). Bir düşünce ve inanç hareketiyle ilgili duydukları şeyleri inceleyip değerlendirmek yerine, kulaktan dolma bilgilerin taklitçi bir tutumla benimsenmesi insanlarda katı bir bağlılık doğurmakta ve giderek taassup duygusunun yerleşmesine yol açmaktadır. Taassup bir takıntı halidir. Kendi özgün ve özgür düşüncesi ve fikrine saygı göstermeyip sürü psikolojisiyle hareket etmektir.

Gazzâlî'nin mezhep kavramının İslâm dünyasındaki fikrî, sosyal ve siyasal gelişmelere etkisi hakkındaki görüşleri dikkat çekicidir. Tahkik ederek değil de taklit ederek bir mezhebe tabi olan hele de mezhebi taassup sahibi kişilerin rahmete değil de nasıl ihtilafa sebep oldukları aşikardır. Bu konuda Gazzalî'nin tespitleri şöyledir. Mezheplerin doğuşunun farklı sebepleri olsa da hepsinde ortak yan, "bir inanç veya düşünceye gerçeğini anlamadan sıkı sıkıya bağlılık" anlamında taassuptur. Mezhep taassubunu kabilecilik dayanışmasına benzeten Gazzâlî'ye göre bu taassubun asıl sebebi halkı kendine bağlamak suretiyle liderlik elde etme tutkusudur. Hatta bir tek mezhebin bulunduğu yerlerde bile liderlik peşinde koşanlar yapay ayrılıklar üreterek halkı taassuba yöneltir. Gazzâlî, insanların bir yandan hak mezhebin bir olduğunu söylerken diğer yandan kendi ataları, hocaları veya beldelerinin mezhebine taassupla sarıldıklarını belirttikten sonra şöyle der: "Mezheplere körü körüne yönelmeyi bırakıp gerçeği düşünce yoluyla kendin bul ki sana ait bir görüşün olsun. Kılavuzunun koluna takılıp giden kör gibi olma!.. Kurtuluş bağımsızlıktadır. ... Yalnız, kuşkular insanı gerçeğe götürür, çünkü şüphe etmeyen gerçeği göremez." Demektedir. Her inanç ve düşüncede Hakikate ulaşmanın yolu taklidi değil tahkiki olmalıdır.

İhtilaf farklı bir bakış açısı farklı bir görüş ve yaklaşım sergileyerek Hakka Hakikate ulaşma düşüncesiyle yapılırsa o tür ihtilafta rahmet vardır. Tıpkı müctehidlerin bir konudaki farklı yaklaşımları ile farklı neticelere farklı fetvalara ulaşması gibi. Peygamberimizin "Ümmetimin ihtilafı Rahmettir." Hadisi şerifinde buyurduğu ve kastettiği gibi. Çünkü Peygamberin has ümmeti art niyet ve suizan beslemez, hakikate götüren en iyi yol hangisi diye düşünür ve o konuda çaba sarfeder, işte bu rahmettir. Ancak her kim art niyetli, fitne ve nifak düşüncesiyle farklı görüş ve fikirler ortaya atarsa o ihtilaf, ayrıştırıcı dağıtıcı bozucu ve toplumu fesada götürücü bir yaklaşımdır ve ihtilafıdır ki bu tasvip edilmeyen bir ihtilafıdır. Avama halka düşen ihtilaf etmek değil birlik olmak, tevhid ehli olmak, vahdete sarılmaktır.

Taassup sahibi kimseler at gözlüğü takan, önünde sınırlı bir hattan gayrisini görmeyen, tek gerçeklik benim gördüğümüdür, tek doğru budur, tek bakış açısı budur, herkes böyle bilmeli böyle kabul etmeli ve razı olmalıdır, diye düşünen kişilerdir kişiliklerdir. Bu tür kişilikler sorunlu ve zor kişiliklerdir. Bu kimselere laf anlatmak doğruyu izah etmek hakikati göstermek zordur. Dünyada en zor şeylerden biri önyargıyı taassubu yıkmaktır. Taassup ve Önyargı ile ilgili bazı deyimler şöyledir;

"Ne kadar hazin bir çağda yaşıyoruz, bir önyargıyı ortadan kaldırmak atomu parçalamaktan daha güç." - Albert Einstein

Farklılıklarımıza dayalı önyargı ve ayrımcılık, hayatın talihsiz bir gerçeğidir. (Anonim)

"Eli görmeyen kişi, yazıyı kalem yazı sanır." Mevlana

Önyargı, öğrenilmiş bir özelliktir. Önyargılı doğmayız; önyargıyı öğreniriz. (Anonim)

"Tek bir kitabın adamı, binlerce kitabın düşmanıdır." (özdeyiş)

"Bir insan kafasını bir noktaya takarsa; öteki noktaları görmez olur." - Halil Cibran

Öyle horozlar vardır ki öttükleri için sabahın olduğunu sanırlar. (Atasözü)

"Peşin hükümlü, önyargılı olmak daima zayıflığın bir göstergesidir." - Samuel Johnson

Günümüzde herhangi bir ideoloji parti mezhep cemaat takım ırk kabile hatta yerlilik köylülük gibi taassuplar toplumsal birlik beraberlik kardeşlik duygularını rencide eden yaralayan tehlikeli ve istenmeyen bir durumdur. Bu tür taassuplar toplumsal dayanışma ve kardeşliğin önündeki en büyük

yük engeldir. Halbuki eğer inanıyorsak hepimiz Hz. Adem (A.S) ile Hz.Havva annemizden çoğalarak gelmedik mi? Bu kavga niye, bu çekememezlik niye ? Neyi paylaşamıyoruz. Taassup sahiplerinin heva heveslerinin peşine takılarak düşünmeksizin, tefekkür etmeksizin akıntıya kapılıp sürüklenen sürünün bir ferdi olmaktan çıkıp, kendi hür iradesiyle karar verip Yaratana ulaşmanın yollarını arayan, bu arada elçilerine, hatta artık son elçisine kulak verip nasıl yaşayacağı nasıl yapacağı, nasıl davranacağı hususunda bir hayat tarzı benimseyen ve uygulayan insanlar, hem dünyada hem ahirette mesut ve mutlu olurlar. Yaşamın kurallarını kişiler değil Yaratana belirlerse kimseye torpil geçmez, kimseyi farklı görmez herkese adil ve eşit davranır. Ancak insanlar, sorumluluğuna ne kadar ve nasıl uyduğuna, itaatta özenli veya kusurlu olmasına göre mükafat veya cezayı hakeder. Kısaca İnsanoğlu kendisini Yaratana Rabbinin ilkelerine ne kadar tabi olur uyar ve gerekeni en güzel şekilde yaparsa hem bu dünyada hem sonsuzluk yurdunda mutlu olur kurtulur. Var olmanın insan olmanın irade sahibi olmanın sorumluluk sahibi olmanın gereği budur.

Taassubun tedavisi sevgiyledir. Ayrıca bilgi, hoşgörü, merhamet, anlayış, özgürlük ve akıl gibi birçok tedavi yöntemi vardır. Bunlar temelde bilgi/akıl ve sevgi/hosgörü kavramlarıyla çözülür. Taassubun olduğu yerde sevgi değil, kin ve nefret yeşerir. Oysaki sevgi insanın olduğu kadar bütün yaratılmışların varlık nedenidir. Yine sevgi mefhumu insan kavramının tanımına zımnî olarak dâhildir. Şöyle ki İnsan kelimesi ünsiyetten türemiştir; çünkü insan toplanmayı ve bir arada olmayı seven bir varlıktır. Yani ünsiyetin temelinde alışma ve muhabbet besleme vardır. Sevgi; isteme, arzulanma, birlikte olma, ayrılıktan hoşnut olmama ve istenenin yokluğundan kaygı duyma gibi his ve duyguların adıdır. Sevgi, ontolojik bir durum olarak bütün mevcudata yayılsa da yaratılmışların en şerefli ve üstünü olan insanda zirveye ulaşır. Bu durum onun ilâhî ve soyut bir cevhere sahip olduğunu gösterir. Bundan dolayı insan Tanrı'yı sever ve onun Tanrı'ya olan sevgisi hiçbir sevgiyle, bu sevgiden aldığı haz ve lezzet de hiçbir şeyle karşılaştırılmaz.

Sevgi; güzellik ve bilgiden doğar ve bu ikisi aslında varlığın iki yüzü gibidir. Öyleyse güzellik akıl ile idrak edilir ve sevgi, kişinin bilgisi oranında ortaya çıkar. Yani sevgiyle bilgi birbirinden ayrılmaz. Sevgi zayıfsa bilgi de zayıf demektir. Eğer dünya sevgisi kuvvetlenir ve kalbi kaplarsa Allah sevgisi için yer kalmaz; böylece taklit ve taassup güçlenir. Yani kişi Allah'la ilişkisine, kainatla ilişkisine ve diğer insanlarla ilişkisine dikkat ederse ki burada Rabbin ilkelerine göre davranırsa kurtuluşa ermiş olur bundan gayrisi iflastır azaptır. İhtilaftan ve taassuptan uzak kalarak nasıl Allah'ın razı olacağı bir insan bir kul olabilirim diye kendimizi sorgulamamız gerekir. Cevap ise sade ve nettir. Allah'a iyi bir kul olmaktır. Yani kalpleri Allah ile doldurmak ve Allah'ın emirlerine itaat etmek ve Kur'andaki peygamber kıssalarını okuyup anlayıp güncelleyerek hayatımıza uyarlamaktır. Kuranda hiç bir konu haşa gereksiz ve amaçsız gönderilmemiş anlatılmamıştır.

Allahım! Çaresiz ve kalıcı pişmanlıktan, Sana sığınırız. Bizi; kalplerini Seninle ve Senin sevdiklerinle dolduranlardan, akıllarını ve bedenlerini razı olduğun salih amellerle meşgul edenlerden, emirlerini ayırmadan, anlamsız ihtilaf-lara düşmeden, takıntı şeklinde taassuba düşer olmadan Sana itaat ile teslim olanlardan ve kelamını düşünerek okuyup yaşayanlardan eyle. "De ki: "Şüphesiz benim namazım, bütün ibâdetlerim, hayatım ve ölümüm, Âlemlerin Rabbi Allah içindir. " (Enam.162). Bu ayeti kendimize rehber edinerek yaşarken, ölürken, dirilirken, hesaba çekilirken ve cennet kapılarından geçerken: 'Elhamdülillah' diyenlerden olmamız dileğiyle.

Fıtratallah, Sıbğatallah, Hablullah

İnsanın olduğu her yer ve zamanda ittifaklar kadar ihtilaflarda her daim var olmuş ve son saate kadar da var olmaya devam edecektir. Bu kaçınılmaz hakikatin miladını Hz. Adem'in iki oğluna kadar götürebiliriz.

"Sen [hanîf] (Allah'ı birleyen) olarak yüzünü dine yani Allah'ın insanları üzerinde yarattığı [fıtrat]a çevir! Allah'ın yaratmasında değişme yoktur. İşte doğru din budur fakat insanların çoğu (bu gerçeği) bilmezler." (Rum, 30)

"Allah'ın boyası (ile boyanın)! Allah'ın boyasından daha güzel boyası olan kimmiş! Biz yalnızca O'na kulluk edicileriz." (Bakara, 138)

"Ey inananlar, Allah'tan, O'na yarasır biçimde ittika edin ve ancak Müslümanlar olarak ölün. Ve topluca Allah'ın ipine yapışın, ayrılmayın; Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz, (Allah) kalplerinizi uzlaştırdı. O'nun nimetiyle kardeşler haline geldiniz. Siz ateşten bir çukurun kenarında bulunuyordunuz, (Allah) sizi ondan kurtardı. Allah size ayetlerini böyle açıklıyor ki, yola gelsiniz." (Ali İmran, 102-103)

Allah'ın fıtratı üzere yaratılmış, Allah'ın boyası ile boyanmış, Allah'ın ruhundan üfleyerek can verdiği, hayat bahşettiği insanoğlu, omuzlarına yüklenen "Emanet" in bilincini taşıdığı ve gereklerini yerine getirdiği sürece "yaratılmışların en ahseni" olmaya devam ediyor ve yaratılış fıtratına uygun davranıyor demektir. Bunun en temelde ki şartı ise "Elest Bezmi"nde verilen misaka bağlı kalarak; "Evet ya Rab! Sen bizim bir ve tek olan İlahımızsın, Rabbimizsin, Sen sadece göklerin değil, yeryüzünün de tek Hakimisin, emirlerin başımızın tacı, nehiylerin kaçınmamız gereken ateşlerimizdir" diyebilmek ve gereklerini yerine getirmektir. Bu yeryüzünde aynı ahde bağlı kalmış ve bunu hayatının vazgeçilmez şiarı kılmış insanlarla oluşacak bir hukukun, Allah'ın ipine sınımsız bağlı kalmayı" taahhüt etmeninde bir sözüdür. İşte insanın tüm dünyadaki yaşamı bunlara göre şekillenecek ve ahireti de buna göre oluşacaktır.

Dergimizin bir önceki sayısının

dosya konusu; topluluk/kalabalıkları bir araya getiren, ümmet yapan değerlerin neler olduğunun irdelendiği, sorgulandığı "ümmet bilinci" idi. Bu sayıda da "ihtilaf" ve "taassup" ile bu bilincin oluşumuna çok önemli katkılar sağlayacak yaklaşımlar irdelenerek bütünsel bir bakış açısı gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

İnsanın olduğu her yer ve zamanda ittifaklar kadar ihtilaflarda her daim var olmuş ve son saate kadar da var olmaya devam edecektir. Bu kaçınılmaz hakikatin miladını Hz. Adem'in iki oğluna kadar götürebiliriz. Gerek muharref Tevrat'ın anlatımında gerekse Kerim Kitabımızın bize bildirdiği ayetlerde her iki evladın da Allah'a sunduğu adaklarında birinin kabul edilmesine karşın diğerinin ret edilmesini ve ret edilen evladın kabul edilen öz kardeşi öldürmeye yeltendiği ve yeryüzünün ilk cinayetini işlediğini görmekteyiz. Yaşanmış bu hadise; yeryüzünde ki iki insan arasında ki ilk ihtilafın vuku bulmasını sağlayan olay olarak geçmişir kayıtlara aynı zamanda.

Görüş ayrılığı, anlaşmazlık, aykırılık, çekişme, karşı gelmek, zıtlasmak, geride kalmak, gidip gelmek, bir şeyin diğerinin peşinden gelmesi gibi anlamları bünyesinde barındıran ihtilaf bütünüyle olumsuzluk ifade eden bir kavram değildir. Bu kavramın İslami literatürde çok farklı konularda yaygın bir kullanıma sahip olduğu görülmektedir. İhtilafın Kur'an-ı Kerimdeki kullanımına baktığımızda birçok ayeti kerimede "ihtilafa düştükleri, ihtilafa düştüler, ihtilaflar (çelişki/aykırılık), ihtilafa düştüğünüz, ihtilaf ettikleri, ..." gibi kelimelerin değişik kiplerinde yirmiyeye yakın ayette kullanıldığına şahit olmaktayız. Ayrıca bu kavramı çağrıştıracak anlamı içeren Nisa, 59'da olduğu gibi "... bir konuda/ bir hususta/herhangi bir şeyde, çekişirseniz (anlaşmazlığa düşerseniz) ..." anlamları verilen NZA kökünden tü-

reyen "tenaza'tüm" ün kullanıldığını da görmekteyiz. Kur'an büyük oranda ihtilaf kelimesini yaratılıştaki "Sünnettullah" gereği (gece-gündüz, tatlı-acı, soğuk-sıcak... gibi) var olanların dışındaki kullanımlarında olumsuz anlam çağrışımları içerisinde kullanmaktadır. Burada ortak olan ise bir kavmin, bir grubun ihtilafının büyük oranda Allah'ın elçileri kanalıyla vahyetmiş olduğu ayetleri üzerinde gerçekleştiğini ve bunun çözümünün salih niyetlerle Allah'ın kitabına, Resulüne müracaatla oluşabileceğini, şayet böyle yapmazlarsa nihai hükmün kıyamet gününde verileceği bildirilmektedir. İhtilaf asıl/öz/temel diye isimlendirilecek başta tevhid olmak üzere, nübüvvet, ahiret, kitap, namaz, oruç, hac, zekat, tesettür gibi iman edilmesi mutlak konularda veya kesin naslarla haram kılınmış şeyler üzerinde olamaz, ancak dinin yorumu, izahı, amellerin nasıllığı, niceliği gibi furu konularda olabilmektedir. Allah'ın vahiy yoluyla bizlere bildirmiş olduğu herhangi bir konuyu yok saymak ihtilaf değil inkardır. Dolayısıyla Kerim Kitabımız iman edenler arasında oluşabilecek farklı yorumlardan kaynaklanan düşünce ve görüş farklılıklarının bir inanç farklılığına asla dönüşmemesi gerektiğini ve bu yaklaşım içerisinde olanların fıkı/zulüm/küfür içerisine düşeceklerini ve lanetlenenlerden olacaklarını bildirmektedir. "Dinlerini parça parça edip, grup grup olanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi Allah'a kalmıştır, sonra (Allah) onlara yaptıklarını haber verecektir." (Enam, 159) Özetle; ihtilaf kaçınılmaz olabilir, önemli olan bunların taassuba dönüşmemesi ve çözümlenecek adresin ise doğru yerde aranmasıdır ki bu adres; çok net ve açık bir şekilde Allah ve Resulüdür.

Bizim dilimize de pelesenk olmuş ve yaygın bir kullanıma sahip olan batı tandanslı "fanatizm", "bağnazlık" ve bizim ıstılahımızda kullanılan "asabiyet" ile eşanlamli olan "taassup"; kendi so-

yuna yardım etmek, körü körüne bağlanmak, başta kavmiyet (ırk) olmak üzere, din, siyaset gibi konularda aşırı derecede muhafazakar/mutaassıp olup başkalarını aşağılayıp yok sayma pozisyonunda olmak gibi anlamlara gelmektedir. Taassup ile asabiye mana olarak birbirine yakın iki kavramdır. Asabiye, Herhangi bir kişinin kendi kabilesi/kavmini, partisini, liderini, mezhebini, meşrebini, kulübünü, derneğini, tarikatını... mutlaklaştırıp her türlü söylem ve eylemini kabul etmek ve bunu tartışma konusu dahi yapmamak asabiyetin ve taassubun gelebileceği en zirve noktadır. Bu duygu/düşünce/inanç içerisinde olan insanın imanı başta olmak üzere paralelinde gelişecek ve şekillenecek adalet, ahlak, fazilet, merhamet gibi konularda vasatı yakalayabilmesi asla mümkün olamayacaktır. Bu kişinin basiret ve feraset yoksunluğunu kaçınılmaz kılacak ve olaylara bakarken hiçbir zaman "Allah'ın nuruyla" bakamayacaktır.

Azgınlaşan, haddi aşan, bağıyışan, istikbarlaşan toplumlar başta muhkemler olmak üzere Allah'ın ayetlerini kendi istek/arzu/heva/heveslerine göre tevil ederek, yorumlayarak inkar başta olmak üzere her türlü alaya alma yolunu seçerek itibarsızlaştırmaya, değersizleştirmeye yeltenirler. Bunun bilmemekten, anlamamaktan, ya da yanlış yorumlamaktan kaynaklanan bir duygunun, düşüncenin eseri olmaktan ziyade, "hamiyyetü'l-Câhiliyye" ile gerçekleştirilmeye çalışılan son derece bilgili, bilinçli, şuurlu bir eylem olduğu unutulmamalıdır. Dünya hayatını ebedi kılınmış zannederek mal/mülk, makam, mevki, şehvet, şöhret gibi süs ve şaşasına kapılarak Allah'ın ayetlerini hafife alıp magazin konularının tartışması haline getirerek onların alaya alınmasını sağlamak suretiyle dinlerini oyun ve eğlenceye dönüştürenlerin de akıbeti hiç şüphesizdir ki hüsrana olacaktır. Hangi niyet, gerekçe ve saiklerle

Yaklaşık iki yıldır Gazze'de yaşanan insanlık tarihinin çok nadir görüp/görebileceği mezalim, vahşet, katliam, soykırım -varsa şayet- İslam ümmetinin hali pür melalini göstermesi açısından yeter de artar bir hadisedir.

yapılırsa yapılsın bu yaklaşım içerisinde olanlara karşı kararlı ve ciddi duruş sergilemek ve her türlü mücadeleyi ortaya koymak asla bağnazca bir taassubun esiri olmak anlamına gelmeyeceği gibi, tam tersine "nebevi bir duruş sergiliyor" olmak gibi erdemli/onurlu bir tavrın adı olacaktır.

Küfür tek millettir. Müminlerde tek millettir. Kafirler birbirlerinin velisi/dostudur. Müminler de birbirlerinin velisi/dostlarıdır. Bu hakikatler müminlere bir bedenün uzuvları veya bir binanın tuğlaları gibi bir ve beraber olmayı salık verirken, kendi aralarında son derece şefkatli ve merhametli, kafir/müşrik/münafıklara karşı ise bir o kadar şiddetli olmayı kaçınılmaz kılar. Bu aynı zamanda müminlerin birbirlerine hayrı/marufu/hakikati emreder, şerri/münkeri/yanlış yasaklar bir hukukun oluşumuna da beraberinde getirir. Şayet bu hukuku cari kılmazlar ise Allah'ın onların üzerindeki rahmeti/bereketi kaybolmuş, güçleri azalmış ve netice itibarıyla her türlü korkunun, kaygının esiri olmaktan kendilerini kurtaramayacaklardır. Bu kaçınılmaz olarak yeryüzünde fitne ve fesadın çıkmasını, ekin ve neslin bozulmasını

sağlamış olacaktır. Sevban (ra) dedi ki: Resûlullah (sav) aleyhi şöyle buyurdu: "Pek yakında topluluklar, yemek yiyenlerin birbirlerini yemek köşesine çağırarak gibi size karşı birbirlerini kışkırtacak (ve size saldıracak)lardır." Birisi: "O gün bizim az olmamızdan dolayı mı?" diye sordu. Hz. Peygamber şöyle buyurdu: "Bilakis siz o gün çok olacaksınız. Fakat siz selin üzerindeki çer-çöp gibi dağınık olacaksınız. Allah Teâlâ düşmanlarınızın sinelerinden sizden korkma duygusunu çekip alacak ve sizlerin kalplerinize "Vehn" (hastalığı) atacaktır." Denildi ki: "Vehn nedir ey Allah'ın Rasulü?" Şöyle buyurdu: "Dünyayı sevmek ve ölümden hoşlanmamak (ahiretten gafil olmak)tır." (Ebû Dâvûd: 4297)

Yaklaşık iki yıldır Gazze'de yaşanan insanlık tarihinin çok nadir görüp/görebileceği mezalim, vahşet, katliam, soykırım -varsa şayet- İslam ümmetinin hali pür melalini göstermesi açısından yeter de artar bir hadisedir. Allah'tan, Resulünden, Kitabından ve en önemlisi de ahiret inancından uzaklaşmış, "Vehn"e düşmüş kendilerinin de Müslümanlardan olduğunu iddia eden devletinden sivil inisiyatiflerine, liderlerinden halklarına varıncaya kadar koskoca topluluk bir avuç mazluma/mustazafa el uzatamamakta, adeta onları kaderleriyle baş başa bırakarak ölüme terk etmiş bulunmaktadır. İhtilaflar, taassuplar böyle bir vahşette bile bir araya gelmeyi engellemekte, karar mekanizmalarını oluşturan iradelere baskı uygulatarak akan gözyaşlarının ve kanların, çiğnenen namusların, aç ve susuz ölüme mahkum edilen insanların acılarını dindirecek güçlü adımların atılmasını engellemektedir. Batının vicdan sahibi iktidarları ve halkları kadar bile yürekli, cesaretli ve bir o kadar kararlı adımlar atıl/a/mamaktadır. Bundan dolayı olsa gerek ki o mazlumların Allah'a şikayetlerinde "ahirette hasımları" olmaktan hiçbirimizin kendisini kurtaramayacağını da unutmamamız gerek.

Mezhepleriyle, meşrepleriyle, cemaat ve tarikatlarıyla taassup ve asabiyetten uzak İbrahim Milletinden olma şuuru/bilinci ile Allah'ın tek ve yegane İlâh/Rab olduğuna bütün kalbiyle "İhlas ve Tevhid" hakikati etrafında iman etmiş, Allah'ın ipine sınımsız sarılmış, kul olma izzet ve şerefine nail olmuş ve her konuda "vasat"ı yakalamış ortak gayesi, ortak derdi, ortak hedefleri olan, dünyada ve ahirette mutlak kurtuluşa erecek olan grup ancak "İslam Ümmeti" olma payesine erişmiş bir birlikteliktir. "İşte bu sizin ümmetiniz (olan tevhid ve İslam milleti), bir tek ümmettir. Rabbiniz de benim. Yalnız bana kulluk edin." (Enbiya, 92)

Ümmetin İhtilafı Gerçekten Rahmet midir?

Tarihî süreç içerisinde gerek kelâmî mezhepler gerek tasavvufî ekoller arasındaki fikrî ihtilâfların gerekse kavmiyetçilik çatısı altında toplumlar arasındaki siyasî ihtilâfların ümmete verdiği zararlar ve açtığı yaraların zikri bu makalenin amacını ve sınırlarını aşmaktadır.

İhtilaf en basit tanımıyla “çekişmek, karşı çıkmak, görüş ayrılığı, anlaşmazlık” gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ihtilâf “birinin tuttuğu yol veya söyleme karşılık bir başkasının farklı bir yol tutturması ya da farklı söz söylemesi” şeklinde ifade edilebilir.

İhtilaf, farklı alanlarda görüş ayrılıklarını veya bir kişinin başka bir kişinin görüşüne karşı çıkmasını ifade eden geniş bir kullanım alanına sahiptir. Dinî gelenekte ihtilâfın birçok farklı kullanımlara rastlanmaktadır. Müslümanlar arasındaki ihtilâfın oldukça normal ve kaçınılmaz olduğunu düşününler olduğu gibi ihtilâfın müslümanlar arasındaki birliği ve bütünlüğü zedeleyen, uzun vadede dinî düşüncüyü aslı kaynağından uzaklaştıracak farklılıklara sebebiyet veren bir olgu olarak görüp olumsuzlayanlar da olmuştur.

Dinî düşüncenin ve bilginin kaynağı olan Kur’ân-ı Kerîm’de ihtilâfın çoğunlukla OLUMSUZ anlamda kullanıldığı görülmektedir. Kur’ân-ı Kerîm’de sürekli birlik olmak, Allah’ın ipi olan Kur’ân’a sarılmak, ihtilaf ve tefrikadan kaçınılması emredilmiştir.

“İnsanlar tek bir ümmetti. Allah müjdeleyici ve uyarıcılar olarak Peygamberleri göndermiştir. Anlaşmazlığa düştükleri konularda aralarında hüküm vermesi için kitabı bir amaç doğrultusunda indirmiştir.” (Bakara 2/213) ayetinde insanların arasındaki ihtilâfların diğer bir ifade ile anlaşmazlıkların çözümünde vahyin hakem kılındığı bildirilmektedir.

Peygamberlerin gönderiliş amaçlarından birinin de kendilerine bildirilen vahiy doğrultusunda insanlar arasındaki ihtilâfları/anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak olduğu belirtilmiştir. Vahyin yönlendirdiği doğrultuda peygamberlerin yaptığı uyarılar ve yönlendirmeler sonrasında ihtilâflarının sürdürenler ise kınanmış, onlar hakkında nihai hükmün ahirette biz-

zat Allah tarafından verileceği bildirilmiştir. (Âl-i İmran 3/55, Mâide 5/48 ve En’âm 6/164)

Kur’ân ı Kerim’de şöyle buyurulmaktadır:

“Şüphesiz ki Allah katında din İslam’dır. Kitap verilenler kendilerine bilgi geldikten sonra aralarındaki kiskançlık yüzünden ihtilâfa düşmüşlerdir. Kim Allah’ın ayetlerini inkâr ederse bilsin ki şüphesiz Allah hesabı hızlı olandır (hesabı hızlı görendir).” (Âl-i İmran, 3/19)

Kendilerine ilim geldikten sonra ihtilâfa düşenlerin arasında kıyamet gününde hüküm verileceği ile ilgili ayrıca şu ayetlere bakılabilir: Yûnus Sûresi 10/93, Câsiye Sûresi 45/17)

Dinde ihtilâf çıkaranların hesabının ahirete yani Allah’a havale edilmesi ister istemez meseleye uhrevî açıdan bakılmasını da gerekli kılıyor. Bu ayetlerden hem ihtilâf edilen konulardaki mutlak gerçeğin yalnızca Allah tarafından bilindiği ve nihaî hükmün onun tarafından verileceği hem de nebevî mesajlara karşı çıkma suretiyle ihtilâf edenlerin uhrevî bir ceza ile karşılaşacakları anlaşılmaktadır.

Tarihî süreç içerisinde gerek kelâmî mezhepler gerek tasavvufî ekoller arasındaki fikrî ihtilâfların gerekse kavmiyetçilik çatısı altında toplumlar arasındaki siyasî ihtilâfların ümmete verdiği zararlar ve açtığı yaraların zikri bu makalenin amacını ve sınırlarını aşmaktadır.

Dinde her türlü ihtilâfın sancısını çeken alimler ihtilâf konusunda da ayrılığa düşmüşlerdir. Bir dönem fikhî konulardaki ihtilâfların meşruiyeti sorgulanmaya başlanmış, genel anlamda ihtilâfa/tefrikaya düşmeyi eleştiren ayetleri göz önünde bulunduran âlimler ihtilâfın dinde yerinin bulunmadığını, aksine birlik ve beraberlik içinde bulunmanın emredildiğini savunmuşlardır.

Endülüslü âlim İbn Hazm “dinde ihtilâfın caiz olmadığını” söylerken bununla “Allah ve Rasulü’nün emrine, hükmüne muhalefetin caiz olmadığını, Hz. Peygamber aracılığı ile Allah’tan gelen şeyde çelişki bulunmadığını ifade etmek istediğini” belirtir. (DİA, İhtilaf, c. 21, s. 566)

Gelelim yazımızın başındaki hadis diye bilinen “ümmetimin ihtilâfı rahmettir” sözüne. Malum olduğu üzere bu söz hadis diye meşhur olmuştur. Bu sözün Kur’ân ayetleri ile nasıl ters düşüğünü örneklerle açıklamadan önce şunu belirtmeliyiz ki hadis olarak rivayet edilen bu söz hiçbir hadis kitabında geçmemektedir. İslam Ansiklopedisi’nde bu sözle ilgili olarak “belli bir senedi bulunmayan bu söz” ifadesi yer almaktadır. (DİA, c.2, s. 566) Bu sözün mevzu (uydurma) hadislerin toplandığı Mevzuat kitaplarında eleştirilerek yer aldığı görülmektedir.

Biz biliyor ve inanıyoruz ki Hz. Peygamber Kur’ân’ı en iyi anlayan ve yaşayan, bu yönüyle bizlere örnek gösterilen bir elçidir (Ahzâb, 33/21). Kur’ân-ı Kerim’i en doğru anlayan kişi olması münasebetiyle Allah’ın vahyine ters düşen bir şey söylemesi akla ziyan bir durumdur. Hâkka Sûresi’nin ayetleri (69/44-47) peygamberin vahye aykırı söz söylemesinin mümkün olmadığını, böyle bir tavır sergilemesi halinde elçilik görevini yapmamış sayılacağını, şah damarının kesileceğini, hiç kimsenin buna engel olamayacağını ifade etmektedir.

“İşte bu sizin ümmetiniz tek bir ümmettir. Ben de sizin tek rabbinizim. Öyleyse bu tevhit dinini korumada dıvarlı olun. Ne var ki insanlar dinlerini paramparça edip ihtilâfa düşüp gruplara ayrıldılar artık hep bir her bir grup kendi yanında bulunana sevilmetedir.” (Müminun, 23/52,53) Benzer bir ayet için ayrıca bk. Rum Sûresi (30/32).

Birlik olmanın önemini ve bunun ancak Kur’ân’a uymakla mümkün ol-

duğunu Âl-i İmrân Sûresi'nin 3/103-105. ayetlerinden öğreniyoruz:

“Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz.”

Ancak En'âm Sûresi'ndeki bir ayet (6/159) bu konuda biz Müslümanları sarsacak niteliktedir: “Dinlerini parça parça edip gruplara ayrılanlar var ya senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi Allah'a kalmıştır. Sonra Allah onlara yapmış olduklarını mahşerde bildirecektir.”

Ayrıca Enfal (7/46) ayetiyle birlikte konuyu değerlendirirsek bölünüp parçalanmanın, tefrikaya düşmenin, ihtilâf etmenin bir anlamda şeytana hizmet etmek olduğunu söylemekte bir mahzur yoktur:

“Allah'a ve Peygamberine itaat edin; çekişmeyin, yoksa korkar başarısızlığa düşersiniz ve kuvvetiniz gider. Sabre-

din, doğrusu Allah sabredenlerle beraberdir.”

Günümüzde müslümanlar arasındaki ihtilâfların ümmetin birlik ve beraberliğini zayıflattığını gözlemleyen emperyal güçlerin bunu bir fırsat bilerek ümmetin arasına ihtilâf ve fitne sokarak bölüp parçalama yolunu tuttuklarını görüyoruz. Ayetteki “şeytana hizmet etmek” ifadesini İslâm karşıtı güçler gibi anlayıp yorumlayabilir, bu emperyal güçlerin ümmet için şeytanın vücut bulmuş hâli olduğunu söyleyebiliriz.

“Hepiniz toptan Allah'ın ipine sıkıca sarılın. Tefrikaya düşmeyin.” (Âl-i İmrân 3/103) prensibinin yer aldığı Kur'an'da dinde tefrika ve ihtilâfın korkunç akıbeti ile ilgili olarak şöyle buyrulur: “Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte bunlar için büyük azap vardır.” (Âl-i İmrân 3/105).

Sözün özü: Kur'an'da birkaç tür ihtilâftan bahsedilir: Allah'a ve Rasûlü'ne karşı çıkmak şeklindeki ihtilâf, dinlerini parçalayıp ayrı fırkalara dönüştürenlerin zanları sebebi ile ortaya çıkan ihtilâf ve inananlar arasında tefrika (ayrılık ve parçalanma) ya sebep olabilecek ihtilâf. Bu ihtilâfların her biri de

Kur'an'da olumsuz görülmüştür. Öyle ki Allah elçilerine insanlar arasındaki ihtilâfları çözme görevi vermiş, Kitab'ın nihaî belirleyici, mutlak hükümleri ile bu ihtilâfların giderileceğini beyan etmiştir. O halde “ümmetimin ihtilâfı rahmettir” sözü kesinlikle Hz. Peygamber'in ağzından çıkmış olamaz. İsnadı bile olmayan bu sözü hadis diye pazarlayanların hesabı Allah'a kalmıştır.

Ümmetin tarih boyunca yaşadığı sıkıntılı süreçlerin tümüne hem fıkıf hem siyasi bir parçalanmanın eşlik ettiği bir gerçekken, bu parçalanmaların yüzlerce yıllık bedelleri ödenirken ihtilâfı “renklilik” olarak gören yaklaşımların farkında olarak ya da olmayarak bu bölünmeye hizmet ettiği kanaatindeyiz. Ümmetin coğrafî, tarihî, kültürel farklılıkları; dil, tarih ve köken itibarıyla müslüman toplumların çeşitliliği, “ihtilâf”ı değil, bilakis “ortak inanç, değer ve bilgi” etrafında birlik olmayı aksettiren parlak ve net bir aynadır. Bizim vahyin belirlediği ortak paydada birleşmemiz ve farklılıklarımızı kenarda tutarak ortak hakikate sahip çıkmamız gerekmektedir.

Vesselam

İhtilaf ve Taassup: Müslümanların Yarası, Ümmetin İmtihani

“Birlik, hakikatte birleşmektir;

Taassupta birleşmek ise dağılmanın en koyusudur.”

Giriş: Asıl Duvar

Bugün ümmeti bölen duvarlar, sadece mezhep, cemaat veya ideoloji duvarları değildir. Asıl duvar; cehaletin, nefsi emmarenin, aç gözlülüğün, geçici dünya menfaatlerine ölçsüz bağlılığın ve içi boş, gösterişli kavramların ardına gizlenmiş kör fanatizmin (taassub) duvarlarıdır. Milyonlarca insan, taassubuna düştüğü mezhebinin ne olduğunu bilmiyor; bağlı olduğu cemaatin ideolojisinden habersiz yaşıyor. Rüzgârın önündeki kuru bir gazel gibi, kabuk kavramların ve sloganlı liderliklerin güdümünde savruluyor. Bu kör bağlılık, hakikati öldürüyor; kardeşliği çürütüyor. Öyle ki her asrın din düşmanı, insanlık düşmanı, Allah düşmanı ceberrutlarına bile taassupla bağlanarak hakikate ve kardeşliğe düşman olunabiliyor.

Bir zamanlar tek saf hâlinde duran, “Hepiniz topluca Allah’ın ipine sarılın; tefrikaya düşmeyin” (Âl-i İmrân, 3/103) ayetinin muhatabı olan ümmet; bugün mezhep, cemaat, grup, ırk, ideoloji fanatizminin pençesinde parçalanmıştır. Hatta daha da ötesi futbol fanatizmiyle insanlar birbirine küfrediyor, dış gıcırdatıyor!

I. İhtilafın Fitneye Dönüşmesi

İhtilaf, fitrîdir. Akıllar, anlayışlar, bakış açıları farklıdır. Bu, rahmet vesilesidir; çünkü hakikate farklı pencelelerden bakmamızı sağlar. Nitekim Hz. Ömer ile Hz. Ali’nin bazı konularda farklı düşünmesi ümmetin zenginliği idi. Fakat ihtilaf, hevâ ve nefsin bencilliği ile yoğrulduğunda fitneye dönüşür. “Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra ihtilafa düşenler gibi olmayın” (Âl-i İmrân, 3/105) buyuran Kur’an, bu noktada açık uyarı yapar. Bugün ise, ilmî ihtilafların yerini hakaret, dışlama, tekfir ve linç kültürü almış durumda.

İhtilaf Ahlakı

Bir veya daha fazla konuda önemli bir hassasiyet taşımak, o meseleye dair güçlü kanaatlere sahip olmak; insanı mutlaka taassuba sürüklemek zorunda değildir. Doğru gördüğü veya sağlam gerekçelerle temellendirdiği bir görüşe sahip olan Müslüman, başkalarıyla ihtilaf edebilir; ancak bu ih-

tilaf, bozuşmayı ve kardeşlik bağının kopmasını gerektirmez. İhtilaf ahlakı; farklı düşüneni dışlamadan, hakarete başvurmadan, adalet ve insaf sınırları içinde kalmayı gerektirir. Zira “hakikate aidiyet” ile “kendine aidiyet” birbirinden farklıdır. Hakikati arayan, kardeşini kazanmak için ihtilafı yönetir; nefsinin fücüruna uyan kimse ise haklı dahi olsa kardeşini kaybederek ihtilafı kavgaya dönüştürür. Müslüman, kendi görüşünde sebat ederken, ihtilaf ettiği kardeşine karşı edep, merhamet ve adaletle davranmayı terk etmemelidir.

II. Taassubun Karanlığı

Taassup; hakikati aramayı bırakıp, kendi kabilesini, grubunu, mezhebini, liderini, prestijli bulduğu makam, mevki, şöhret tercihlerini mutlak doğru kabul etmektir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurur: “Körü körüne bağlanmayın. Bir topluluk iyi işler yaparsa siz de iyi deyin; kötü işler yaparsa kötü deyin.” (Tirmizî, Birr, 58)

Nasihatim önce kendimedir: Mezhepli olun, ama mezhepçi olmayın. Cemaatli olun, ama cemaatçi olmayın. Yalnız başına olsanız bile ümmetçi olun. Mezhep, dinin anlaşılmasında bir kolaylaştırıcıdır; cemaat, Müslümanların dayanışma halkasıdır. Ama ikisi de ümmetin önünde duvar olmamalıdır. Çürük ve çürütücü olanları kasaya doldurmak gibi bir ümmetçilik anlayışından da uzak durun. Ümmetçilik, hakikati ve adaleti koruyan bir ufuktur; asla kirli hesapların ve kör aidiyetlerin sığınağı değildir.

Bu kör taassup sadece dinî konularda değil, dünyevî menfaatlerde de kök salabilir. Öncelik sırası değiştirilmiş ilkelere yahut ilkesizlikler ile menfaatlerin, makamların, mevkilerin, şöhretlerin ilk sıraya alınması; değer yargılarını altüst eder. Böylece din konulu taassup kadar, hatta bazen ondan da tehlikeli, dünyevî taassuplar ortaya çıkar. Bir devlet başkanı, kral veya bakan; bulunduğu makamı korumak için ümmeti korumaktan vazgeçebilir. Kendi veya ailesinin ikbalini düşündüğü kadar ümmetin ikbalini düşünmeyebilir. Bu nefsi kör taassubun bağlısı olan-

ların ümmete verdiği zarar, açık bir ihanettir. Onlar, ümmetin selâmetini değil, kendi konumlarının selâmetini öncelikle için; birlik köprüsünü bizzat dinamitleyenlerden olurlar.

Kılıçların gölgesinde Müslüman olduğunu söyleyip, İslam’ı kabullenememiş, yenilgiyi hazmedememiş, her meseleye sadece dünyalık gözle bakanlar; ümmetin içinde bir kanser gibi yaşamaya devam etmiş bünye düşmanlarıdır. Fitneci ayrık otu yeşilliklerin faydalı nebat olmadığı gibi bunları söküp atmayı, dışlamayı da bilmek gerekmektedir. Yani ümmetçilikte bile kör taassuba düşmemek gerekir. Ümmeti koruma iddiasıyla bu tür unsurları kucaklamak, ‘olabilirlik’ ilkesini zayıfletmek demektir. Bu işeakıllı bir iş değildir.

Unutmayın ki, taassubunu din edinmiş, ondan vazgeçmeyi dinsiz kalmak kadar zor gören hevâ sahipleriyle ümmet olunamaz. Çünkü onlar için hakikat değil, kendi dar aidiyetleri kutsaldır. Bu tiplerle birlik, ümmetin dirilişine değil; çözümlüşüne hizmet eder.

III. Günümüz Müslüman Topluluklarındaki Yaralar

1. Kardeşliğin Yitimi: Bir Müslüman diğerini sadece farklı düşüncesi nedeniyle düşman görebiliyor.
2. Birlik Gücünün Çökmesi: Küresel güçler, buparçalanmışlıktan besleniyor.
3. İlmî Değersizleşmesi: Delile dayalı ilim yerine, sloganlar hâkim.
4. Dua ve İbadette Soğuma: Ayrılıklar kalpleri katılaştırıyor.

IV. Tedavi Yolları: Kardeşlik İklimine Dönüş

Hakikati arayanlar zanna değil ilme tutunurlar

Allah’ın İpini Tekrar Kavramak
Meşru İhtilaf Adabını Öğrenmek
Taassubu Terk Etmek
Kardeşlik Hukukunu Canlandırmak

Küçük Çapta Başlamayı Önemsemek

Bir Vaka: Etiyopya (Habeşistan) ve Kardeşlik Köprüsü

Geçmişte Habeşistan olarak bilinen Etiyopya, ümmetin hafızasında Necaşi’nin adaleti ile yer etmiş bir coğraf-

yadır. Ne var ki modern dönemde bu verimli topraklar susuzluk sebebiyle kıtlıktan ölen insanların yaşadığı bir açlık diyarına dönüştürülmüştür. Oysa Nil Nehri, Afrika'nın güneyinden doğup kuzeyine akan adeta bir deniz gibi bu toprakların ortasından geçmektedir. Ne var ki İngiliz ve Amerikan müdahaleleri Mısır lehine işlemiş, Güneydeki ülkelerin sulama projelerine izin verilmemiş; siyasi baskılar ve sömürgeci planlarla halklar hayat kaynağı sudan bile mahrum bırakılmıştır. Aynı Batı ülkeleri açlıktan ölen insanların fotoğraflarını, muhabirlerinin çektiği belgeselleri yarışma konusu yapmış ve ödüller dağıtmıştır. Yani açlık ve ölümler bile sebep olanlar için yeni iş sahası demek!

Türkiye, tüm uluslararası siyasi baskılara ve sabotaj girişimlerine rağmen, Etiyopya'da dünyanın en büyük barajlarından birini inşa etmiş; sulama projelerine destek vermiştir. Barajın ve projelerin sabotajlara karşı korunmasında Türk SİHA'ları kullanılmış, bölgedeki mazlum halkın kendi kaynaklarını kullanarak ayakta durabilmesinin yolu açılmıştır. Bu sayede, açlıktan ölümlerin önlenmesi, varlık içinde yokluk çekmenin sona ermesi için tarihi bir adım atılmıştır. Mısır her ne kadar Etiyopya'yı savaşa tehdit etse de elini taşın altına koyan, kardeş Türkiye caydırıcı bir güç olarak haklının yanında duran hakem rolünü üstlen-

miş, din kardeşlerinin hayat hakkını İngilizin, Amerikalının olmayan vicdanına bırakmamıştır. Somali'de, Sudan'da benzer uygulamalarla haklının yanında olmaya devam edilmekte ve kâfirlerin kışkırtıcı hamleleri saf dışı edilmektedir.

Bu örnek, siyasi iradenin ve gücün ne denli hayati olduğunu açıkça göstermektedir. Zalimlerin ve fasıkların iş başına gelmesi, bereketli toprakları dahi kıtlık coğrafyasına çevirebilir. Ümmetin selameti, hakkı ve adaleti gözeten yöneticilerin varlığına bağlıdır. Bu nedenle Müslümanlar, kendi içlerinde zulme ve hıyanete kapı açacak liderleri iktidara taşımaktan sakınmalı; mazlum coğrafyalara omuz verecek, kardeşlik köprülerini güçlendirecek yöneticileri desteklemelidir. Seçimlerin önemini kavrayacağı bu tür örnekleri artırarak araştırmalarına devam edenler görecektir ki seçimlerden uzak durma taassubu da din kardeşlerine zarar vermektedir.

Biz hakkın ve haklının yanında olacak adamımızı seçmek zorundayız. Aksi halde zalimler ümmet coğrafyasında açlıktan ölenlerin belgesellerini çeker; vicdan edebiyatı yaparlar.

Aralarında anlaşmazlığa düşen kardeşlerin barıştırılması, barıştırılmıyorsa haklı olanın tarafında yer almak Allah'ın ümmet için koyduğu kanundur.

Mü'minlerden iki grup birbiriyle

çarşışacak olursa, derhal müdâhale ederek aralarını düzeltin. Buna rağmen biri ötekine saldırırsa, saldırıda bulunan taraf Allah'ın hükmüne boyun eğinceye kadar onlarla savaşın. Eğer boyun eğerseniz, o iki grubun arasını adâletle düzeltin. Adâleti uygulamada da dâimâ titiz davranın. Çünkü Allah, hak ve adâlet hususunda titiz olanları sever. (Hucurât Sûresi 49/9)

Bütün mü'minler kardeşler; öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'a gönülden saygı besleyip O'na karşı gelmekten sakının ki O'nun rahmetine erişesiniz. (Hucurât Sûresi 49/10)

Sonuç: Kardeşlik Köprüsünü Yeniden İnşa Etmek

Bugün Müslümanların önündeki en büyük engel, düşmanın gücü değil; kendi aralarındaki güvensizlik, kırgınlık ve taassup zinciridir. Eğer bu zincirleri kıramazsak, zafer sadece hayal olur. Ama "Birbirinizle çekişmeyin; sonra gevşersiniz, kuvvetiniz gider." (Enfâl, 8/46) ayetine kulak verirsek; ilmî ihtilaf rahmete, birlik ise yenden ümmetin şerefli kimliğine dönüşür. Unutma ki, Müslüman'ın gücü kardeşine sarılmasında, zayıflığı ise ondan uzaklaşmasındadır. Yüzde yüz saf, hemfikir insanlarla bir ümmet teşekkülü hiçbir zaman olamayacaktır; hedef büyük karaltıyı, potansiyel gücü hakkın tarafında toplamak olmalıdır.

HARUN AYDIN

Neyin Taassubu?

Gerginliğin, fanatizmin, kendini aşamamanın; "bizden olsun da taştan olsun"un adı asabiyet, şekli taraftarlık, fikri taassuptur. Saplanıp kaldığı yerden bir daire çizerek burası dünya demek ne kadar da abes değil mi? Küçük bir pencereden seyrettiği âlemi, gördüğü kadar zannedip sınır tanımayan hükümler koymak da nedir azizim? Yolu kibre çıkan bu dar anlayışın özünde kendini sevmek var zannederim ama çok sevmek. Kendinden olmayan bir nimeti kendinde görüp yalnız o fikrin sevdalısı olmak bir bakıma esir olmaktır ancak herkes bilir ki en iyi köle kendini özgür zannedendir. Hep büyük daireye talip olanın hatta sahip olanın "Bir sinek bir kartalı kaldırdı, yere vurdu/ Yalan değil gerçektir, ben de gördüm tozunu." diyenin Yunus Emre'den alacağı ders çoktur. Bıraksın taassubu, rengine kanmasın dünyanın ama renksiz de olmasın vesselam.

Trajediler küçük adamların bü-

yük hayallerinden doğar, diye bir söz okumuştum. Elhak doğrudur. Okuduğu veya duyduğu bir haberin farklı yönlerine bakıp nesnel bir şekilde değerlendirecek insaf ve ölçüye sahip olmak için de bilmediğini bilecek bir idrake muhtaç insan ve oğlu. Büyüklük hissini bazen yeni bir kıyafet, bazen de bir başarı verebilirirken tevazu ancak kalbin gördüğü ile mümkündür. İşte ve fikirde çeşitlilikleri görmek, bilmek ve seçimde bulunmak, hele de önceki tutum ve davranışının yanlışlığını fark ederek onu düzeltmek veya bunun gayretinde olmak takdir edilesi bir entelektüel duruştur. Sonraki değişen ve çeşitlenen durum ise "ihtilaf" olarak değerlendirilir ve niyet güzelse bu farklılıktan hayır umulur.

Birbirini sadece eleştirmek için dinlemek, kendi fikrine olan asabî tavrının ve taassup insanının hâlinin göstergesidir. Diğerlerinin yanlış yolda olduğunu söyleyen zatı muhterem

ters yola girip arabaların üstüne üstüne geldiğinden şikâyet eden bir fikri sabittir. Takdir etmeyi bilmemek, bildiklerinin de kölesi olmak mutaassıp bir kafaya işaret eder. Dindar insanların hataları yüzünden ya da bilmeden bu kelimeyle nitelersek seküler yolda kalmışlara haksızlık olur. Her insanın kendini açık fikirli olarak tanımladığı bu coğrafyada taassup sözde yok ama "mutaasıp" insan diye bir kavram var.

Tuttuğumuz takım büyük, tarlamız verimli, arabamız konforlu... gibi hangi konuda yerleşmiş ön kabulleri yıkamıyorsanız o durumdan dolayı başkasından üstün sayılmayız. Hangi suda boğuluyorsak taassup gösterdiğimiz katil odur. Sonuç olarak hemen herkesin böyle bir tavır sergilemesi mümkündür ancak ayrıntıda farklılaşıyoruz. Çünkü benim taassubum bana, seninki sana demek; aşamadığı asabiyeti sevip onun bağnazlık kabul edilmesine de bir nevi itirazdır.

İhtilaf: Rahmet mi, Fitne mi?

İhtilaf rahmet kapısı olarak görülürse, farklı fikirler köprüler kurar, gönüller birbirine yaklaşır. Kalpleri daraltan, köprüleri yıkan ve fitne ateşini yükselten taassuptan sıyrılmış olunur. Tartışma aslında bir imtihandır.

Fikir ayrılıkları, hayatın kaçınılmaz bir parçasıdır. İnsanlar farklı düşünür, farklı inanır, farklı bakar. Bu farklılıklar doğru yönetildiğinde bir zenginlik, yanlış yaklaşıldığında ise çatışmanın kaynağı olabilir. İslam düşüncesi, ihtilafı doğal ve kaçınılmaz bir süreç olarak görür. Kur'an-ı Kerim'de Allah, insanları farklı milletlere ve kabilelere ayırdığını hatırlatır:

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık...” (Hucurat, 13)

Farklı görüşlere saygı göstermek, toplumsal barışın temelidir. Ne var ki insanlık tarihine baktığımızda, asırlar boyunca insanlar kendi fikirlerini hakikat sanıp ötekini susturmaya çalışmış; ihtilaf çoğu zaman kavga sebebi olarak görülmüştür. Oysa hakikat, tek bir kişinin dar avlusuna sığamayacak kadar geniştir.

İmam Gazali, İhyâ' Ulûmi'd-Dîn'de tartışmaların ve münazaraların amacının her zaman hakikati ortaya çıkarmak olduğunu vurgular. Ona göre farklı görüşler, insan aklının sınırlılığından kaynaklanır ve bu doğallıkla kabul edilmelidir. Farklı fıkıh görüşleri ve kelam meselelerindeki ihtilaf, İslam'ın zenginliğini gösterir. Mezhepler arasındaki farklılıklar, Müslümanların sosyal ve hukuki sorunlarda esnek çözümler üretebilmesine olanak tanır.

Hakikati aramak bir iddia değil, bir yolculuktur. Hakikat, pazara çıkarılıp satılacak bir meta değil, gönüller arasında köprü kuracak bir ışıktır. Ne yazık ki bugün köprüler yıkılmış ve yerine duvarlar örülmüş gibi görünmektedir. Hakikat köprülerini yıkan ve ayrılık adımlarını besleyen gaflet adımlarıdır.

İhtilafın adabı, hakikatin tek bir kişinin dar avlusuna sığmayacak kadar geniş olduğu bilinciyle hakikati aramaktır. Başkasının emeğini yıkmak yerine, onu tamamlamaya ve geliştir-

meye gayret etmek gerekir. İşte bu ihtilafın müsbet yönüdür: Hakikatin farklı boyutlarını açığa çıkarır ve bir zenginlik doğurur.

Ne var ki menfi ihtilaf bambaşkadır. Kin, kıskançlık ve düşmanlıkla yapılan tartışmalar, nefis ve çıkar hesabıyla birleştiğinde tarafgirliği doğurur; beraberinde taassup, yani bağnazlık doğar. Taassubun en büyük zararı, insanı hakikate kapatmasıdır. Kendi düşüncesini tek doğru zannederek başkasını yok sayan kişi, aslında kendi ufkunu da daraltır. Yunus Emre'nin, “Bir kez gönül yıktın ise, bu kıldığın namaz değildir” sözü, taassubun kalp kırıklığına ve manevi kayba yol açtığını hatırlatır. Mevlana'nın “Ne olursan ol, yine gel” çağrısı ise taassuba karşı açılan bir kapıdır; farklılıkların düşmanlık sebebi değil, birleşme vesilesi olabileceğini gösterir.

Günümüzde yaşanan savaşlar, ekonomik krizler ve toplumsal çöküşler, çoğu zaman aynı taassup ve tarafgirliğin yansımalarıdır. Ukrayna'daki savaş, tarafların birbirini “haklı/haksız” olarak kategorize etmesi ve ötekini yok saymasıyla derinleşir. Ortadoğu'daki çatışmalar, tarafgirlik ve taassup nedeniyle masum çocukların ve sivillerin acı çekmesine yol açıyor. Küresel ekonomik krizler ve toplumsal çöküşler de, iş birliği ve empati yerine dar bakış açılarının ve önyargıların etkisiyle derinleşiyor.

Fikirlerin hızla yayıldığı bu devirde, hız çoğu zaman hikmeti getirmiyor; sadece gürültüyü büyütüyor. Sosyal medyada herkes kendi haklılığının davulunu çalıyor, siyasette ise rakibini alt etmek tek amaç hâline geliyor. İhtilafın adabı unutulmuş; kelimeler, ikna etmek için değil, yaralamak için kullanılıyor. Bunun temelinde çoğu zaman taassup ve nefse dayalı tarafgirlik yatıyor.

Tarih boyunca İslam toplumları, yanlış yorumlanan ihtilaf ve bağnazlık yüzünden iç çatışmalar yaşamıştır. Bu-

gün de ideolojik ve mezhepsel taassup, toplumsal kutuplaşma ve iletişimsizlik doğurabiliyor. Çözüm basit ama uygulamak cesaret ister: Empati, hoşgörü ve niyetin saflığıyla yaklaşmak; farklılıkları anlamak ve tartışmaları doğru niyetle yönetmek. Bu yaklaşım hem bireysel huzuru hem de toplumsal barışı getirir. Egoyu bir kenara bırakmak, kalbi açmak ve önyargılardan uzak durmak, sadece dini bir öğüt değil; bugünün dünyasında barışın ve anlayışın anahtarıdır.

İhtilaf rahmet kapısı olarak görülürse, farklı fikirler köprüler kurar, gönüller birbirine yaklaşır. Kalpleri daraltan, köprüleri yıkan ve fitne ateşini yükselten taassuptan sıyrılmış olunur. Tartışma aslında bir imtihandır; çünkü ya nefsi büyütür ya hakikati. Dünyayı değiştirmek değil, ihtilaf ve taassup karşısında önce kendi kalbimizi değiştirmektir. Çünkü kalp değiştiğinde, dünya da değişmeye başlar.

Sorun ihtilafın kendisinde değil, ona yüklediğimiz anlamdadır. Farklı fikrin bizi eksilteceğini sanıyoruz; oysa farklılık, ruhun yeni pencereler açmasıdır. Farklı bakışlar, kalplerin birbirine açtığı kapılardır. Galip gelme egosundan ve dar görüşlerden, birbirimizi soyutlayarak dünyayı değiştirmek yerine, ihtilaf ve taassup karşısında kendi kalbimizi dönüştürmeye cesaretimiz var mı, sorusunu nefsimize sormalıyız.

Yunus Emre'nin merhameti, Mevlana'nın daveti ve Gazali'nin hikmeti aynı gerçeğe haykırıyor: Hakikat kim senin tekelinde değildir ve belki de asıl sınav, dünyayı değiştirmek değil, kalbimizi değiştirmektir.

İhtilaf ve Taassup: Aklın Çoğulculuğu ile Zihnin Duvarları Arasında

Toplumların ve bireylerin düşünce dünyasını şekillendiren iki temel olgu vardır: ihtilaf (ayrışma, anlaşmazlık, farklılık) ve taassup (bağnazlık, dogmatizm). Bu iki kavram, birbirine zıt kutuplarda durarak, sosyal etkileşimin ve entelektüel ilerlemenin hem dinamosu hem de freni olabilir. Aralarındaki ince çizgiyi anlamak, çağdaş dünyada sağlıklı bir toplumsal diyalogun anahtarını elinde tutar.

İhtilaf, en basit tanımıyla, fikir, çıkar, inanç veya yöntem farklılıklarından doğan anlaşmazlık halidir. Kimi zaman yıkıcı ve çatışmacı bir yaklaşımın, davranış şeklinin ortaya çıkmasına sebep olur. Bu, kaçınılmaz ve hatta sağlıklı bir psikososyal vakadır. Zira insan zihni, deneyim, bilgi ve perspektif farklılıklarıyla çoğullaşır. Felsefi düşüncenin, bilimsel ilerlemenin ve sanatsal yaratımın temelinde, yerleşik kabullere karşı çıkan bir "ihtilaf" yatar. İhtilaf, eğer yapıcı bir diyalog zemini ne oturtulabilirse, bir zenginlik kaynağına, bir "fikirler pazarına" dönüşür. Ancak yıkıcı ve çatışmacı usulün ağır bastığı bir ilişki düzlemlerinde ihtilaf, pozitif bir çeşitlilikten çok zarar verici bir kavrama dönüşür.

Taassup, bir düşünceye, inanca veya geleneğe eleştirel bakmadan, sorgulamadan, mutlak ve değişmez bir doğruymuşçasına katı bir şekilde bağlanmaktır. Taassubun olduğu yerde diyalog değil, monolog vardır. Karşıdaki, muhatap olarak değil, bir "öteki" olarak görülür. Taassup, zihni önyargılarla örür, onu yeni argümanlara ve perspektiflere kapalı hale getirir. Bu durumda ihtilaf, bir fikir alışverişi olmaktan çıkar, bir "çatışma" ve hatta "düşmanlık" halini alır. Taraflar, kendi doğrularını kanıtlamak için mücadele ederken, ortak bir hakikati arama ihtimalini tamamen yitirir.

İnsan zihni, doğası gereği çoğulcu bir evrendir. İçimizde aynı anda çok sayıda ses, dürtü, inanç ve sorgulama barındırırız. Bu seslerin birbiriyle olan diyalogu, tartışması ve çatışması, yani ihtilaf, bizleri statik bir varlık olmaktan çıkarıp dinamik bir süreç haline getirir. İnsanın zihninde oluşan bu durum, aklın çeşitliliğinin ve zenginliğinin en temel göstergesidir. Kendi içimizde farklı olasılıkları tartışabilme, bir olaya birden fazla pencereden ba-

İhtilaf insanidir; taassup ise insanı ve toplumu donduran, gelişimini engelleyen bir handikaptır. Gerçek ilerleme, farklılıkları bir tehdit olarak gören taassup zihniyetini aşarak, ihtilafları bir zenginlik ve öğrenme fırsatı olarak kucaklayan bir kültür inşa etmekle mümkündür.

kabilme yeteneğimiz, bizi özgür kılan asıl unsurdur.

Ancak bu çok yönlü ve kaotik iç evren, aynı zamanda derin bir belirsizlik ve güvensizlik de yaratır. Zihin, bu karmaşayı yönetmekte zorlandığında, kendini korumak için sert, değişmez ve mutlak doğrular inşa etmeye başlar. İşte bu inşa süreci, taassubun temelidir. Taassup, zihnin kendi iç ihtilaflarından kaçmak için sığındığı bir sığınak, ördüğü bir duvardır. Bu duvarın ardında, sorgulama susturulur, rahatsız edici sorular bastırılır ve katı bir inanç sistemi, iç huzurun yegâne garantisi haline getirilir. Bu, psikolojik bir savunma mekanizmasıdır; karmaşık, zor olanı reddederek, basit ve net olana tutunmak.

Bu durumda, insanın içinde yaşadığı ihtilaf kaybolmaz; yalnızca bastırılır ve çatışmaya, sorgulamaya dönük iletiler sessize alınır. Zihnin duvarları, dışarıdan gelen her türlü tehdide karşı ne kadar güçlüyse, içeride hapsolmuş ve susturulmuş olan o çoğulcu sesler de bir o kadar gürültülü hale gelir. Bu, kişiyi içten içe kemiren, onu özgürlükten alıkoyan ve nihayetinde özüne yabancılaştıran bir tutsaklıktır. Kendi içindeki farklılıkları kucaklayamayan birey, dış dünyadaki her farklılığı da bu duvarların savunmasını tehdit eden bir saldırı olarak algılar. Bu yüzden, dış dünyadaki önyargı ve kutuplaşmanın kökleri, çoğu zaman bireyin kendi zihninde yatar.

Gerçek anlamda bir olgunluk ve huzur hali, ihtilafı ortadan kaldırmakta

değil, onunla yüzleşmekte ve onu yönetmekte yatar. Sağlıklı bir zihin, aklın çoğulcu seslerini bir tehdit olarak değil, bir zenginlik olarak görür. Bu sesler arasında bir diyalog, bir müzakere kurar; onları susturmaya çalışmaz. Kendi içindeki karmaşayı kucaklayabilen birey, dış dünyanın karmaşasına karşı da çok daha dayanıklı ve anlayışlı hale gelir.

İnsanoğlu, iç âleminde yaşadığı ihtilafları ancak hakikat arayışını sürdürerek, araştırıp okuyarak ve bir anlama gayreti sonucunda yatıştırabilir. Çünkü cehalet ihtilafın boyutunu değiştirip, onu kaba, ötekileştirici ve itibarsızlaştırıcı bir duyguya dönüştürür. Dolayısıyla ilim ve tecrübe ile güç kazanan insan, karşılaştığı kaos ve çatışmalara karşı taassup kalkanı yerine ilim ve tecrübe kozlarını kullanarak bir bakıma ihtilafların oluşturduğu çatışmacı ortamı yatıştıracak güce sahip olacaktır.

İnsanın iç dünyasında yaşadığı bu çatışmacı ve korumacı yaklaşımların benzeri de toplum içinde sosyal yapıyı etkileyen bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. İhtilaflarını dizginleyemeyen insanlar ile içindeki ihtilafları yüksek surlara hapseden taassup sahibi insanların çatışmaları sosyal düzeni bozarak birçok iletişim ve geçim sıkıntıları ortaya çıkarmaktadır.

İhtilaf insanidir; taassup ise insanı ve toplumu donduran, gelişimini engelleyen bir handikaptır. Gerçek ilerleme, farklılıkları bir tehdit olarak gören taassup zihniyetini aşarak, ihtilafları bir zenginlik ve öğrenme fırsatı olarak kucaklayan bir kültür inşa etmekle mümkündür. Unutmamak gerekir ki, taassubun zifiri karanlığına karşı en etkili panzehir, eleştirel aklın, hoşgörünün ve yorulmak bilmeyen diyalogun ışığıdır.

Sonuç olarak, insanın en büyük mücadelesi dışarıda değil, içeridedir. Bu mücadele, aklın çoğulcu potansiyelini hayata geçirmek ile zihnin rahatlatıcı ama özgürlükten yoksun duvarlarına sığınmak arasındadır. Kişisel ve toplumsal ilerlemenin yolu, bu duvarları yıkmaktan değil, onların varlığını fark edip aralarından geçen diyalogun sesini her koşulda duymaya cesaret etmekten geçer.

“Dünya Nereye Gidiyor” Nüfus Oyunları Üzerinden Ademoğlunun Geleceği

Türkiye nüfusu 1950, 1960 ve 1970’li yıllarda sağladığı büyük nüfus artış oranıyla 80 milyonu buldu. O yıllarda en az 4 veya 5 çocuk yetiştirmek normal bir şeydi. Üstelik o kadar imkansızlıkların, fakirliğin ve yoklukların içinde. Demek ki bu yokluk veya varlık meselesi değil.

“DÜNYA NEREYE GİDİYOR” NÜFUS OYUNLARI ÜZERİNDEN ADEMOĞLUNUN GELECEĞİ

Birçok istatistiğe göre Türkiye’nin 2100 yılına gelindiğinde nüfusunda büyük düşüş öngörülüyor. Bu sadece Türkiye için geçerli değil birçok ülke bu sona hazırlanıyor. ABD merkezli danışmanlık şirketi McKinsey’in yayımladığı raporda, Türkiye’nin nüfusunun 2100 yılına kadar yüzde 25 oranında azalarak 65 milyona düşeceği tahmin ediliyor. Raporda, doğum oranlarındaki düşüşün büyük ekonomileri genç nüfus sıkıntısına sürükleyeceği ve Türkiye’nin bu krizden en çok etkilenen ülkelerden biri olduğu ifade edildi. Yani McKinsey ve TÜİK raporlarına göre Türkiye, doğurganlık krizi nedeniyle ciddi bir nüfus kaybı yaşayabilir.

Bunlar veriler fakat bu işin Türkiye özelinde bu noktaya gelmesinde yaşananlar nelerdi bunlara bakmak istiyorum. Çünkü geçmişle yüzleşmediğimiz zaman gelecekte uygun politikalar geliştiremeyiz. Şu anda dillendirilen çözümlerin de açık söyleyim sadra şifa olacak çözümler olduğunu düşünmüyorum. Tabii Türkiye ile birlikte dünya üzerindeki diğer coğrafyaları da benzer akıbetler bekliyor. Bu durum, Türkiye üzerinde geçtiğimiz on yıllarda oynanan oyunların benzerleri dünya üzerinde de sürdürülen politikaların bir neticesi olarak ortaya çıktı.

ALINAN TEDBİRLER SADECE SO-RUNU HALİNİN ALTINA SÜPÜRÜR

Şu anda Türkiye Yüzyılı olarak dillendirilen söylemin önündeki en büyük engel artık açık söylemek gerekirse felaket seviyesinde düşen nüfus artış oranları. İyimser rakamlara göre 2100 yılında 65 milyona kötümser rakamlara göre 55 milyona kadar hatta belki de daha aşağı rakamlara düşecek olan bir nüfustan bahsediliyor. Türkiye için bunun bir felaket olduğunu ne devletin ne de vatandaşın yeterince anladığını sanmıyorum. Kadın veya erkek

gazeteciler yazılar yazıyor Türkiye nüfusu azalıyor, tehlike var diye. Peki bu insanlara soruyorsun evli misin değil. Peki evli olanlara soruyorsun kaç çocuğun var mı yok ve bir bilemedin iki. Birçoğu 40’lı yaşlarda bayanlar veya erkekler en verimli çocuk yetiştirme çağlarında ya bekarlar ya da çocuk sahibi olmak istemiyorlar. Bir tane numunelik çocuk yeter.

Peki alınan tedbirlere bakıyorsunuz hala daha meselenin doğru anlaşamadığını görüyorsunuz. Anadolu’nun vefakar, cefakar anneleri örnek gösterilip gençler için rol model haline getirilip annelik özendirilip, anneliğin dünyanın en şerefli ve en kıymetli mesleği olduğunu ve hiçbir mesleğin bunun yerini tutamayacağını anlatmak yerine, güya mesleklerinde ön plana çıkmış kadınlar övülüyor, ön plana çıkarılıyor. Televizyonlarda basın yayında boy boy bunlara yer veriliyor. Mesela bir kamyon şoförü bayan televizyonlarda boy boy haber oluyor. Bu da nüfus meselesinin öyle söylendiği gibi hayati bir mesele olarak algılanmadığını gösteriyor. Kız çocuklarına voleybolcu bayanlar örnek gösteriliyor ve şu anda kız çocuklarının yüzde 90’ı kendilerini voleybolcu olmaya adanmış durumda. Ne güzel bir ideal değil mi!? Dizilerde, filmlerde Anadolu’nun vefakar, cefakar anneleri görmezden geliniyor. Güya başarılı, kariyerli bayan tiplmesi ön planda boy gösteriyor. Özellikle devlet televizyonunda bile ailesi birlikte bir işle uğraşıp başarılı olan bayan örnek gösteriliyor, güçlü kadın olmanın altı çiziliyor hep. İş yaşamı hiç olmayan bayanlar adeta yok sayılıyor. Sadece çocuk yetiştiren anne itibar görmüyor. İllaki güçlü ve iş hayatında başarılı olacak bir bayan yoksa olmaz. O sahte eşitlik ilkesine aykırı görülüyor. Modernizmin kadın için oluşturduğu tuzakların tamamı adeta tüm insanlığa dayatılıyor.

Hiç gördünüz mü dizilerde, ha-

berlerde 7, 8 çocuk 10 çocuk yetiştiren analarımızın örnek gösterildiğini. Bunun yerine entrika çeviren, birbirinin ayağını kaydırmaya çalışan zengin, kibirli, burnundan kıl aldırmanın, erkek ve kadın tipleri ön planda. Anadolu da hiçbir örneği olmayan aile yapıları televizyonlarda hatta TRT’nin o çok izlenen dizilerinde bile bu şekilde gösteriliyor. Dizilerde çok çocuklu aile portresi yer alıyor mu. Bunun yerine bir çocuk yetiştirmiş bilemedin iki veya üç çocuk yetiştirmiş aileler. Başka yok. Türkiye nüfusu 1950, 1960 ve 1970’li yıllarda sağladığı büyük nüfus artış oranıyla 80 milyonu buldu. O yıllarda en az 4 veya 5 çocuk yetiştirmek normal bir şeydi. Üstelik o kadar imkansızlıkların, fakirliğin ve yoklukların içinde. Demek ki bu yokluk veya varlık meselesi değil.

Tabii birde 1980 sonrası yaşanan “Aile Planlaması” denen şeytani plan aslında bugünlere gelinmesinin de en önemli sebeplerinden birisi birazdan o günlerin idarecilerinden, aslında yatacak yeri olmayan valilerden, kaymakamlardan, bürokratlardan bahsedeceğim.

Ayrıca 2011’deki İstanbul Sözleşmesi felaketi ile gelen uygulamalar Aile kurumunun da nüfus oranlarının da yerin dibine geçmesine sebep oldu. “Kadının beyanı esastır” diyerek ortaya konan kanun hala yerinde duruyor. Hani kaldırıldı İstanbul Sözleşmesi, kanunu yerinde dururken bu sözleşmenin kaldırılması bir göz boyamadır. Sokaklarda edeb ve hayadan yoksun sahtekar kadınlar bu kanunu kalkan olarak kullanarak polisleri, bekçilere iftira atma derdinde. Bizi tutuklarsanız size bizi taciz etti deriz diye açık tehdit ediyorlar. Bunları kayda almasa bu polisler ve bekçilerin hayatları kararacak. Daha bu kanundan dolayı mağdur olan öğretmenleri, babaları, dedeleri saymıyorum bile. Bu ülkede kadına yönelik şiddet diye özel

bir şiddet yok, bu ülkede şiddet sorunu ve asayiş olaylarında cezasızlık sorunu var. Birisini haksız yere öldüren gereken cezaı ver bakalım bu işin kadını erkeği kalıyor mu. Bizimkisi havanda su döğmek, sahtekar kadın hakları savunucusu derneklerin oyunlarına gelmekten başka bir şey değil maalesef. Dost acı söyler ve bu oyuna hükümet şu an gelmiş durumda ve bundan da vazgeçecek gibi durmuyor. Bu işin sözcülüğünü yapan, ön plandaki derneklerden birisi olan KADEM denen dernek bir gün gelecek Türkiye nüfusunun bu hale gelmesinde olumsuzlukla adı anılan bir kurum olacak ama o zaman umarım iş işten geçmiş olmaz. Çünkü bu şekilde dışardan fonlanan onlarca dernek var ve bu dernek ve vakıflar maalesef hepsi de Türkiye'nin altını oyuyor.

Kısaca nüfus artış oranlarının düşmesi konusunda alınan tedbirler bana göre fasa fiso. Geçlere maddi yardım yaparak bu işin olması çok zor. Zaten birkaç yıla yeni oranlar ortaya çıkınca görülür bu. Yanılmayı o kadar çok isterim ki ama görünen köy kılavuz istemez sözü buraya tam da uygun. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yapan çocuksuz kadınlar, bir çocukta kalan bakanlar, bakanlar kurulunda 3 çocuğu olan bakan sayısı kaçtır acaba. Erdoğan'ın bütün söylemlerine rağmen bu durum böyle olduğuna göre vatandaş ne söylenebilir. Eften püften bölümlerde okumayı, evlenip aile kurmaya yeğ gören gençlerin oluşturduğu milyonlarca kitle. 8,5 milyon üniversite öğrencimiz varmış. Bunların yüzde 99'u 20'li yaşlarında ve hepsinin ailesi için üniversite öğrenimi onlar için hayati öneme sahip. Hiç kimse iyi bir aile kurup, baba mesleğini devam ettirip çocuk yetiştirmeyi düşünüyor mu. Veya en azından okullarınızda bu bilinci veriyor musunuz. Hayır. Herkes üniversite okumalı, herkes iyi eğitim almalı. Köyler boşaldı çiftçi bulunamıyor ekip diyecek kimse kalmıyor yakında, yarın ne yiyecek bu toplum. Afganlılar olmasa çoban yok memlekette. Okullarda 12 yıl boyunca boş yere tuttuğumuz ve onlara da zulüm topluma da zulüm olan 12 yıllık zorunlu eğitimin tüm olumsuzluklarına rağmen hala devam ettirilmesi neyle izah edilir. Bundan sonra iş işten geçmiştir. Bu genç nüfusu bir daha görmemiz mümkün değildir. 12 yıl tuttuğumuz gençlerimizin en büyük ideali kızlarda voleybolcu olmak erkeklerde de futbolcu olmak maalesef tablo bu. Veya mesleğinde kariyer basamaklarını yükseltmek. Bu arada aile veya çoluk çocuk ayak bağı olur düşüncesi hakim.

Oysa sadece bir örnek bile üzerinde düşünülmesi gereken ibretlik bir du-

rumdur. 9 çocuğunu şehit veren Filistinli bir anne portresi. Kendisi doktor fakat doktorlukla birlikte 9 çocuğunu da yetiştirebilmiş. Hastanede görev yaparken evinin bombalanması ile hem eşini hem de 9 çocuğunu şehit vermiş bir kadın doktor. Büyük bir metanetle şehit çocuklarına tek tek sarılıyordu. İşte bütün imkansızlıklara rağmen hem çalışarak hem de çocuklarını yetiştiren gerçek bir anne misali. Zamanın Hz. Haticesi. Bu çağda Hz. Hatice ne gezer diyenlere, Şehitlerin serdari Hz. Hamza misali binlerce mücahid örnek gösterilebiliyorsa elbette Hz. Hatice'ler de mutlaka vardır.

İşte dünya üzerinde tek özgür coğrafya Gazze'dir denilince burun kıvrınlar için önemli bir örnek. Yani modernizmin bütün ayartmalarına rızık endişesi ile çocuk yetiştirmeyenlere inat, hiçbir rızık garantisi olmayan bir coğrafyada insanlar her konuda olduğu gibi çocuk yetiştirme konusunda da özgürler. Hem doktorluk yapacaksın hem de 9 çocuk yetiştireceksin. İşte çocuk yetiştirmeyi hayati bir görev olarak görmek böyle bir şeydir. Bu bilince sahip olmaktan çok uzak olduğumuzu herhalde tahmin edebiliriz. Bu yüzden görünür bir gelecekte Türkiye'nin diğer benzer coğrafyalarında hızla nüfus kaybetmesi bu kafayla gittikleri sürece mukadder olacaktır.

Yine TÜİK verilerine göre Türkiye'de tek başına yaşayanların sayısı 10 milyonu bulmuş. Bu da ayrı bir felakettir. Bırakalım laik kesimi, Müslüman insanlar bile artık evlenmek istemiyor. Peygamber Efendimizin bekar erkek veya kadın olsun hemen o kişiyi evlendirmek için harekete geçtiğini, bekarlığı asla tasvip etmediğini bildiğimiz halde bu yapılıyor. Nerede Peygambere tabii olmak. Nerede Peygamber sevgisi. Sözde ve lafta. Hz. Hatice Peygamber Efendimiz ile evlendiğinde 40 yaşındaydı. Üstelik zengindi, Mekke'de statü sahibiydi. Yani bugünün tabiri ile kariyer yapmıştı da ha. Ama buna rağmen 8 çocuk yetiştirdi. Üç de önceden vardı 11 çocuk yetiştirdi. 2 si küçük yaşta vefat etti ama şu anda Müslümanım diyen kadınlar modernizmin kendilerine yutturduğu zoka ile 40 yaşından sonra kadının sağlığına zararlıymış diye çocuk doğurmuyor. Kadınları geçtim bir erkek için en büyük gurur ve sevinç vesilesi olan çocuğu erkekler istemiyor. En sonda söyleyeceğimi burada söyleyeyim ben de farklı değilim benim de iki çocuğum var ama bunların söylenmesi gereken bizden sonraki nesillere bir şekilde ışıltı olmasını istediğim için yazıyorum. Yoksa bütün bu kadar laf salatası yapıyorsun sen farklı mısın dendiğinde başımızı önümüze eğip sesimizi kesmekten başka yap-

cağımız bir şey yok. Sadece benim için geçerli değil bu biliyorum toplumun genelinde bu durum geçerli.

Şu anda eminim kadın nüfusunun 40 yaşın üzerindeki kesimi çok rahat iki veya üç çocuk yetiştirebilir. Bu da Türkiye nüfus artış oranını % 2'nin üzerine çıkarır bunu iddialı söylüyorum ama bunu gerçekleştirecek toplumda ne bir istek ne de böyle bir beklenti var. Nüfus meselesinin gerçekten bir beka sorunu olduğunu anladığımızda korkarım ki iş işten geçmiş olacak. Türkiye'nin anlı şanlı milliyetçilerine bir bakın kaç çocukları var şu an milliyetçiliğin en önemli göstergesi çocuk yetiştirmek, hani nerede milliyetçiliğimiz. Ama bahane hazır. Maddi kaygılar, rızık endişesi. Ve bu endişenin insanı şirke götüreceğine dair en küçük bir endişe yok kimsede. Yüce Allah'ın Rezzak sıfatına güvenmemektir bu. Yani açık şirktir. Bunu söyleyince canım o kadar da değil deniyor. Bir başka günümüzde çok dillendirilen söylem. Bu çağa çocuk mu getirilir. Ortam bozuk bu dünyaya çocuk getirilmez. Alın size bir başka şirk söylemi. Haşa nereden biliyorsunuz kimin alim kimin zalim olacağını. Allah'tan vahiy mi aldınız.

Evet bu ülkenin önünde büyük bir stratejik nüfus meselesi duruyor ama çözüm olarak havanda su dövüyoruz başka değil. Başta bahsettiğim ve yatacak yerleri olmayan valiler ve kaymakamlardan bahsetmişim o meseleye gelecek olursak belki de bu bereketsizliğin başlangıç noktası oralarda gizli.

CENAB-I HAKKIN BİZE OLAN LÜTFUNU HEBA EDEN YÖNETİCİLER

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda 13,5 milyon gibi bir nüfusa sahipti. O günün şartlarında çoğu kadın ve yaşlılardan oluşan nüfusun artması gerekiyordu. Fakat o günün fakir Anadolu insanı savaştan yeni çıkmış, köyüne giden insanlar ya sakat ya da savaşın tüm acısını içinde hisseden onlarca yıl o cepheden o cepheye koşan insanlardı. Ardından da, cumhuriyet ideolojisinin ceberrut devrim yasaları geldi. Milli Mücadeleyi bu devrimler için vermişlerdi. Ama kendilerine dayatılan devrimlere gönülsüz de olsa uymak zorunda kaldılar. Fakat şapka kanununda olduğu gibi o tengerlek denilen şapkayı çiftçi şapkasına çevirerek dönüşüme uğrattılar ve o Yahudi simgesi tengerlek şapkayı Anadolu insanı asla kafasına geçirmede. Çok az sayıda bürokrat ve cumhuriyet elitleri giydiler ve zaten kısa bir süre sonra o şapka mapkada kalmadı ortada. Bugün şapka kanunu duruyor orda ama haydi uygulansın bakalım. Komik olur ama o komik yasa yerinde duruyor onu da unutmayalım.

Maalesef artık komik kalsa da devrim yasaları daha doğrusu iman esaslarına karşı oluşturulan 6 ok yerinde duruyor. Ne alakası var denebilir ama açıp okumayınca bu 6 ok meselesinin nereden geldiğini bilemezsiniz tabii.

Peki ama bütün bunların nüfusla ne alakası var denebilir. Şöyle bir alakası var. Özellikle Anadolu insanının biraz nefes aldığı 1950'li yıllardan sonra tabiri caizse Cenab-ı Hak bu millete yine bir kıyak geçti. En azından ben öyle düşünüyorum. Her ne kadar Türkiye 2. Dünya savaşına girmemiş olsa da bu savaşın tüm ağırlığını hissetti. Bakın savaşa girmedikimiz halde 25 bin şehit vermişiz. Genelkurmay istatistikleri böyle söylüyor. 25 bin şehit girmedikimiz bir savaşta. Neden açlık ve hastalıktan dolayı. Milli Mücadelede vermedik bu kadar şehidi bu arada onu da belirtelim. Milli Mücadeledeki toplam şehit sayımız 9 bini geçmez. Yani sözde modern Türkiye Cumhuriyeti'nin 20 yılda geldiği seviye girmedikleri savaşta verdiği 25 bin şehit olmuştur. Bunun ardından 1950'li yıllara gelindiğinde Anadolu insanı bir nebze olsun hizmete kavuşur. Köyüne yol, elektrik gider. Su ve kanalizasyon hizmetleri çooook sonraları gidecektir. Ama olsun bu rahatlama sonrası Türkiye nüfusu hızlı bir şekilde artar ve bu artış 60'lı, 70'li yıllarda da devam eder. Bunda elbette zor da olsa ayakta kalmayı başaran sivil idarenin etkisi büyüktür. Türkiye askeri vesayetinin ağır şartları altında hep kan kaybetmiştir. Tarih bunu aynen böyle söylüyor. 1950'li yılların ve 60'lı yılların sivil iktidarları döneminde nefes alan millet, 1970'lere geldiğinde bütün imkansızlıklara ve sıkıntılara rağmen çocuk sahibi olmaya ve çocuk yetiştirmeye devam eder. Bunda elbette köyde yaşama oranının yüksek olmasının etkisi de vardır ama asıl önemlisi şehirli de olsa, köylü de olsa milletin rızık endişesi yoktur. Doğan her canlının rızıkının Allah tarafından garanti altında olduğuna iman tamdır. Modern insan tipinin bütün imkanlarına rağmen gözü doymayan aç gözlü özelliği daha tam anlamıyla Türk insanına bulaşmamıştır. Bu şekilde Türkiye nüfusu hızlı bir artış göstererek 1980'li yıllara, askeri darbenin tüm ülkeyi kasıp kavurduğu 12 Eylül günlerine gelir.

Burada dünya üzerinde de benzer tarihlerde özellikle 1950 ve 1980 arasında büyük bir nüfus patlaması görülür. Bunu da birtakım realist verilere dayandırmak, maddi sebeplerle açıklamak mümkündür. Fakat burada modern dünyanın, sömürgecilik ve emperyalizmin etkisiyle çıkarılan iki dünya savaşında yitirilen yaklaşık 200 milyon insanın durumu da aklımıza geliyor. Büyük çoğunluğu masum si-

BÜYÜK DÜŞÜS BEKLENİYOR

Endişelendiren Türkiye Raporu

villerden oluşan bu korkunç kayıpların ardından neredeyse boşalan dünya insanlığına Cenab-ı Hakkın bir lütfudur bu yüksek nüfus artış oranları. Evet Yüce Allah Rahman ve Rahim sıfatının tecellisi olarak, yeryüzünün lanetli-leri tarafından çıkarılan ve insanlığın uğradığı bu iki büyük felaket sonrası yeni bir umut ışığı olmak üzere hangi inançtan olursa olsun tüm insanlara boy boy evlatlar nasip ediyordu. O yıllardaki bu hızlı nüfus artışının hiçbir istatikselsel açıklaması olmadığını meseleye azıcık kafa yoran herkes anlayabilir. Peki insanlık bu rahmet kapısından içeri girmek için yeterince gayret gösterdi ki maalesef yine modernizmin, vahşi kapitalizmin peşine takılarak heba etti bu fırsatı. Tıpkı bizim ülkemizde olduğu gibi neredeyse bütün insanlık şu an aynı akıbetle karşı karşıya.

Dünya üzerindeki bu karamsar tablodan bahsettikten sonra tekrar ülkemize dönersek; 1980'lerden sonra özellikle nüfus konusunda ciddi bir değişim yaşanır. Artık söylem nüfus artıyor bu nüfusu nasıl besleyeceğiz, bunlara nasıl iş bulacağız olmuştur. Bunun için de korkunç plan devreye sokulur. Yahudi sermayenin ve onlara eklenilen yerli işbirlikçilerinin elleriyle Türkiye nüfusunu azaltma operasyonuna girilir. 1980'li yıllarda biraz iddialı olacak ama bir araştırma yapılsa korkunç gerçek ortaya çıkar diye düşünüyorum. Anne karnında kürtaajla öldürülen daha doğrusu katledilen çocuk sayısı 1 milyonun çok çok üzerindedir. Evet bugün Gazze'de terörist soykırımcı Yahudinin katlettiği on binlerce çocuktan bahsediyoruz değil mi. Peki bu bizim kaybettiğimiz çocuklarımız ne olacak. Bunların hesabı nasıl sorulacak. İşte Cenab-ı Hakkın hakkımızdaki hükmünün değiştiği yıllar bu yıllardır. Sayısı bilinmeyen bir çocuk sağlık ocaklarında, hastanelerde anne karnında kürtaajla katledildi. Şimdi o günlerin idarecileri, valileri, kaymakamları yaşıyor. Bir kısmı

piri fani olabilir ama yaptıklarını emnim hatırlarlar. Sağlık ocaklarında aile planlaması adı altında yürütülen faaliyetlerin bugün ki nüfus sorununun başlangıcı olduğunu iddia ediyorum. O günlerde Yüce Allah'ın bize özel bahşettiği o nüfus nimetinin şükrünü gereği gibi yerine getirebilseydik bugün ki acınası hale düşmeyebilirdik.

Bir diğer utanç tablosu yine Sağlık Ocaklarında yaşandı. Çok iyi hatırlıyorum utanmaz valiler, kaymakamlar milletin kadınlarına neler dağıttı neler. Söylemekten edeb ediyorum ama yaşandı bunlar. Evet milletin kadınlarına prezervatif dağıttılar. Peynir ekmek gibi dağıtılan bu nesne bir ülkenin geleceğine vurulmuş en büyük darbelerden birisiydi. Hani bugün en küçük marketlerde bile hemen sigara paketlerinin yanında insanların gözüne özellikle sokulan nesneleri bizat devlet eliyle devletin imkanlarını kullanarak ve utanmadan sıkılmadan dağıttılar. Evet şu anda peynir ekmek gibi marketlerde satılan ve benim "şerli nesne" dediğim o şeytan işinden bahsediyorum. Ben edeb ediyorum diyorum ama şu anda bu nesnenin ortalıkta market raflarının en gözde yerinde olduğunu kim inkar edebilir. Peki böyle bir memlekete Yüce Allah'ın rahmeti bereketi iner mi. Hep söylediğim bir şey var. Bizler bu topraklarda üstündekilerin değil altındakilerin yüzü suyu hürmetine onlara sunulan Rahmet, izzet ve ikram sayesinde yaşıyoruz. Yoksa sadece kürtaajla öldürülen bebekler için bile bu coğrafyanın yerin dibine geçmesi gerekirdi. Ama yaşıyoruz işte. Fakat 17 Ağustosları, 6 Şubatları yaşayarak yaşıyoruz. Belki daha neler yaşayacağız. Kendimizi hesaba çekme ihtiyacı hissetmeden yaşıyoruz. Bunu es kaza dillendirmeye kalkınları yerin dibine sokuyoruz. Ama gerçekler acıdır, güneşe gözünü kapatan ancak kendisine karanlık yapar.

Bir nüfus meselesinden nerelere geldik değil mi. Bazen tarih okumak ve

bilmek özellikle Kur'an-ı Kerimle mukayeseli okumak, ibret alarak okumak böyle bir şey. Bir yönden meselelere bakışımı farklılaştırıyor ama bazen de bu kadar geniş bakmak zorunda mısın diyorum. Bu yazıyı yazarken şunu da düşündüm. Ne alakası var geçmiş gitmiş o olaylarla, nüfus meselesinin diyorum ama daha sonra yeryüzünde her şeyin bir Sünnetullah ile olduğunu ve birbiriyle sıkı sıkıya bağlı olduğunu düşününce yeniden düşüncem değişiyor. Bizim yıllarca önce yaptığınız iyi veya kötü bir şeyin yıllar sonra bizim davranışlarımıza yön verdiğini düşündüğümüzde meselesinin hiç de öyle basit olmadığını görüyorsunuz. Bir de verilen nimetlerin şükürünün eda edilmemesi durumunda bu nimetlerin nasıl geri alındığını da tarihten bildiğinizde, okuduğunuzda yaptıklarımızın kendi tercihlerimizin eseri olduğunu görüyor ve dersler çıkarmaya çalışıyorsunuz.

Bir diğer noktada şu galiba onu da belirtmeden geçmemek gerekiyor. Bu durumun sadece Türkiye için geçerli olmadığını da düşünüyorum. Şu anda dünya üzerinde dayatılan bir küreselleşme var ve bu adamlar dünya nüfusunun fazla olmasını istemiyorlar. Bu yüzden ülkelere dayatılan sosyal ve ekonomik politikalar ister istemez nüfus meselesini çözümsüz hale getiriyor. Bu durumu görüp tedbir almaya çalışan ülkeler var. Ama küresel çetenin şeytani sosyal politikaları, sosyal medya, diziler ve buralarda empoze edilen dünyada çocuklara yer yok.

Ve son olarak Yahudilerin Gazze'de gerçekleştirdiği soykırımda niye özellikle çocukları hedef aldığını düşünüyorum, dünya üzerindeki şeytani politikaların hedefinde de çocukların olduğunu düşünüp bunları bir araya getirince mesele daha iyi anlaşılıyor. Yahudilerin dünya üzerindeki toplam nüfusları belli 20 milyonu bile bulmuyor fakat dünya finans ve medya sektörünü ellerinde bulunduruyorlar. Özellikle sosyal medya alanında gençleri ifsad eden uygulamalar yapmaktan geri durmuyorlar. Yani özellikle sosyal medya alanında insanlığın yararına bir iş yapılıyor mu bilemiyorum. Belki bu Gazze soykırımının dünyaya duyurulması konusunda son zamanlarda bir faydaları olduğu söylenebilir. Fakat yürüttükleri ifsad faaliyetlerinin zararının ne olduğunu tespit edebilen yok maalesef. Oyunlar, dijital platformlar adeta zehir saçıyor. Ve topraklarınız sizin olsun, çocuklarınız bizim olsun diyorlar adeta.

YERYÜZÜNÜN TEK ÖZGÜR COĞRAFYASI: GAZZE

Tabii sadece bizim ülkemiz özelinde bahsetmeye çalıştığım bu hususların hemen hemen hepsi de tüm dünyayı sarmış durumda. Bunların çeşitli veçheleri üzerinde konuşulabilir, düşünülebilir. Bütün dünyayı içine alan bu olumsuz tablo karşısında olumlu bir gelişme var ki bu da asla göz ardı edilemez. Beşer gözüyle bakıldığında büyük bir felaket, insanlık dışı olayların yaşandığı bir coğrafya olmasına rağmen, belki de insanlığın uyanışına

vesile olacak gelişmelerin yaşandığı, dünyanın en özgür insanların yaşadığı Gazze coğrafyası.

Soykırımcı, siyonist Yahudi kendi eliyle bütün aşağılık özelliklerini ortaya koyuyor. Gazze'de yaptıkları soykırım tüm dünya insanlığının gözünü açmış durumda. En azından vicdanlarının sesini dinleyebilen insanlar için. Evet bu yaşananlarla Yahudilerin nesiller üzerinden insanlığa nasıl bir düşmanlık besledikleri ve kendileri dışındaki hiç kimseyi insan olarak görmedikleri kendilerine hizmetçi veya köle olarak gördükleri ortaya çıkıyor. Umarım soykırımcı Yahudilerin dünya insanlığına oynadığı bu kanlı oyun daha fazla devam etmez. Bunun için daha fazla insanın ayağa kalkması ve tepki göstermesi gerekiyor. Oyun tek boyutlu değil, çok boyutlu ve birçok alanda devam ettirilen bir satranca bir savaşa dönmüş durumda. Belki de insanlığın geleceği ve dünyanın nereye gideceği bu kanlı ve acımasız savaşın sonucuna göre belli olacak. İnsanlık vicdanın ve merhametin mi yanında duracak yoksa Yahudi'nin insanlık dışı uygulamalarına teslim mi olacak. Bunu insanlığın durduğu yer belirleyecek ve Allah ömür verirse hep birlikte yaşayıp göreceğiz. Vesselam.

Öz'ü Gürleştirme Fetişizmi

Dedim ki: Ne istiyorsun?

Dedi ki: Özgürlük istiyorum!

Dedim ki: Kimden ve neyden özgür olmak istiyorsun?

Dedi ki: Şeyy...

O zaman gel şu özgürlük ne menem bir şeymiş görelim!

İnsan ve özgürlük veya insan ve Hürriyet kelimeleri sürekli yan yana zikrediliyor olsa da aslında insan özgür olabilir mi veya insanın özgürleşmesi insanlığa bir fayda sağlar mı, tartışalım!

Yunanlı filozoflar "eleutheros" kelimesini kullandılar; köle olmamak, başkasına bağlı olmamak veya kendi kendine sahip olma anlamına gelir. Özellikle Platon ve Aristo bu kelimeyi sadece "köle olmamak" değil, aynı zamanda "yasaların rehberliğinde kendi kendini yönetebilmektir" diye genişlettiler.

Stoacılar bu kelimeyi "tutkulara ve dış koşullara esir olmamak" şeklinde daha içkin bir manaya hamlettiler. Bir nev'i "ruh"un her şeyden bağımsızlığı, olarak yorumladılar.

Latinler "libertas" kelimesini kullandılar. Çiçero, "başkalarının isteklerine göre değil; yasaların rehberliğinde yaşamak" şeklinde tanımladı; platonla aynı noktaya işaret etti: Yasalara bağlı kalarak yaşama.

Avrupalılar "Freedom" kelimesini öne çıkardılar. "Özgür olma durumu" manasında kişisel bir özgürlüğü öncelleyen bir yaklaşım. İki kelimedenden oluşan bu ifadede "fri" sevgi, barış, yakınlık manalarına gelir. Friend kelimesi de buradan türemiştir: Arkadaş, dost.

Aydınlanma felsefesi "freedom"ı "libertas"a göre daha fazla öne çıkardı; çünkü freedom bireysel, şahsi bağımsızlığı öne çıkarırken Liberty- libertas- hukuki, siyasal, düşünsel özgürlüğe vurgu yapıyordu. Türkçede kullandığımız ve özellikle solcuların ve gençlerin vurguları Libertas'a değil, Freedom'adır; hukuki, fikri veya felsefi bir özgürlükten çok bireysel ve çıkarıcı bir özgürlükten yanadırlar.

Araplar "hür" kelimesinden "Hürriyet" terimini ürettir. Köle olmama durumu'nu ifade eder. Soylu, asalet, iffet sahibi manasında da kullanılmıştır. Kur'an "hür" kelimesini "köle olmayan" manasında kullanır, hürriyet

kelimesini kullanmaz. İslam düşünce tarihinde "köle olmama" manasında kullanımı yaygındır. 19. Yüzyıl Osmanlı modernleşmesi sürecinde Avrupa'da kullanılan libertas/ liberty manasında "hürriyet" teriminin yanında Farsçadan Osmanlı Türkçesine geçmiş olan "Serbestiyet" terimi de kullanıldı. Aslında farsça "Azad" "Azadi" kelimeleri özgürlük manasında yaygın olarak kullanıldığı halde "başı bağlı olmak" anlamına gelen "serbest"- ser, baş; best ise bağlamak manasına gelir- "serbestiyet" kelimelerini kullanması kelimelerin zamanla mana değişikliğine uğramasına örnek olması bakımından ilginçtir. Namık Kemal'in ünlü eseri "Hürriyet Kasidesi" hem bireysel, felsefi ve hem de siyasi özgürlüğe işaret eder. 1908 darbesinden sonra "yaşasın Hürriyet, Musavamat/ eşitlik, uhuvvet/ kardeşlik, adalet" sloganı dönemin Abdulhamid karşıtlarının tıynetlerini göstermesi açısından önemlidir. Cumhuriyet döneminde ise Hürriyet veya serbestiyet yerini "Özgürlük" terimine bıraktı, 1935lerde sözlüğe girdi; el an kullanmaya devam ediyoruz.

Avrupa aydınlanması Freedom'ı kişiyi bağlayan, bağımlı/tutsak kılan her ne varsa onlardan kurtulma eylemi olarak işledi; insanın kendi başına bağımsızlığı, bağlardan kurtulma; Albert Camus'un betimlemesiyle- insan, isyan edebilen hayvandır- isyan. Buradan hareketle Avrupalı düşünürlerin önemli bir kısmı Tanrı, din, ahlak, tarih, gelenek ve benzeri değerlerin insanı özgürlüğünden alıkoyduğunu; dolayısıyla kişinin kendisini bunlardan kurtarması durumunda ancak özgürleşebileceğini dikte ettiler.

"Özgürlük istiyorum" sloganı bir yönüyle de aslında bu diktanın çağrısına uymayı ifade eder; kimisi bunu bilinçli yapar, kimisi kelimenin büyüünden yapar. Nitekim şöyle bir hikâye anlatılır: Çin Rahipleri ormandan geçerlerken feryad u figan eden bir kadına rastlarlar. Neden ağlıyorsun? Soruna kadın: Ben, kocam ve oğlum burada bu ormanda yaşıyorduk. Kaplan geldi ve oğlum ile kocamı yedi, bunun için ağlıyorum! Rahipler: Tamam da, orada güvenli şehirler var; orada neden yaşamıyorsun? Kadın: Doğru, ama orada devlet var, der.

Güvenlik mi Özgürlük mü? İnsanlık tarihinin en önemli iki terimi olarak

duruyor. Bir başka ifadeyle özgürlük mü yasadırlık mı? İnsanlar çoğunlukla özgürlüğü arzularlar yani yasadırlığı ve fakat tercihleri neredeyse tümüyle güven içinde yaşamdan yana olmuştur; yani yasalara bağlı bir yaşam!

Özgürlük ormandaki kadının ifadesiyle "bedel" ister. Bu bedel bu örnekte olduğu gibi bazen en sevdiklerini hatta kendini feda etme olarak gerçekleştirebilir. Sokrates, Ebu Hanife gibi örnekler bu bedeli ödemeye razı kimselerdir. Ancak her iki örnekte de Avrupalı manada bir "özgürlük" çıkarılamaz; zira her ikisi de yasalara bağlı idiler ve hiçbir şekilde yasadırlığı savunmadılar.

Avrupalı özgürlük aslında ve temelde Din'e karşı bir bağımsızlığın iddiasını güder; bu sebeple de neredeyse bütün kavgası, saldırıları din üzerindendir. Ahlak, gelecek ve benzeri değerler de haddi zatında büyük oranda dinden referanslıdır.

İslam, insanları hür ve köle olmak üzere iki sınıfa ayırdı. Savaşlarda esir alınan kadın ve erkekler öldürülmemelelerine yani canlarına karşılık hürriyetleri ellerinden alınmış kimseler olarak tanımladı. Onlar için ayrı bir hukuk oluşturdu; kölelik hukuku. Bugün bu "esirler" hukuku şeklinde devam ediyor. Buradaki hürriyet, insanlar arasındaki hukuki bir ilişki sebebiyledir; yani kişi iradesini kendi başına kullanabilir ve bir başkasının tahakkümüne zorla girmeye mecbur bırakılamaz.

Fakat esasta tartışmamız gereken bir başka konu var; insan gerçekte özgür olabilir mi? Ben bunun hiçbir şekilde olamayacağını düşünenlerdemin. Çünkü özgürlük yani hiçbir şeye bağımlı olmama, hiçbir şeyin etkisinde olmama ve tümüyle kendi başına olma durumunun gerçekçi, tabii ve insani olmadığını ve asla gerçekleştiremeyeceğini söylüyorum. Bu manadaki bir özgürlük yani "istediğini yapma" tamlığı ve mükemmelliği gerektirir. Hâlbuki insan dünyaya geldiğinde yaşayanlar içinde en zayıf ve en korumasız olanların başında gelir. Ve bu zayıflık bir ömür devam eder. Ana- babasını seçemez, ismini başkaları koyar; neyin doğru, neyin yanlış olduğunu -istisnalar hariç- hep başkalarından öğrenir; dinini, mezhebini, meşrebini, takımını, partisini, eşini, mesleğini

çoğunlukla ya başkalarından etkilenecek, ya onların yardımıyla, ya mecbur kaldığından seçer. Giyiminden kuşamına, yiyeceğinden içeceğine her şeyini dışarıda temin eder; etkilendir, mecbur kalır, taklit eder. Bireysel anarşistler hariç kedisî dâhil kimlik taşıyan, bir yasaya bağımlı bir vatandaşdır. Hâsılı; boynunda bir sürü boyun-duruk vardır. Böyle bir insan nasıl olur da özgür olmaktan bahseder!

O zaman özgürlüğün tanımını değiştirerek bir başka alana meseleyi taşıyabiliriz: Özü gürleştirmek, serpiştirmek yerine özü güçlendirmek, bilinçlendirmek üzerinde durabiliriz. “İstedliğini yapma”- bu gürleşme, serpilme, başkalarının alanına girme manasına gelir- yerine “istemediğini yapmama” tanımını getirebiliriz. Bu gürleşip uzayan dalların bir uzman eliyle budanması ve ağacın asıl meyve veren dallarının güçlendirilmesi manasına gelir. Bu aynı zamanda Tanrı’nın özgürlük tanımıdır. Zira Tanrı istediğini yapan değil; istemediğini yapmayan-dır. Bu manada insan, kendini tanımlayan değil; Tanrı’ya özenen, Tanrı’yı- sıfatlarını- taklit eden biri olarak özgürleşebilir. Bir başka ifadeyle Eflatun, Aristo, Çiçero ve benzerlerinin söylediği manada Tanrı’nın yasalarını kendisine rehber edinerek ve Tanrı’dan başka hiçbir bağına bağlı ve bağımlı kalmadan yaşanacak bir hayatı Özgürlük olarak ifade edebilirim.

Haddi zatında, baştan sona Kur’an, Allah’tan başkasına teslimiyeti insan için haram, çirkin, kötü addederken insana Allah’a tam bir teslimiyetle râğbeti önermiyor mu? “İyyake ne’budu/ yalnızca sana kulluk ederiz” ifadesini günde onlarca defa tekrar eden bir Müslüman aslında neyin sözünü ikrar ediyor?

O halde özgür insan yasalar- Dine- uyarak hayatını tanzim eden kişidir ya da istemediği bir şeyi - zorla- yapmayandır, diyerek alanı sözü olan başkalarına bırakmış olalım.

Yeni Bir İslami Söylem için Dağarcık: Küresel Güney

Dağarcık yazılarımızın önemli amaçlarından bir tanesi de özellikle sosyo-ekonomik, politik-ekonomik düzlemde kullanımı yaygın olduğu halde İslami söylem içinde yerini bulamamış kavramları gündeme getirmektir. Bu tip kavramları gündeme getirmenin temel hedefi Müslümanların dünyanın hangi zamanında ve hangi mekânında bulunduklarını görebilmeleri için imkân aramaktır. Önceki yazılarımızda vurgulamaya çalıştığımız üzere bu tip kavramlar bize önemli bir gerçekliği işaret etmektedirler: üzerinde ideal bir düzen kurmayı arzu ettiğimiz zeminin bizatihi kendisi yanlış olabilir. Yaşayageldiğimiz hayatta normal bulduğumuz pek çok şey aslında çağdaş düzenin temel zulüm çarklarından beslenmektedir. Bunları değiştirmeyi hedeflemeyen bir hareketin adil bir düzeni tahayyül etmesi mümkün değildir. Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse elimizdeki herhangi bir şeyi israf etmemeye gayret ederiz ama o şeyin üretimi bizatihi israf olabilir ya da o şey müsrifçe üretilmiş olabilir. Bu bağlamda temelden bir sorgulama için düşüncenin dağarcığı yenilenmeli/takviye edilmelidir.

Küresel güney ifadesi de bu amaca matuf olarak dağarcık yazılarımızda kendine yer bulan kavramlardan birisidir. Kavram, eskiden çok aşına olunan 3. dünya ülkeleri tabirinin yeni çağın şartlarına uyum göstermiş bir versiyonudur. İlk bakışta ekvatorun güneyinde yerleşik dünyayı tarif ettiği düşünülse de kavramın içindeki güney coğrafi bir konumu kast etmiyor. Burada aslında çok derinlikli bir siyasi-ekonomik ayrışma ifade edilmektedir. Bugün küresel güney içinde sayılan ülkeler geçmişte, 1. dünya, 2. dünya ve 3. dünyanın parçasıydılar. Bunlardan özellikle 3. dünya içinde sayılan kesimi aslında ilk akla geldiği şekilde itilmiş, kakılmış, fakirlikten kırıkan değil daha ziyade Sovyet ve Batı bloğu karşısında bağımsız pozisyonda duran ülkelerdi. Elbette sayılan olumsuz durumları yaşıyorlardı ama sömürgecilikten yeni kurtulmuş, dünya sisteminde yerini almış ülkeler olarak kendilerini var etmeye çalışmaları siyasi tarih açısından

daha öncelikliydi. Bu husus küresel güney meselesini anlamakta önemlidir.

Batı ve Sovyet bloklarının dağılmasının ardından şekillenen yeni dünyada, 90’lı yıllardan itibaren, küresel ekonomi gündemi bütün devletleri siyasi aktörlerden ziyade ekonomik aktörlere evirince bağlantısızlık başka bir konuma geldi. Küresel güney hikayesinin, konunun uzmanlarına göre -sözde- olumlu yanı; pek çok küresel güney ülkesinin tek kutuplu değil çok kutuplu dünyada çıkarları doğrultusunda istedikleri aktörle ilişki kurabildikleri bir vasat olmasıdır. Yine aynı uzmanlar, siyasi ittifakların aksine ekonomik ittifakların bir ülkenin başka bir ülkeyle bir konuda müttefik, başka konuda düşman olabilmesini sağladığını da eklemektedirler. Bu da bize küresel güney-kuzey meselesinde fırsatlarla dolu bir ortamın olduğunu hissettirmektedir. Burada geri kalmış değil gelişmekte olan ülkeler, hatalar/kusurlar değil gelişime açık yönler vardır.

Fakat biz tabloyu farklı bir zeminde okumaya çalışacağız. Bu ikilemde küresel kuzey; zengin, tahakküm kuran, borç veren, uluslararası kuruluşları kontrol eden ya da bunların kontrolüne direnen, sermayeyi barındıran ya da sermaye tarafından kollanan kesim iken bu durumların hemen hepsinde dezavantajlı konumdaki ülkeler küresel güneyi temsil etmektedir. Elbette içlerinde artık büyük güç olduğu kabul edilen Çin ve Hindistan da yer almakta ancak henüz batının hegemonyasından göbek bağı kesen bir güneyli görmek mümkün değildir. Bunun aksine bu düzende bir ülke; kültür, din veya ideoloji kaynaklı siyaset güdemediği gibi bunun yerine çıkar odaklı bir yapıya dönüşüp uluslararası sisteme bağımlı hale gelmektedir.

Diğer taraftan gelişme ifadesi son dönemin meşhur kavramı olan ekonomik büyüme ile eş anlamlıdır. Gelişmekte yani büyümekte olan ülkeler, tarihin zorunlu hareketini gerçekleştirmekte ve gelişmiş ülkelere yaklaşmaya çalışmaktadırlar. Büyümek sınıfına giren ve performans hedefleri

Esasında küresel kuzey ve güney tanımlaması, dünyayı, tarihin sonunda duranlar ile o sona ulaşmaya çalışanlar biçiminde ikiye ayırmaktadır. Gelişmek, büyümek, performans üretmek çoklukla tarihin sonuna doğru uzatılmış sopanın ucundaki havuç gibidir.

ile her bir ferдин hayatına giren işler ne yazık ki Müslüman kitleler nezdinde de hayatın gereği olarak kabul edilmektedir. Hatta bu minvalde şekillenen kalite anlayışının karşısında “Müslüman kaliteli olmalıdır” gibi hangi düşüncenin çocuğu olduğu belli olmayan sözler bile bir Müslümanın ağzından çıkabilmektedir. Bu gafletin arka planında küresel kuzey ve güney ayrımının altında yatan ört bas girişiminin cahili olmak vardır.

Sömürgecilikten elde ettiği sermaye avantajını koruyan gelişmiş/kuzeyli ülkeler bu avantajı 20. yüzyılda finans alanıyla tahkim ettiler. Soğuk savaşın bitişinden sonra finans gücüyle yani köpürtülmüş paralar ve para trafiği üzerindeki hakimiyetleri ile “gelişmekte” olan ülkeleri kendi düzenleri içinde, kendi belirledikleri formatta “gelişmeye” mahkûm ettiler. Bunun bir anlamı da gelişmenin/büyümenin küresel kuzeye borçlanmayı zorunlu hale getirmesidir. Küresel güneyin paydaşları bu borçlanmanın bedelini içinde bulundukları koşulların zorluğu nispetinde ödüyorlar. Küresel güneyin daha kuzeyli olanları görece müreffeh koşullar inşa edebilen güneyin en güneylileri ise birer ucuz ham madde kaynağı ve atık deposu işlevi görüyorlar. (Şili Atacama Çölü, Gana Kantamanto kasabası gibi yerlerdeki çöp dağı örneklerine bakılabilir)

Ne kadar güneyliyseniz emeğin değeri ve toprağın ederi o derece düşmektedir. Kalkınmış kuzeylilerin mevcut ticari ve sınai hareketliliği sürdürebilmeleri için bu değersizlik çok değerlidir. Yüksek teknoloji ürünü olup cümle insanlığın önüne büyük bir hülya gibi sunulan alet edevatın cevherini güneylilerin değersiz hayatları temin etmektedir. Afrika’nın orta ve güney kesimlerinde kıymetli madenlerin olduğu her yer çocukların ezildiği işkencehanelere dönüşmüş durumdadır. Bu zaviyeden bakıldığında geçmişte 3. dünya olmanın onurunu yaşayan ve kendi olarak var olma yolunu arayan ülkelerin yerini finansal ve ticari fırsatlar ile çıkarlarını koruyan ülkeler almıştır. Tıpkı

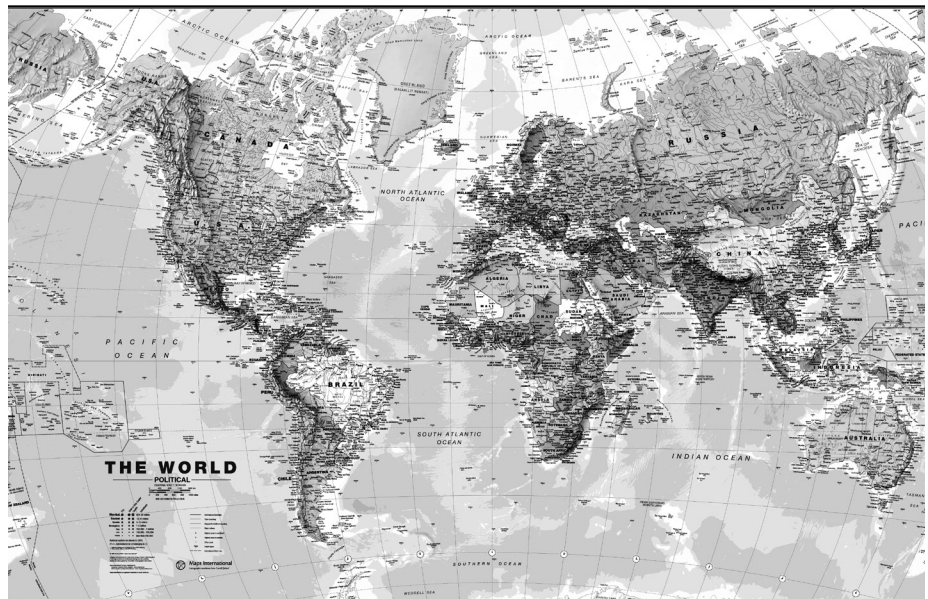
Kral Faysal’ın yerini Muhammed b. Selman’ın alması gibi. Şahsiyetsiz ve çıkarı her şeyin üstünde gören bir siyasetçilik...

Esasında küresel kuzey ve güney tanımlaması, dünyayı, tarihin sonunda duranlar ile o sona ulaşmaya çalışanlar biçiminde ikiye ayırmaktadır. Gelişmek, büyümek, performans üretmek çoklukla tarihin sonuna doğru uzatılmış sopanın ucundaki havuç gibidir. Karşılığı ise büyük bir borçluluk, ham maddenin sömürülmesi, emeğin güvencesiz hale gelmesi ve halkın küresel sermaye lehine fakirleştirilmesidir. Herhangi bir Afrika ülkesine bakıldığında bu tablo hemen görülecektir. Bizim açımızdan bu örneklikleri dikkatle izlemek zorunludur. Bütün küresel güney ülkelerinin hayalinde kuzeyli ülkeler gibi olmak varken önlerinde duran en güçlü ihtimal; kendilerini ayağa kaldırarak bütün sermayeyi (nesil, zaman, para, doğal kaynak, toprak vs.) harcaıp çaresiz bir borçluluk içinde kalakalmaktır. Bu ihtimalin bertaraf edilebilmesinin tek yolu ciddiye alınmasıdır.

Küresel güney ifadesi, gelişmekte olan ülkeler hikayesine inanmadığımız takdirde dibe itilen ülkeler anlamını kazanmaktadır. Elbette tarihin bu kritik anında sonucun ne olaca-

ğını kestirmek mümkün değildir ve sanki her şeyin bilgisine sahipmiş gibi ahkam kesmek doğru olmayacaktır. Mamafih pozisyonumuzu doğru anlamak, İslami mücadelenin dünya projeksiyonunu belirleyebilmek için hikayenin önünde kötü bir son ihtimalinin olduğunu ve bunun yüksek bir ihtimal olduğunu bilmemiz gerekiyor. Gelişmekte olmanın başka bir formatta sömürülmekte olmak anlamına geldiğini, büyüme anlatılarının bünyesinde barındırdığı, gerçekliği çarptıran anlayışın bu sömürüyü örtüğünü görmemiz elzemdir.

İslami mücadeleyi, küresel düzenin içinde, sistemin ekonomik ve siyasal yapısını normalleştirerek yahut bu yapıya kayıtsızlaşarak yürütmenin muhal olduğu açıktır. Bu şartlar altında sömürgeciliğe hizmet eden işleri, gelişmek olarak telakki etme riski doğmaktadır. Diğer taraftan sistemin alt katlarında kalmış ve büyük bedeller ödeyen en güneylilerin ezildiği zemini görmeden hareket edilebileceğini düşünmek; onların ucuz işçiliğinin beslediği konforla bir “İslamîlik” tesis etmeyi istemek safıktır. Yaşadığımız hayat birilerinin ülkesindeki çöp yığınlarını besledikçe bu hayattan bereket ve diriliş beklemek de gerçekçi olmayacaktır.

17 aylık ünsiyet YÜRÜYÜŞÜ...

İnanç ve istikrarın zaferi...

ünsiyet 1

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

RAMAZAN
Gün, bütçe Müslümanların kudsî ilâhîyle iştâk parmakları bodevî sıratlarında ortak bir noktası iştâk etmesi gerekli olan gündür.

DOSYA:
1) İbrahim Akın: Tâvîdîye Şâhîk
2) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
3) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
4) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
5) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
6) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
7) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
8) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
9) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye
10) İbrahim Akın: Şâhîk Tâvîdîye

ünsiyet 2

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

GAZGAZZEZE
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 3

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

KURBAN ve HAC
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 4

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

TEVHİD
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 5

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

MİLLİYETÇİLİK
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 6

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

ŞEHİD ŞEHADET
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 7

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

RİSALET ve NÜBÜVVET
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 8

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

AHİRET
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 9

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

KÜRESEL CİNNET
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 10

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

NESİL EMNİYETİ
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 11

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

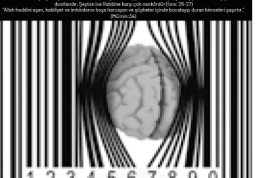

"KURAN BİZE YETER" RETORİĞİ
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 12

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

TÜKETİM ÇİLGİNLİĞİ
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 13

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

ADALET ve LİYAKAT
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 14

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

İMAN ve AMEL
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 15

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

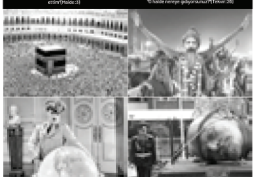

FİTRAT ve AHLAK
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 16

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

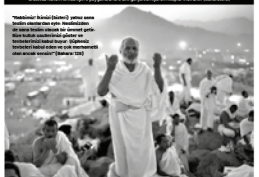

DİN ve İDEOLOJİ
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ünsiyet 17

İLM, KÜLTÜREL, FİKRİ AYLIK DERGİ

NEFAS 2024

ÜMMET BİLİNCİ
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA
DÜNYA

ÜNSİYET BİR MEKTEPTİR!